

Ετος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. Γ΄.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Α. ΚΟΡΑΗ ΠΡΟΣ ΕΥΑΝΘΙΑΝ ΚΑΙΡΗ.

~~~~~

Ἀπηγγέλλῃ ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει
Ἐ.λ.λ. Συλλόγῳ «Κοραῆς»

ὑπό

ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΚΤΕΝΑ ΛΕΟΝΤΙΑΔΟΣ.

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Γνωρίζετε βεβαίως πάντες, ὅτι ἀντικείμενον τῆς παρούσης διαλέξεώς μου ἐστὶν ἐπιστολή τις τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ πρὸς τινὰ Ἑλληνίδα, ὡς ἀγγεληθὲν διὰ τοῦ ἐγχωρίου τύπου.

Ἐξελεξάμην δὲ καὶ προὔτιμησα ταύτην, ἀντὶ παντὸς ἄλλου θέματος, διότι ἐνόμισα ὀφειλῆν μου, τὸ πρῶτον νῦν ἀνερχομένη ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου, ὑπερ σεμνύνει τὸ φερώνυμον τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, νὰ ἀποδώσω
(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ΄.)

καὶ ἐκ μέρους τοῦ φύλου, εἰς ὃ ἀνήκω, ἐλάχιστον φόρον εὐγνωμοσύνης, ἀφιερῶσα τὰς στιγμὰς τῆς διαλέξεώς μου ταύτης, εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἔργου τινὸς αὐτοῦ, ἀπευθυνομένου καὶ ἀφορῶντος τὸ γυναικεῖον φύλον, καὶ διότι ἀφ' ἑτέρου ἔκρινον, ὅτι καταλληλότερον οὕτως ἐκρίναμι ἀναποκρίνομαι πρὸς τὴν εὐγενῆ τιμῆν, ἣν περιεποιήσατο ὁ Σύλλογος «Κοραῆς» τῷ φύλῳ μου, προσκαλεσάμενος ἐπὶ τοῦ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ βήματος καὶ μίαν γυναῖκα.

Ἡ διάλεξις μου αὕτη, Κύριοι, εἰ καὶ στερεῖται τῆς ἐπαγωγῆς ἐκείνης χάριτος, τῆς τοσοῦτον ἀπαιτουμένης ὑπὸ ἀκροατηρίου ἐξωκειουμένου εἰς εὐγλώττους καὶ ἐκφραστικωτάτους ἀγορεύσεις, παρέχει ὅμως πολὺ τὸ σπουδαῖον καὶ τὸ λυσιτελεῖς πᾶσι μὲν, ἰδίᾳ δὲ ταῖς Ἑλληνίσιν, αἵτινες καὶ νῦν τιμῆσασαι ἡμᾶς διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν ὑπεδείξαντο τὸ μέγα αὐτῶν ἐνδιαφέρον ὅπως ἀκροασθῶσιν τῶν χρυσοῦν ὑποθηκῶν ἀνδρὸς, τὰ μάλα μογήσαντος ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους, οὐ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ θερμῶς συνηγορήσαντος ὑπὲρ τῆς προα-

γωγῆς τῶν Ἑλληνίδων. Ἐτι δὲ καὶ πορισθῶσι τούτωνθεν νέαν ἰσχὺν καὶ σθένος ἵνα ἐργασθῶσιν ἐκάστη τόγῃ ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τοῦ φύλου αὐτῶν, ὑπερῆσαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τοσοῦτους τοὺς παραγωνοῦσαντας τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ὅσον νῦν εὐρίσκει πλείονας τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγοροῦντας.

Μάλιστα! Ἡ τῆς γυναικὸς κατάστασις αἰείποτε ὑπῆρξε σοβαρὸν ζήτημα, ἐπασχολοῦν τῶν σοφωτέρων καὶ πρακτικωτέρων ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης τὴν ἐνδελεχῆ προσοχὴν, καὶ διαίρεσαν τοὺς περὶ αὐτῆς ἐνασχολουμένους εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα, τοῦ μὲν στηριζομένου καὶ μὴδὲως θέλοντος ν' ἀπομακρυνθῇ τῶν παραδόσεων, ἄς χρόνοι σκότους καὶ ἐγωϊσμοῦ ὑπεστήριξαν καὶ ὑπέθαλψαν, τοῦ δὲ περιχαρῶν καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἣν ἡ μὲν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐθεμελίωσεν, ἡ δὲ Χριστιανισμὸς καθιέρωσε καὶ ἐστερέωσε, τῆ ἀρχῇ τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἰσότητος, τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης· οὕτως δὲ πόλεμος χρόνιος καὶ ἀτελεύτητος ἐκηρύχθη μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, τῆς στασιμότητος καὶ τῆς προόδου, τῆς Ἀσιατικῆς σκοτομῆνης καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ φωτός.

Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἐλευθέρῃ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως; Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ συμμετέχῃ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἰσότητος, τοῦ δικαίου, τῆς ἐλευθερίας; Ἡ γυνὴ τέλος πρέπει νὰ μυηθῇ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ ὕψιλου, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου, τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης Τριάδος, τῆς καθαρᾶς ταύτης αὐταυγάσεως τῆς τριαδικῆς μονάδος, τῆς θεότητος, ἧς καθ' ὁμοίωσιν ἐπλάσθη τὸ ἄν ἐκεῖνο, τὸ ἐν δυάδι γνωριζόμενον καὶ ἐν δυάδι τελειούμενον, ὑπερ καλεῖται ἄνθρωπος;

Ἴδου τὰ πεδία, ἐφ' ὧν παλαίωσι τ' ἀντιμαχόμενα μέρη. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι μεγίστας κατακτήσεις προσεποιήσαντο οἱ τῆς ἐλευθερίας ἀτρόμητοι μαχηταί, ἀλλὰ πολὺ εἰσέτι ὑπολείπεται ἄχρι τῆς τελικῆς νίκης, καθότι οἱ διὰ τῆς σκαπάνης τοῦ ἔρθῃ λό-

γου καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐπιχειροῦντες νὰ διασχίσωσι τὰ γιγαντώδη καὶ οὐρανομήκη προχώματα τῶν ἐναντίων καὶ σχηματίσωσιν οὕτω νέαν εὐθύγραμμον καὶ λείαν ὁδὸν, εὐρίσκοντο ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐνώπιον νέου τείχους δυσπορθήτου.

Οὐδὲν ὅμως κατενίκησε τὴν πρὸς τὰ πρόσω ῥοπὴν τῶν. Καθὼς συνέτεμον τὰς ἀποστάσεις διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καθὼς συνήνωσαν θαλάσσας διωρούξαντες ἰσθμοὺς, καθὼς μετέτρεψαν τὰς χέρσους εἰς δεινῶνας, τὰς δὲ λίμνας ἀποξηράναντες ἀπεκατέστησαν ἐφόρους γαίας, ὡς συνήνωσαν τὰ πέρατα διὰ τοῦ τηλεγράφου, οὕτω καὶ νέον ὄπλον κατὰ τῆς ἀντιμαχούσης τὸν ἄνθρωπον δουλείας ἐφεύρον, τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας, ἧς αἱ ἀκτίνες μόνον δύνανται νὰ διαλύσωσι τὴν ἀχλὺν τοῦ σκότους.

Οὕτω κατεστράφη ἡ δουλεία, κατερεπώθη ἡ γυναικωνίτης, ἀπελευθερώθη ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσα κοινωνία.

Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ φῶς ἠκτινοβόλησεν, οὐχ' ἦπτον τὸ σκότος, κρυβέν ἐν τῇ σκιᾷ, δὲν κατεστράφη ὀλοτελῶς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μέχρι τὴν σήμερον εἰσέτι ἐμμένοντες ἐν ταῖς παραδόσεσι τῆς ὀπισθοδρομικότητος οὐκ ἠβουλήθησαν συνιέναι ὅτι ὁ νοῦς αὐτῶν πεπώρωται καὶ ἡ καρδία αὐτῶν ἐστρέβλωται.

Καὶ ὅμως ὁ βῆμα τῶν πραγμάτων δὲν παλινδρομεῖ, ἀλλὰ βαίνει καὶ θὰ βαίνει μέχρις ὅτου οἱ πάντες πεισθῶσιν ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ ἦ ὑγιὲς ἐν ὅσῳ πάσχει τὸ ἥμισυ αὐτοῦ μέρος, καὶ ὅτι πρὸς κοινὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἔθνους του ἀνάγκη ἡ γυνὴ παρ' αὐτῶν νὰ ἦ τοσοῦτον τελεία ὥστε νὰ δύνηται τις καυχόμενος νὰ λέγῃ « Ἴδου καλὴ εἰ ἡ πλησίον μου ὡς εὐδοκία, θάμβος ὡς τεταγμένη. »

Εἰς τῶν ἐνθέμων ἐκείνων σκαπανέων τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος καὶ παρὰ τῷ γυναικείῳ φύλῳ ἦν ἀναμφριστως καὶ ὁ ἀείμνηστος Κοραῆς, ὁ μετὰ κλέους ὠφελήσας τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Κοῦμαν, ὡς δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν ἐκ τε πολλῶν ἄλ-

λων καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἧς τὴν ἀνάγνωσιν ἐπιχειροῦμεν ἤδη.

Ἐν ἐποχῇ ζῶν καὶ χώρα, ἐνθα οὐ μόνον ἄνδρες ἀρίζητοι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀκραιφνεῖ πατριωτισμῷ διεκρίνοντο, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἔξοχοι ἐπὶ ποικίλαις μαθήσεσι διέπρεπον, καὶ μετ' αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν βίον καταναλίσκων, δὲν ἠδύνατο νὰ ἦ ὁ τοσοῦτον ὑπέρημαχος τοῦ Ἑθνικοῦ ἤμῶν μεγαλείου θιασώτης, ἀδιάφορος εἰς τὴν οἰκτρὰν τότε κατάστασιν, εἰς ἣν χρόνοι βαρβαρότητος καὶ σκοτομῆνης κατεῖχον τὴν γυναικειὸν ἡμῶν φύλον, τοσοῦτω μακρόν καθῆσον αὐτοῖς ὄμμασιν ἐβλεπεν τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας τῶν σοφῶν ἐκείνων γυναικῶν τῆς Εὐρώπης, αἵτινες, εἴτε ὡς συγγραφεῖς, εἴτε ὡς συντάκτριαι ἐφημερίδων, ἀπεδείκνυον ὅτι ἡ παιδεία ἐν ταῖς γυναιξὶ μάλιστα ἐπιδραστικώτερα γίνεται ἐπὶ τῆς κοινωνίας, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς ἐζήτουν τὴν διάδοσιν αὐτῆς εἰς ἅπαν τὸ φύλον αὐτῶν, ἐρειδόμενοι ἐπὶ ἐπιχειρημάτων ἐκπηγαζόντων ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιβεβαιουμένων ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐπὶ τῆς κοινωνίας.

Ἵπερπῆδησις τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς ἡμῶν διαλέξεως ἤθελε λογισθῆ ἂν ἐπιχειροῦμεν νῦν ν' ἀποδείξωμεν ἐξ ἐπισήμων πηγῶν ἀρῶμεθα ὅποσον ἐπέδρασεν ἡ γυναικεῖα μόρφωσις ἐπὶ τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ εὐδαιμονίας τῶν λαῶν. Ἄλλως τε νομίζω δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἐτέρων ἀποδείξεων ὅτι καὶ ἡμεῖς νῦν ἐπέισθημεν περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης, ἀφοῦ καθεκάστην συνιστῶμεν σχολὰς χάριν τῆς γυναικεῖας μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως.

Οἷα δὲ ὑπῆρξαν περὶ τῆς γυναικεῖας μορφώσεως τὰ φρονήματα τοῦ μεγαθύμου ἐκείνου ἀνδρὸς θέλομεν καταμάθει ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνίδα.

Ἄλλ' ἐκ μιᾶς μόνης ἐπιστολῆς τί δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ, ἀφοῦ ἡ ἐπιστολὴ στενὰ ἔχουσα ὄρια καὶ πρὸς γνωστοὺς ἀπευθυνομένη δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ ἐν ἐκτάσει τὰς ἰδέας τοῦ γράφοντος; Καὶ ὅμως ἡ ἐπισταλὴ ὅση δάποτε καὶ ἂν ἡ δύναται νὰ θε-

ωρηθῇ ὡς ἐντελὲς βιβλίον, ἧς ἐκάστη σελὶς δύναται νὰ περιλάβῃ ἓνα τόμον, ἐκάστη παράγραφος ἐν μέρος, ἐκάστη φράσις ἐν κεφάλαιον.

Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἀκτὶς ὡς τὸ σύγγραμμα εἶναι ἥλιος, εἶναι ἀνθοδέσμη, ὡς τοῦτο εἶναι ἀνθὼν. Ἡ ἀκτὶς περιέχει καὶ φῶς καὶ θερμότητα. Γνωρίζοντες τὴν ἀκτὶνα δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τὸν κύκλον.

Ἴσως καὶ ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης ἐρειδόμενοι καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων ἀποφαίνονται ὅτι ἐκ μιᾶς μόνης ἐπιστολῆς δύναται τις νὰ γνωρίσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράφοντος.

Ἡμεῖς δὲ σπεύσωμεν εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν ἐπικαλούμενοι τὴν εὐμενῆ ἡμῶν προσοχὴν.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, Κύριοι, ἐγράφη ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν 28ην Ἰανουαρίου τοῦ 1815, ἐνθα ὁ ἀείμνηστος τὰς διατριβὰς ποιούμενος, ἐνησχολεῖτο περὶ τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, τὰ βλέμματα ἔχων ἐστραμμένα πρὸς τὴν πεφιλημένην πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, τὴν δὲ ψυχὴν καὶ καρδίαν ἀφωσιωμένην ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς, τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἧτις ἀπετέλει τὴν μόνην ἰδέαν, τὸ μόνον μέλημα, τὸ μόνον ὄνειρόν του, ἀποτείνεσθαι δὲ εἰς τινὰ Εὐανθίαν, Ἀνδρίαν τὴν πατρίδα, παροικοῦσαν ἐν Κυθωνίαις. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ Κυθωνίαι ἐφιλοξένουν τὰς περιπλανωμένας Ἑλληνίδας Μούσας ἐν ταῖς περιωνύμοις Σχολαῖς αὐτῶν, ὧν ἡ μεγαλειτέρα ἦτο τὸ Γυμνάσιον αὐτῆς καὶ ἐνθα ἄνδρες πολυμαθεῖς καὶ ἀκάματοι ἐσφυρηλάτουν διὰ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ διετήρουν ὡς ἀκοίμητοι Ἄργοι, ἀσβεστον τὸν σπινθῆρα, ὅστις ἐμελλε νὰ παραγάγῃ τὸ φῶς, τὸ διασκαδάσαν τὴν ἐφ' ἡμῖν ἐπικαθημένην ἀχλὺν, τὸ φῶς ἐκεῖνο, δι' οὗ σήμερον καθορῶμεν ἀλλήλους, τοσοῦτον ἐγγὺς καθημέρους καὶ ἀλλήλους τὰς χεῖρας τείνοντας πρὸς σύσφιγγιν τῶν δεσμῶν ἐκείνων, δι' ὧν συντηρεῖται ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ πρόοδος τῶν λαῶν. Μακάριοι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἵτινες δυστυχῶν καὶ πόνων μυρίων ὀλιγω-

ρήσαντες, ἀφιέρωσαν ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας!

Ἡ Σχολὴ τῶν Κυδωνίων τότε ἤκμαζεν, οἱ δὲ μαθηταὶ ὀρεγόμενοι, πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συνέρχοντο πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἵνα κορέσωνται τὴν διανοητικὴν αὐτῶν δίψην καὶ ἀκολούθως ὡς ὑπὸ ἤλεκτρισμοῦ φερόμενοι, διατρέξωσι τὰς πόλεις, ὡς ἄλλοι Ἀπόστολοι, λοιδορούμενοι, κακοχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, ἐν ἔρησι καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς ἵνα ἕνα προσήλυτον ποιήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πατρίδος.

Εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς σιδηρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς τῆς πλήρους στερήσεως καὶ κακουχιῶν, ὀφείλομεν καὶ τὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν πλουτίσαντα σπουδαῖα καὶ ἐμβριθῆ ἐκείνα συγγράμματα, πρὸς ἃ ὀλίγιστα τῶν ἔκτοτε ἐκδοθέντων δύνανται νὰ παραβληθῶσιν.

Ἐν πόλει, ἐν ἣ συνεκεντροῦτο τὸ ἄθος τῶν διδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διαμένουσα ἡ Εὐανθία καὶ τυγχάνουσα τσαυτῆς εὐνοίας ὑπὸ τοῦ Κοραῆ ὥστε νὰ διατηρῆ μετ' αὐτοῦ καὶ ἀλληλογραφίαν, δὲν θὰ ἦτο γυνὴ τις τῶν τυχουσῶν, ἄμοιρος παιδείας, ἀφιλόμουσος καὶ ξένη τῆς τότε διανοητικῆς κινήσεως, ἀξιουμένη μάλιστα καὶ τοῦ τίτλου θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ, ὡς δυνάμεθα εἰκάσαι ἐκ τῆς προσαγορεύσεως, ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς του ποιεῖται ὁ Κοραῆς, λέγων « Φιλτάτη θυγάτηρ Εὐανθία »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι ἀπάντησις, ὡς φαίνεται ἐξ ἀρχῆς, εἰς ἐπιστολὴν τῆς Εὐανθίας, ἣτις ἀγνοοῦμεν ἐὰν διεσώθη μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ Κοραῆ. Ἄλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀπαντήσεως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ἡ Εὐανθία γράφουσα τῷ Κοραῆ, ἐξέθετε τὰς ἐπὶ τοῖς γράμμασι προόδους αὐτῆς, καὶ ἐξήτει παρ' αὐτοῦ νὰ τῇ πέμψῃ κατάλληλον καὶ ἠθικὸν σύγγραμμά τι γαλλικόν, εἰς οὗ τὴν μετάφρασιν νὰ ἐπιδοθῇ μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀκολούθως δὲ νὰ προβῇ, ἐὰν ἐνέκρινεν ὁ Κοραῆς, εἰς τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ, τὸ μὲν ἵνα συνοικειωθῇ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν διὰ τῆς μεταφράσεως, τὸ δὲ ἵνα φανῇ

ταῖς ὁμοφύλοις τῆς χρήσιμος, διορίζουσα αὐταῖς τὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν αὐτοῦ.

Ἡ τοιαύτη τῆς Εὐανθίας αἵτησις, γενομένη τοσοῦτον ἐπιχαρίτως, εἰς ἄνδρα ὡς τὸν Κοραῆ, ὅστις ἐν παντὶ φιλομούσῳ καθεύρα καὶ ἐν στήριγμα, ἐφ' οὗ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πατρίδος ἐρειδόμενον, ἐμελλε νὰ ὑψωθῇ, τοσοῦτον συνεκίνησε μυχίως αὐτόν, ὥστε ἀμέσως ἀπέδειξεν ὁ ἀείμνηστος τὴν χαρὰν του εἰς τὴν Εὐανθίαν, τὸν οἰκεῖον τίτλον τῆς θυγατρὸς ἀπονέμων αὐτῇ ἐν τῇ τῆς ἐπιστολῆς του. « Ἐπειδὴ πῶς ἄλλως ἔχω νὰ φανερώσω ὅσον μ' ἐπροξένησεν ἀπροσδόκητον χαρὰν ἡ ὠραία σου ἐπιστολή, πλὴν δίδων τὴν ὁποίαν ἤθελα σοὶ δόσει ὀνομασίαν, ἐὰν ἤμην ἀληθὴς καὶ γνήσιός σου πατήρ. »

Ἡ Εὐανθία νῆα τότε μόλις πρόσθετος ἦτο λίαν φιλόμουσος καὶ μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιμελείας καταγινομένη εἰς τὰ γράμματα, τείνουσα πρὸς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, τοῦ ζήλου αὐτῆς ὑπεκαυμένου καὶ ὑπὸ τῆς καθημερινῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἐπαγρυπνήσεως καὶ διδασκαλίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ὅστις καθὰ καὶ ὁ Κοραῆς σαφῶς ὑποδείκνυσιν, ἐδίδασκεν αὐτὴν καὶ ἐν τὰ μέγιστα ἐξετίμα οὗτος διὰ τὰς ποιικίλλας καὶ ἐμβριθεῖς γνώσεις του.

Ὁ Κοραῆς εἰ καὶ πολλάκις ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ταύτῃ τὸν ἀδελφὸν τῆς Εὐανθίας οὐδέποτε ὅμως ὠνόμασεν αὐτόν. Ἄγνωστος δὲ καὶ ἐμοὶ ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν δὲν ἐτύγγλυνεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου Λεόντιος Κληρίδης, σπουδαστῆς ὢν τότε ἐν τῇ σχολῇ τῶν Κυδωνίων, νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ ἀνεγγυῶν τὴν τε Εὐανθίαν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, καθηγητὴν τότε ὄντα ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐκείνῳ τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Ἦτο δὲ ἐκεῖνος, ὅστις μετὰ εἰκοσαετίαν σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θελήσας νὰ εὕρῃ ἀλγεbrickῶς τὸν ἄγνωστον, κατέστρεψε τὴν ἐξίσωσιν, τοῦ προβλήματος λυθέντος ἐν ταῖς φύλλακας, καὶ τῆς ἱστορίας ἔκτοτε διαγραφῆς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐτυμολογίαν αὐτῆς.

Μὴ γὰρ ὁ Κοραῆς οἶονεὶ προβλέπων ταῦτα πάντα ἀπέφυγεν νὰ ὀνομάσῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς;

Ἄλλ' ἡμεῖς οὐ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς Εὐανθίας καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῆς τὸν λόγον ποιούμενοι, προσῶμεν προσωτέρω.

Ὁ Κοραῆς ἐπαινεῖ μὲν τὴν Εὐανθίαν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, μεθ' ἧς προσπαθεῖ νὰ αὐξήσῃ τὴν παιδείαν τῆς καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃ εἰς τὰς ἀπαιδεύτους, ἀλλὰ γνωρίζων ὅτι οἱ ἔπαινοι πολλάκις γίνονται αἰτία ὅπως οἱ ἐπαινούμενοι καταλαμβάνωνται ὑπὸ οἰήσεως, σφόδρα δυναμένης νὰ βλάψῃ αὐτοὺς ὡς ἐγωῖστικὴν τινα ἔπαρσιν ἐνσπείρουσης αὐτοῖς, σπεύδει ἀμέσως νὰ τῇ συστήσῃ προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λέγων « Φιλτάτη λοιπὸν θυγάτηρ, ἐπαινῶ σου τὴν παιδείαν καὶ μάλιστα τὴν προθυμίαν νὰ τὴν αὐξήσῃς καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃς εἰς τὰς ἀπαιδεύτους. Ἄλλ' ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ τὴν αὐξήσῃς πρέπει ν' ἀποφύγῃς τὸν ὅποιον τρέχεις μέγαν κίνδυνον νὰ μείνης καὶ τῶν πλέον ἀπαιδεύτων ὑποδεστέρα. Ἄν ὁ ἀδελφός καὶ εὐεργέτης σου εἶναι ἀρεκτός νὰ σὲ διδάξῃ καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς, δὲν θέλουσιν ὅμως εἶσθαι περιτταὶ οὐδ' ἐμοῦ τοῦ γέροντος αἰ συμβουλαὶ ἐὰν ὡς φιλοστόργος πατήρ παραγγεῖλαις δώσῃς εἰς αὐτὰς προσοχὴν ».

Ὁ Κοραῆς δὲν ἑμοιάζει ἡμᾶς, οἵτινες ἔχομεν ἀφρόνους τοὺς ἐπαίνοους καὶ ἐπιβαρύνωμεν τοὺς πάντας δι' αὐτῶν τοσοῦτον ὥστε ἀντὶ ὠφελείας μᾶλλον αὐτοῖς πρόξενοι βλάβης νὰ γινώμεθα. Οἱ ἔπαινοι ὅσον ὀλιγώτερον ὠφελούσι τοὺς ἀξίους αὐτῶν, τοσοῦτον περισσώτερον βλάπτωσι τοὺς ἀνάξιους; διὰ τοῦτο σήμερον οἱ ἔπαινοι κατήνησαν τοσοῦτον συνήθεις, ὥστε οἱ πάντες ἀκούοντες ἐπαινούμενόν τινα προσπαθοῦσι νὰ προσυλαχθῶσιν.

Ἡ Εὐανθία προσεπάθει νὰ αὐξήσῃ τὴν παιδείαν τῆς ἵνα μεταδώσῃ εἰς τὰς ἀπαιδεύτους, διὰ τῆς διδασκαλίας ἐννοεῖται. Καὶ ὅμως σήμερον ἵνα διδάξωμεν ἡμεῖς τοὺς ἀπαιδεύτους δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐ-

ξήσωμεν τὴν παιδείαν μας, ἢν πρόκειται νὰ μεταδώσωμεν, διότι παρῆλθον ἐκεῖνοι οἱ χρόνοι! Τότε ἐχρηαίετο παιδεία μεγάλη διὰ νὰ διδάσκῃ τις, ἐνῶ σήμερον ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς Σχολαστικὸς καὶ Λίσωπείους μύθους, καὶ νὰ κλίνωμεν τὸ τύπτω τύπτεις, καὶ ἀμέσως ἐκ τοῦ θρανίου δυνάμεθα νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὴν διδασκαλικὴν ἔδραν, ὡς λίαν ἐγγὺς αὐτῶν κειμένην, καὶ ἐκ ταύτης νὰ εἰσπηδήσωμεν εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ αὐτῶ νὰ παραδίδωμεν ὅ,τι ἀγνοοῦμεν νὰ ἀναγνώσωμεν εὐκρινῶς καὶ εὐνοήτως. Ἄλλοι τότε χρόνοι ἄλλοι τρόποι διδασκαλίας! Σήμερον ὁ μαθητὴς μόνος μακθάνει, ἀρκεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ τὸν διατάτῃ νὰ ἐκστηθίξῃ. Καὶ ὅμως εὐρισκόμεθα εἰς τὸ 1873 ἔτος, ἦτοι ἀπέχομεν τοῦ 1815 πενήτην ἔτος ὅκτω πληρέστατα ἔτη προόδου καὶ προόδου καταπληκτικῆς!!!

Ὡς ἰατρὸς ὁ Κοραῆς ἐγνωρίζεν ὅτι μετὰ τὴν διάγνωσιν τῆς ἀσθενείας ἀπαιτεῖται ἡ θεραπεία, διὰ τοῦτο καὶ ἀμέσως συστήσας τῇ Εὐανθίᾳ νὰ προσυλαχθῇ τοῦ μεγάλου κινδύνου, ὑπερδιέτρεγεν, ἵνα μείνῃ καὶ τῶν πλέον ἀπαιδεύτων ὑποδεστέρα, σπεύδει νὰ τῇ ὑποδείξῃ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς. Ἀρχόμενος δὲ τῶν συμβουλῶν του προσπαθεῖ νὰ διδάξῃ αὐτὸν τί ἐστὶν ἀληθὴς σοφία, ἀποκκλῶν αὐτὴν τέχνην τοῦ βίου.

« Ἀνάγκη εἶναι πρὸ πάντων, φίλη Εὐανθία, νὰ μὴ σὲ λανθάνῃ τί σημαίνει σοφία. Ὅσα σὲ ἐδίδαξε καὶ ὅσα μέλλει νὰ σὲ διδάξῃ ὁ ἀγαπητός σου ἀδελφός, εἶναι ἔργα καὶ μέσα τῆς σοφίας, ὅχι αὐτὴ ἡ σοφία. Ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα, ἢ καὶ τὰ πλεονότερα, δύναται τις νὰ μάθῃ καὶ μόλα ταῦτα νὰ μείνῃ ἄσοφος ἢ μᾶλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἀσώφων ἀσώφωτος καὶ ἀπαιδευτότερος. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, τέκνον ἀγαπητόν, εἶναι, ὡς τὴν ὠρίζον οἱ πρόγονοί μας, ἡ τέχνη τοῦ βίου ».

Πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὁ Κοραῆς τὴν αὐτὴν γενικὴν ἀρχὴν διατηρεῖ ἐν συγγράμμασιν αὐτοῦ, ἀρχὴν, καθ' ἣν προσπαθεῖ ὡς ἐξ ἐφόδου νὰ καταλάβῃ τὸν ἀναγνώστην

του και τὸν ποδηγητήσιν βήμα πρὸς βήμα εἰς τὰς διδασκαλίας, ἃς θέλει νὰ δώσῃ αὐτῷ.

Δὲν ὁμοιάζει τοὺς συγγραφεῖς, οἷς δυσκόλως ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ ἐν τῇ διανοητικῇ ἐδοιοποιίᾳ, ἀλλ' εἶναι φίλος ὅστις, ἀπτόμενος τοῦ βραχίονος, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἀναγνώστην, ὁδηγεῖ αὐτὸν παραπλησίως εἰς τρόπον ὥστε ὁ νοερός μετ' αὐτοῦ περιπάτος καθίσταται ἡδὺς καὶ τερπνὸς, ἀνὰ πᾶν βήμα νοουθετῶν, συμβουλευῶν καὶ ὁδηγῶν πρὸς τὴν εὐθείαν, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ πρὸς τυχαίῳ τι ἐμποδίων.

Οὕτω λοιπὸν καὶ τὴν Εὐανθίαν, μόλις τῇ ἀνέφερε νέον τι ὄνομα καὶ ἀμέσως, ἵνα ἐφαρπάσῃ πᾶσαν αὐτῆς ἐκπλήξιν, τῇ ἐξηγήσῃ τὰ τῆς τέχνης τοῦ βίου καθεκαστά, ὡσεὶ συνιστῶν φίλον τινα καθ' ὅδον συναντηθέντα, λέγων «Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον πρέπει νὰ ἦναι οἰκοδόμος, νὰ ῥίψῃ ἐνδύματα, ῥάπτῃ καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρεῖας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μετὰ τὰς ἰδίας του χεῖρας ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοιον καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὅποιον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος, ἢ ἡ τύχη τὸν ἐδιώρησε βίου ἐπάγγελμα πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου. Ἡ τέχνη αὕτη δὲν ἀλλάσσει, ἀλλὰ προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰς διαφόρους τῆς τύχης ἢ τῆς φύσεως περιστάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἄλλως ζῶσιν αἱ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἄνδρας, ἄλλως πάλιν ἐκ τούτων αἱ προσέσσορες παρὰ τοὺς πραγματευτάς καὶ οὗτοι πάλιν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνομαζομένους τεχνίτας ὅλοι ὅμως εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς τέχνης τοῦ βίου ἐπιθυμοῦντες νὰ κτητήσωσιν, ἦγουν νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως ἀλλὰ τὸ εὐδαιμόνως τοῦτο σημαίνει ἐναρέτως, διότι ὅστις ἐλπίζει νὰ εὐδαιμονήσῃ χωρὶς ἀρετὴν βόσκειται ἀπὸ ματαιίας ἐλπίδας, πλανώμενος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του ὥραν καὶ τότε νὰ καταλάβῃ ὁ ἄτεχνος καὶ ἄτυχος ὅτι ἔτρεξε τὸ στάδιον ὅλον

τοῦ βίου χωρὶς τὴν πολυτίμητον τέχνην τοῦ βίου.»

Αἱ περὶ τῆς τέχνης τοῦ βίου συμβουλαὶ τοῦ Κοραῆ, δὲν ἀποβλέπουσι μόνον τὴν Εὐανθίαν, ἀλλὰ τοὺς πάντας.

Ἡ σοφία δὲν ἐγκρατεῖται, λέγει ἡμῖν, εἰς τὸ μανθάνειν γράμματα, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρετὴν, δι' ἧς καὶ μόνως δύναται νὰ εὐδαιμονήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Πολλοὶ ἐσπούδασαν, πολλοὶ ἐγένοντο σοφοί, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς στερούμενοι, οὐδ' ἐαυτοὺς μὴδὲ ἄλλους ὠφέλησαν. Πολλοὶ μακροὺς χρόνους δαπανήσαντες εἰς σχολὰς καὶ πανεπιστήμια καὶ εἶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἄνευ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς πολιτευθέντες ἐν κακοδαιμονίᾳ τὸν βίον κατηνάλωσαν, ἐνῷ ἕτεροι ἥττω παιδευθέντες καὶ ἐναρέτερον βίον βιώσαντες, οὐ μόνον ζῶντες κηδαιμόνησαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἔτυχον εὐφήμου μνήμης, καθότι καὶ κατὰ τὸν Πυθαγόρειον Ἀρχίταν ἡ μὲν ἀρετὴ δὲν εἶναι ἰκανὴ πρὸς κακοδαιμονίαν, ὡς καὶ ἡ κακία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

«Φαμί τὰν ἀρετὰν ἡμῖν ποττὸ μὴ κακοδαιμονίαν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονίαν.»

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κοραῆς συμβουλευῶν ἡμᾶς νὰ ἀποδιώκωμεν τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς σοφίας οὐδὲν ἄλλο προτίθεται ἢ νὰ συστήσῃ ἡμῖν νὰ ζητήσωμεν τὴν εὐδαιμονίαν ἡμῶν ἐξ ἧς ἐξήρηται ἡ καθόλου εὐδαιμονία τοῦ ἔθνους.

Τὰ ἔθνη ἐκεῖνα εὐδαιμόνησαν ὅσα ἔσχον τὴν τύχην νὰ ἀπολαύσωσι παρ' αὐτοῖς περισσότερα ἐνάρετα τέκνα. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τοῦλάχιστον μαρτυρεῖ ἡμῖν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐφάσεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του, διότι ἔθρεψεν ἐν τῷ κόλπῳ του τοὺς ἄνδρας ἐκείνους οἵτινες συνήκουν τὴν σοφίαν μετὰ τῆς ἀρετῆς, δηλ. τοὺς ἀληθῶς γινώσκοντας τὴν τέχνην τοῦ βίου, κατὰ τὸν ἡμέτερον Κοραῆ.

«Ὅς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἔρευναν πῶς μέλλει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην ταύτην ἡ καλὴ καὶ ἀγαθὴ Εὐανθία,» ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Κοραῆς.

Ἐκ τῶν γενικῶν κατερχόμενος εἰς τὰ μερικὰ δὲν ἀρχεται νὰ ὑποδείξῃ γενικὰς ἀρχὰς καὶ μέσα πρὸς ἀπόκτησιν τῆς τέχνης ταύτης, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἰδίως ἀπόκτησιν αὐτῆς. Ἐνταῦθα ἀκούσωμεν αὐτὴν ταύτην τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κοραῆ, ἣν ποιεῖται εἰς τὰς Ἑλληνίδας.

«Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀναγκαίως ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἢ φύσις ἢ ἡμεῖς ὡρίσε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδιαιτέρον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ καθ' ἡμερὴν πείρα καὶ ἡ κρίσις, μετὰ τὴν ὁποῖαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετὰς ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν καὶ κομπαστῆς ἀνὴρ φέρεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπαστρίαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἢ ὅτι ἡ χρηστά ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοι ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτὴν ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μετριοφροσύνης γυναικὸς οἱ ἔπαινοι εἰς τὸν μετριοφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διατί; διότι ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλείοτερον βοηθήματα νὰ ἦναι σεμνή.»

«Τὰ πλείοτερά ὅμως ταῦτα βοηθήματα κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν, ἔτι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν κακῶν παραδειγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων, καὶ ὁ φίλος ἀδελφός σου μακρὰν σὲ κρατεῖ, καὶ σὺ ἀφ' ἑαυτῆς εὐκόλον εἶναι νὰ κρατηθῆς ἐπειδὴ εἶναι ἐξω σου. Ἄλλ' εἶναι τις ἄλλος ἀπαταιῶν, Εὐανθία, τόσον πλέον δυσφύλακτος, ὅσον εἶναι ἐσωτερικὸς καὶ σύντροφος ἀχώριστος ἡμῶν, τὸν ὅποιον ἢ φύσις ἢ ἀναγκάζει νὰ συναστρεφῶμεθα καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, κατὰ πᾶσαν ὥραν στιγμῶν ἐξεύρεις τίς εἶναι ὁ πλάνος οὗτος; Ἡ ἰδία μας ταλαίπωρος κεφαλή. Καὶ τὸ δυσκολώτερον τῆς ὁποίας ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγα τέχνης τοῦ βίου μέρος εἶναι, νὰ φύγῃ τις τοῦ πλάνου τούτου τὰς ἀπατηλὰς κολακείας. Καὶ ἂν δὲν με πιστεύῃς ἀκουσε τὰ χρυσὰ

«τοῦ χρυσοῦ μας Πλάτωνος λόγια: Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάντων χλεπώτατον ὅταν γὰρ οὐδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' αἰεὶ παρῆ ὁ ἐξαπατῶν πῶς οὐ δεῖνόν.»

«Ἡ δυσκολία τῆς φυλακῆς γίνεται τόσον μεγαλειτέρα ὅσον ἔχει προτερήματα πλείοτερα ὁ ἀπατῶμενος καὶ σπανιώτερον, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὅλον τὸ ἐναντίον. Τοῦτο σὲ λέγω ἔτι διὰ νὰ σὲ ἐμποδίσω νὰ αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ μαθήματα προκοπὴν σου, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω προσεκτικώτερον ἐναντίον τοῦ ἀπαταιῶνος.»

«Ἴδου δὲ τί ἐνδέχεται νὰ σὲ λέγῃ κολακῶν καθ' ἡμέραν ὁ Πλάνος «Εὐανθία σὺ εἶσαι τοῦ πολλὰ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν λογίων γυναικῶν, καὶ εἰς τὰς Κυθωνίας, ἴσως ἢ μόνη λογία.» Ἄν πιστεύσῃς τὰ δολερὰ ταῦτα λόγια τοῦ Πλάνου, αὐτὸς θέλει σὲ κάμειν ἢ ἀμελήσῃς τὰ ἀπ' ὅσα ἐδιδάχθης, ἢ διδάσκεισαι ἀξιολογώτερον μάθημα τὴν τέχνην τοῦ βίου. Πρόσεχε, τέκνον, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ θεοῦ. Ὅσον εἶναι μεγαλήτερος ὁ κίνδυνος, τόσον πλέον ἀγρυπνος πρέπει νὰ στέκῃς ἐναντίον τοῦ Πλάνου. Ὅσκις αὐτὸς σὲ κολακεῖ μετὰ τοιούτους σατανικὰς λογισμοὺς πρόβαλε σὺ ἐναντίον του τὸν ἀληθινὸν καὶ φρόνιμον τοῦτον λογισμόν. Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἡμῶν δυστυχία μετὰ κατασταίνει μίαν τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ. Ἐὰν ἐγεννώμην εἰς τοὺς χρόνους τῆς προγονικῆς λαμπρότητος ἤθελα εἶσθαι ἢ ἐσχάτη ἴσως τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων γυναικῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται τὸν πόθον τῆς λαμπρότητος ταύτης, πιθανόν ὅτι μετ' ὀλίγον ἐτῶν ἑκατοντάδας, ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ ἀναβιώσω, θέλω πάλιν λογίσεσθαι μίαν τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ.» Ὅποια ἦτον ἡ κατάσταση τῶν προγόνων ἡμῶν, ὁποία θέλει εἶσθαι, σὺν θεῷ τῶν ἀπογόνων μας. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εἶναι ἡ φωτισμένη Εὐρώπη. Ὅπου εὐρίσκονται πολλὰ

« γυναῖκες στολισμέναι με παιδεῖαν ὄχι
« προφασσάρων ὀδελφαί, ἀλλὰ καὶ μεταξύ
« τῆς ἐσχάτης τάξεως τῶν πολιτῶν.

« Βλέπεις λοιπὸν ἀγαπητὸν τέκνον, ὅτι
« ἡ παιδεία ἀντὶ νὰ σοῦ ἐξαπαρή τὸν νοῦν,
« πρέπει νὰ σὲ παρακινή εἰς δοξολογίαν
« θεοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι σ' ἐγέννησεν εἰς
« τοιαύτην χρόνου περίοδον, ὅταν ἡ τα-
« λαίπωρος ἡμῶν πατρίς ἤρχισε νὰ αἰσθάν-
« νηται τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἔπειτα ὅ-
« τι καὶ σὲ ἐγέννησεν ἀδελφὴν ἀνδρῶ, ἰ-
« κανοῦ νὰ σὲ στολίση με παιδεῖαν. Ἡ πλέ-
« ον ὅμως εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν δημιουργ-
« γὸν δοξολογία (πάλιν σὲ τὸ λέγω) εἶναι
« νὰ κατευθύνῃς ὅσῃν ἔχεις καὶ ὅσῃν μέλ-
« λεις νὰ ἀποκτήσης παιδεῖαν εἰς τὴν ἀ-
« νωτέραν ὄλων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστη-
« μῶν τέχνην τοῦ βίου, καὶ νὰ τὴν μάθῃς
« τόσον καλὰ, ὥστε νὰ ἦσαι καλὴ νὰ τὴν
« παραδίδῃς με λόγον καὶ με ἔργον καὶ
« εἰς τὰς συνηλικιωτιδὰς σου παρθένους,
« καὶ, ὅταν σὺν θεῷ ὑπανδρευθῆς, εἰς τὰ
« τέκνα σου, διὰ νὰ δείξῃς με ταύτην σου
« τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἶσαι γνήσιον τέκνον
« τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἐπιταχύνῃς τὸ
« κατὰ σὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοινῆς ἡ-
« μῶν μητρὸς καὶ πατρίδος.

« Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, φίλη θυγάτηρ,
« δὲν ἦτον νὰ γεννηθῆς πρὸ πολλῶν, ἢ με-
« τὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν, οὐδὲ νὰ
« ἐξισωθῆς με τὰς παρελθούσας, ἢ με τὰς
« μελλούσας Ἑλληνίδας· εἰς τὴν ἐξουσίαν
« σου ὅμως εἶναι (μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι) νὰ
« ὑπερβάλλῃς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀρχαίας,
« καὶ νὰ μὴ σὲ ὑπερβάλλῃ καμμία ἀπὸ
« τὰς μελλούσας εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου,
« εἰς τὴν ὁποίαν μόνον στηρίζεται ἡ ἀλη-
« θὴς εὐταμιονία, καὶ τῆς ὁποίας βραβεῖον
« εἶναι ἡ ἀθανασία.

« Ταῦτα σὲ λέγει ἀπὸ βάρους πατρικῶν
« σπλάγγων ὁ γηραιὸς Κοραΐς. Ταῦτα
« μελέτα καθ' ἡμέραν ἐὰν θέλῃς νὰ εὐδαι-
« μονήσῃς ζῶσα καὶ νὰ ἀφήσῃς ἀφίνουσα
« τὴν ζωὴν ἀθάνατον ὄνομα. Σπούδασε, φί-
« λον θυγάτηρ νὰ κατασταθῆς ὁμοία τῆς
« γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἐζήτηε ὁ Σολομῶν,

« σπούδασε, ἀν ἐρωτᾷ τις εἰς τὸ ἐξῆς ὡς
« ἐκεῖνος γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὕρησῃ » νὰ
« τὸν ἀποκρίνωμαι οἱ γνωρίζοντές σε « τὴν
« ἐξ Ἄνδρου Εὐανθίαν. »

Ἦσόν ἀφελῆς καὶ ἀπέριττος εἶναι ἡ φωνή
τοῦ Κοραΐ! πόσον ἐπιδειξίως ἐγνώρι-
ζε νὰ διοχετεύῃ εἰς τὰς καρδίας τοῦ ἀνα-
γνώστου αὐτοῦ καὶ τὰς ὑψηλοτέρας φιλο-
σοφικὰς ἀληθείας, ἀναλύων αὐτὰς εἰς τὰ
καθέκαστα καὶ οὕτως ἀνὰ μίαν τοποθετῶν
ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πρὸς ὃν ἀπεταίνεται!

Αἱ ὀλίγα αὐταὶ συμβουλαὶ δὲν ἀποτε-
λοῦσι τὸ σύστημα τῆς ἠθικῆς, ὅπερ δύνα-
ται τις νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ὀλοκλήρῳ τόμῳ;
Ἴδου δικτὶ εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἐκάστη σε-
λις τῆς ἐπιστολῆς δύναται νὰ ἀποτελέσῃ
καὶ ἓνα τόμον. Ὡς πρῶτας ἀρετὰς τίθησι
καὶ δικαίως εἰς τὰς γυναῖκας, τὴν σεμνότη-
τα καὶ τὴν μετριοφροσύνην, διότι ἄνευ αὐ-
τῶν ἡ γυνὴ ἀπόλυσι τὸ οὐσιώδες· ἐκεῖνο
μέρος τῆς λεπτῆς καὶ ἀβρᾶς αὐτῆς φύσεως,
ὅπερ συνίστησι τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα.

Γυνὴ ἐν μὲν τῇ γλώσσῃ φέρουσα τὴν αὐ-
θάδειαν, ἐν δὲ τοῖς βλέμμασι τὸ βλοσυρὸν,
ἐν τῇ στάσει τὸ ἄτακτον καὶ ἐν τῇ ἐνδυ-
μασίᾳ τὸ ἐκτετραχλίσιμον, γυνὴ στε-
ρουμένη τῆς σεμνότητος καὶ μετριοφροσύ-
νης εἶναι ὃν ἐκτρομακτικὸν ἐν τῇ φύσει αὐ-
τῆς. Τοιαύτην εἰκόνα ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐ-
τοῦ ὁ Κοραΐς, ἐξορκίζει τὴν Εὐανθίαν νὰ
ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἀντι-
κειμένου τούτου ἵνα μὴ πλανηθῇ.

Ἡ σεμνότης καὶ ἡ μετριοφροσύνη, ἀρεταὶ
τοσοῦτον ἐπίζηλοι διὰ τὴν γυναῖκα ὅσον
καὶ ἐπωφελεῖς τῷ τε προορισμῷ καὶ τῇ
οἰκῇ δῆποτε καταστάσει αὐτῆς, δυστυχῶς
σήμερον ἐκλαμβάνονται ὡς σκουριασμέναι
ἰδέαι. Σήμερον δύναται ἡ γυνὴ νὰ γελᾷ
ἐν παντὶ, κἂν τι μὴ γελοῖον ἦ, νὰ σώ-
πτῃ, νὰ μορφῶζῃ τοὺς ἄλλους, νὰ κομπά-
ζῃ ἐπιδεικνυομένη, κομψευομένη, ἐπαλεί-
ψῃ χρωμένα ἀνοικεῖσι καὶ περιγελάστοις
καὶ ἐν γένει ἐλευθεριάζουσα ἐν οὐ δέοντι.
Ὁ πλάνος, οὗ ὁ Κοραΐς τοσοῦτον συνιστᾷ
τὴν ἀποφυγὴν εἰς τὴν Εὐανθίαν, τοσοῦτον
ἐξέτεινε νῦν τὸ κράτος του, ὥστε ἀδύνατον

νὰ φαντάσθωμεν ποῦ θὰ καταντήσωμεν,
ἀφοῦ ἡμεῖς αὐτοὶ ὑποστηρίζομεν τὴν παρ'
ἡμῖν κυριαρχίαν τοῦ διὰ τῆς ἐπιπολαίου
μαθήσεως καὶ τῆς ἀνοήτου ὑψηλοφροσύνης
πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

Ἄλλὰ προχωρήσωμεν.

Ἀφοῦ ἤδη ὑπέδειξε τῇ Εὐανθίᾳ τὰ γα-
ρακτικὰ τοῦ Πλάνου καὶ τὰ διάφορα
μέσα τῆς ἀποφυγῆς αὐτοῦ, σπεύδει νὰ τῇ
συστήσῃ καὶ τὸ ἰσχυρότερον πάντων μέ-
σον, δι' οὗ πεποιθότις καὶ ἀσφαλῶς ἠδύνα-
το νὰ καταβάλλῃ τὸν ἐπικίνδυνον τούτον ἐχ-
θρὸν.

Καθὼς ὁ Ζεὺς πέμπων τὸν Ἡρακλῆν κα-
τὰ τοῦ Κύκνου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄρεως, πα-
ρέδωκε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν περιώνυμον
ἐκείνου ἀσπίδα, ἣν περιγράφει τοσοῦτον ἐ-
πιχαρίτως ὁ Ἡσίοδος καὶ ἣτις εἶχε λαμ-
πρῶς ἐξεικονισμέναν ἐπ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν
ἱστορίαν τῆς μυθολογικῆς Ἑλλάδος, οὕτω
καὶ ὁ Κοραΐς ἀφοῦ διὰ πολλῶν ὄπλων ἐ-
θωράκισε τὴν Εὐανθίαν κατὰ τοῦ Πλά-
νου παραδίδει αὐτῇ καὶ τὴν διανοητικὴν
ἀσπίδα, ἐφ' ἧς χρυσοῖς γράμμασι γέγλυ-
πται ἡ τῆς Ἑλλάδος ἱστορία, καὶ ἣτις ὡς
τὸ σάκκος ἐκεῖνο τοῦ Ἡρακλέους διέλαμπε
κύκλω, Τιτάνῳ Πλατωνικῷ, Σπηρατικῷ Ἐ-
λέφαντι, Ἡλέκτρῳ Πλουταρχικῷ καὶ ἐπὶ
πᾶσι χρυσοῦ Χριστιανικῷ Καλῶν, χρύσειον,
πολυδαίδαλον. . . . .

Χερσὶ γεμῶν σάκος . . . Παναίολον . . .

Κατὰ τὸν Ἡσίοδον λέγων αὐτῇ. « Κα-
« ταγίνου εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν
« ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ μάλιστα
« τῶν κλασικῶν. Ἄλλὰ καταγίνου ὡς μέ-
« λισσα, ἀπανθίζουσα ἀπ' αὐτοὺς ὅ,τι εἶ-
« ναι χρήσιμον εἰς τὸ μέλι τῆς τέχνης τοῦ
« βίου. Ἀναγινώσκουσα συχνὰ τὸ συνα-
« ζάριον τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος καυ-
« χήματος, τοῦ Σωκράτους, γεγραμμένον
« κομψότερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀλη-
« θέστερον ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα. Εἰς κα-
« νὲν ἔθνος δὲν ἐγεννήθη τοιοῦτος καλὸς
« τεχνίτης τοῦ βίου, ὅποιος ὁ Σωκράτης.
« Μὴν ἀμελῆς τὸν θαυμαστὴν τοῦ Σωκρά-

« τους καὶ δεῦτερον Σωκράτην τὸν Πλού-
« ταρχον. »

Ἄνθρωπος ὁ Κοραΐς νύκτωρ τε καὶ μεθ'
ἡμέραν καταγινόμενος εἰς τὴν μελέτην τῶν
Ἑλλήνων Συγγραφέων καὶ δι' αὐτῶν ἀ-
νυφωθεὶς εἰς τὴν μακαριστὴν ἐκείνην βαθ-
μίδα, ἐν ἧ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει, ὡς
ζῶν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν,
ἐγίνωσκε παντὸς ἄλλου κάλλιον ὅποσον
λυσιτελεῖς εἶναι εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου
ἢ ἐνδιατριβὴ μετὰ τῶν ἀθανάτων τούτων
συγγραφέων.

Μόνον ἡμεῖς οἱ τὰ κειμήλια ταῦτα κατέ-
χοντες ἀπαξιοῦμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐ-
τά. Καθὼς ἀντιπλάζαμεν ἐνώτια καὶ ψέλ-
λια ψευδῆ ἀντὶ τῶν ἀληθῶν, οὕτω τὰ
σπουδαῖα ἐκεῖνα συγγράμματα τῶν προ-
γόνων ἡμῶν κατὰ μέρος θέμενοι, εἰς τὴν
ἀνάγνωσιν τῶν ξενικῶν μυθιστορημάτων
τὸν νοῦν καὶ τὸν χρόνον ἡμῶν κατανα-
λισκομέν' οὐ μόνον δὲ ἐν τούτοις ἀλλὰ καὶ
ἐν πολλαῖς τὰ πάτρια ἀφέντες εἰς τὰς ξενο-
τροπίας εὐχαριστοῦμεθα.

Δι' ἡμᾶς τὰς γυναῖκας ἰδίως ὁ Πλούταρχος,
ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, οἱ Ποιηταί,
εἶναι ξένα ὄντα, ὧν ἀγνοοῦμεν αἱ πολλὰ
καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὸν βίον καὶ τὰ
συγγράμματα, ἐνῷ γινώσκουμεν καὶ τὸν
Δουμᾶν καὶ τὸν Σὺν.

Ἄλλὰ ὡς δίκαιοι πρὸς τούτο, δὲν
πρέπει νὰ ἀδικῶμεν τὰς γυναῖκας, διότι ἡ
γυνὴ πανταχοῦ καὶ πάντοτε εἶναι τὸ ἀπει-
κόνισμα τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ ἀποδίδοντες τὰ
πάντα ταῖς γυναῖκιν ἀπατώνται. Ἐνόσω
δὲν διδάσκουσι τὴν γυναῖκα ὅ,τι ὀφείλει
νὰ μάθῃ, ἡ γυνὴ θὰ δικαιούται νὰ ἐπιβρί-
πτῃ τὴν εὐθύνην τῆς καταστάσεως αὐτῆς
ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ.

Ὡς θέλετε ἡ γυνὴ νὰ γινώσκῃ τὸ συ-
ναζάριον, κατὰ τὸν Κοραΐ, τοῦ μεγάλου τῆς
Ἑλλάδος καυχήματος γραμμένον κομψό-
τερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀληθέστερον
ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα, πῶς θέλεται νὰ γνω-
ρίζῃ τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Πηνελόπην, τὴν
Πολυξένην, τὴν Μακαρίαν, τὴν Ἀντιγόνην,
τὴν Ἰφιγένειαν, τοὺς τύπους τούτους τῆς

γυναικείας ἀρετῆς ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, τὴν Κόρινναν, τὴν Σαμπῶν, τὴν Τελέταιλλαν, τὴν Θεανῶν, καὶ ἄλλας τοὺς τύπους τοῦτους τῆς διανοητικῆς τῆς γυναικὸς μορφώσεως, ἀφοῦ ἐν τοῖς Παρθεναιωγείοις τὰ περὶ αὐτῶν συγγράμματα δὲν διδάσκονται, ἐν ᾧ χρόνοι μακροὶ καταναλίσκουσιν ἵνα μάθωσι πῶς ὁ Χάρων ἔφερε τὰς ψυχὰς εἰς τὸν Ἄδην καὶ πόσας παρασάγγας ὠδοιπόρησε τὸ σπράττεμα τοῦ Κύρου ἀπὸ τῆν μίαν ἕως εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, ἔνθα μετέβαινε νὰ καύσῃ, νὰ λαφυραγωγῆσῃ, νὰ φονεύσῃ, καὶ ἐν γένει νὰ διδάσκων ὅ,τι ἄσκοπον καὶ ἀνάρμωστον εἰς ὃν προωρισθὲν νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν εἰρήνην, νὰ ὑποθάλῃ τὴν ἀγάπην, νὰ στερεώσῃ τὴν ἰσότητά, νὰ δώσῃ παντὶ ζῶν καὶ οὐχὶ θάνατον ὡς ὁ Χάρων.

Οἱ διδάσκοντες τὴν γυναῖκα ὅ,τι δὲν πρέπει, καὶ ὅπως δὲν πρέπει, βλάπτουσιν ἀντὶ νὰ ὠφελῶσιν αὐτήν, διότι οὕτω καθιστῶσιν αὐτὴν ἡμιμαθῆ, τοῦ ὅπερ εἶναι ἐπιβλαβέστερον τῆς ἀμαθείας εἰς τὰς κοινωνίας.

Διὰ τοῦτο ὁ Κοραῆς ὑποδείκνυσιν εἰς τὴν Εὐανθίαν οὐ μόνον τί πρέπει νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ καὶ πῶς πρέπει νὰ μάθῃ αὐτὰ, συνιστῶν αὐτῇ πρὸς τοῦτο τὸν τρόπον τῆς μελέσεως, ἥτις, εἰς τὰ ἄνθη ἐκεῖνα μόνον πετᾶ, ὅσα δύναται νὰ παρέξωσιν αὐτῇ τὸ μέλι, καὶ συνάμα νοουθετῶν αὐτὴν νὰ μεταδίδῃ τοὺς κερπούς τῶν γνώσεών της εἰς τὰς συνηλικιώτιδας αὐτῆς Παρθένους, καθότι διὰ τῆς μεταδόσεως ταύτης ἠδύνατο νὰ πλουτίσῃ τὰς ἑαυτῆς γνώσεις τάχιον καὶ στερεώτερον καὶ φιλανθρωπίας ἔργον πράξει, λέγων αὐτῇ, « φρόντιζε μάλιστα, ἂν θέλῃς ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ καλὰ προκοπὴν σου, νὰ μεταδίδῃς τοὺς κερπούς της εἰς τὰς συνηλικιώτιδας σου Παρθένους. Δὲν εἰμπορεῖς, τέκνον ἀγαπητὸν, νὰ φαντασθῆς, πόσον γρήγορα αὐξάνουσι τὰ φῶτα ὅταν μεταδίδωνται, καὶ πόσον ἠδονὴν προξενεῖ εἰς τὰς φιλικῶν ψυχὰς ἢ μεταδόσεις αὐτῶν. Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὐρεθῇ τις περικυ-

κλωμένος ἀπὸ βαρβάρους πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ, ἀλλέως κινδυνεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθυμούμαι τίς τίνα ἐνειδίξει εἰς τὸν Εὐριπίδην, ὅτι ἔλασε τὰ ἄνθη του διὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβήν. »

« Βεβαρβάρωσαι χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις. » Καταφθάνων εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Εὐανθίας περὶ τῆς ἀποστολῆς Γαλλικοῦ τινος συγγράμματος πρὸς μεταφράσιν, συνιστᾷ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς μελέσεως καὶ ἐπαινεῖ τὰ μέγιστα τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ταύτην, λέγων

« Τὸν ὅποιον σὲ ἐσυμβούλευσα τῆς μελέσεως τρόπον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προγονικῶν μας βιβλίων, τὸν αὐτὸν πρέπει Εὐανθία, νὰ μεταχειρίζησαι καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν ἄλλογενῶν καὶ ἐξαιρέτως τῶν Γάλλων, ἐπειδὴ γνωρίζεις τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιθυμῆς καὶ νὰ μεταφράσῃς τι καὶ ἀπὸ τὰ γαλλικὰ συγγράμματα. Βιβλία ἄξια μεταφράσεως εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἀλλὰ ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ εἶσιν ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ μεταφράσῃς καὶ διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας σου καὶ διότι δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἤξεύρῃς ἀκόμη τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν τόσον καλὰ ὥστε νὰ μεταφράσῃς τὰ νοήματα τῶν Γάλλων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ἢ ὅποια οὐδ' αὐτὴ ἀκόμη δὲν εἶναι οὐδ' ἄρκετὰ πλουτία, οὔτε ἀρκετὰ τριμμένη νὰ τὰ ἐκφράξῃ χωρὶς κίνδυνον γαλλισμοῦ. Μόλον τοῦτο τέκνον καὶ αὐτῆ σου ἢ ἐπιθυμία εἶναι πολλῶν ἐπαίνων ἄξια. »

Ὡς βλέπετε ἡ Εὐανθία δὲν ἐξήτει ἀπὸ τὸν Κοραῆ μῆτε μυθιστόρημα, μῆτε κανὲν ἄλλο ἀδιάφορον ἀλλὰ σύγγραμμα ἠθικὸν διὰ νὰ τὸ μεταφράσῃ, τὸ μὲν αὐτὴ ὠφελουμένη ἐκ τῶν περιεχομένων ἠθικῶν ἀρχῶν ἰδιαζόντως λυσιτελῶν πρὸς τὴν προκοπὴν αὐτῆς εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου, τὸ δὲ ἵνα διὰ τῆς μεταφράσεως καταστήσῃ καὶ ἄλλας Ἑλληνίδας συμμετόχους τῆς ὠφελείας ταύτης.

Ἡ Εὐανθία δὲν ὁμοιάζον ἡμᾶς, αἵτινες

μαρθάνομεν πρῶτον πάντων τὴν γαλλικὴν διὰ νὰ ἀναγινώσκωμεν μυθιστορήματα καὶ *Journal des Modes*, ἢ διὰ νὰ ὁμιλῶμεν γαλλιστὶ ὅταν πρόπη νὰ ὁμιλῶμεν τὴν γλῶσσάν μας, ἀλλ' ἦτο νέα τῆς ἐποχῆς τῆς καθ' ἣν εἰ καὶ δυσκόλως ὀλίγα γυναῖκες ἐξεπαιδεύοντο, ἐξεπαιδεύοντο ὅμως ὡς δεῖ Ἑλληνίδαι.

« Διὰ νὰ κάμῃς λοιπὸν ἀρχὴν σὺν Θεῷ, προσθέτει ὁ Κοραῆς, σὲ πέμπω τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν κομψὸν ἠθικὸν συγγραμμάτιον ἀπὸ γυναῖκα σοφῆν καὶ σεβάσμιον τὴν Κυρίαν *Guizot*. »

Ὅποιον δὲ τὸ κομψὸν τοῦτο ἠθικὸν σύγγραμμα τῆς κυρίας *Guizot*, δὲν μᾶς ἀναφέρει. Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ κυρία *Guizot*, ἢ ὁ Κοραῆς ἀποκαλεῖ γυναῖκα σοφῆν καὶ σεβάσμιον, τίς ἢ συγγραφεὺς αὕτη, ἢς τὸ σύγγραμμα τοσοῦτον ἐξέτιμωσεν, ὥστε νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας νέας Ἑλληνίδος;

Εἰ καὶ προκεχωρημένη ἡ ὥρα, γνωρίσωμεν ἡμῶς καὶ τὴν κυρίαν ταύτην, ἢν συνιστᾷ ἡμῖν ὁ Κοραῆς ὡς καὶ τὸ κομψὸν αὐτῆς σύγγραμμάτιον;

Ἡ κυρία *Guizot*, κύριοι, ὡς συγγραφεὺς διακρινόμενη ἠθικολόγος, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις, τῷ 1773. Πατὴρ αὐτῆς ἦν ὁ Μαυλιάν, Γενικὸς εἰσπράκτωρ τῶν Παρισίων, πλούσιος ἄμα καὶ πολυμαθὴς ἀνὴρ, ἢ δὲ μήτηρ της θυγάτηρ τοῦ Σαιντ-Σαμάν, ἀνέκουσα εἰς οἰκογένειαν ἀρχαίαν καὶ εὐγενῆ τῆς Πικαρδίας· ἐκαλεῖτο Παυλίνα Σοβαρά, πνευματώδης, ἀλλὰ συνεσταλμένη καὶ καχεκτικὴ τὴν ὑγίαν ἢ νέα Παυλίνα ἀνετράφη μετὰ τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ἐκείνων, αἵτινες μετ' οὐ πολὺ νέαν ἐνεκαινίωσαν ἐποχὴν ἐν Γαλλίᾳ τοῦ 87 καὶ 89, ὅποτε καὶ ἡ Παυλίνα προετοιμασμένη προσήλθεν ἵνα τὸ ἐπ' αὐτῆ σὺντελέσῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ μόλις ἐσήμανεν ἡ ὥρα, καὶ τοῦ πατρὸς της τελευτήσαντος, εἶδεν ἐν βροτῇ καταστραφείσαν ἐν τῷ σάλῳ ἐκείνῳ τὴν περιουσίαν της, ἑαυτὴν δὲ ἐν μέσῳ τῶν δυστυχιῶν ἐρημμένην.

Αἱ δυστυχίαι εἰσὶν ἀκόμη διὰ τὴν μεγάλην ψυχὴν, ἐν ἣ ἡ ἀρετὴ νέαν στίλβωσιν λαμβάνουσα καθίσταται λαμπροτέρα· ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἰδίως φαίνεται ἡ ἀρετὴ ἐν ὅλῳ τῷ μεγάλῳ τῆς.

Τούτουθεν καὶ ἡ Παυλίνα ἐπὶ τῶν καταστροφῶν τούτων μελετῶσα τὴν φύσιν τῶν δυστυχιῶν τῶν ἄλλων ἤρυσθη νέαν ἠθικὴν ἰσχίον καὶ μεγαλειότεραν ἐνέργειαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, λέγει ὁ κ. Ρεμουζά, ἡμέραν τινὰ ἰχνογραφοῦσα, ὑπωπτεύθη ὅτι ἠδύνατο νὰ ἦ εὐφυῆς, καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ πνεῦμα αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων· ἡ ἰδέα αὕτη ἠλεκτρίζουσα τὴν καρδίαν της ἐπλήρωσε δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς της. Τὰ δάκρυα ταῦτα ἦσαν τὸ πρῶτον ὑγρὸν, δι' οὗ διέβρεξε τὴν γραφίδα αὐτῆς, καὶ συνέταξεν ἐν τινὶ ἐφημερίδι τὸ περιπαθέστατον ἱστόρημα *Οἱ ἐν δυστυχίᾳ φίλοι*, ἐνῶ ἐξιστορεῖ τὴν δυστυχεῖν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐν ᾧ ἀλληγορεῖται ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις πάντες φίλοι ἐν δὲ ταῖς δυστυχίαις οὐδ' αὐτὸς ὁ γεννήτωρ.

Εἰκοσιεξαέτης ἦτον ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον φιλαλογικὸν αὐτῆς ἔργον τὰς Ἀντιθέσεις γλαφυρῶς γεγραμμένας καὶ σαφῶς, μετὰ τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν διάφορα ἄρθρα ἐν περιοδικοῖς, καὶ ἐφημερίδι περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἀφορώντων τὴν τότε κατάστασιν τῆς πατρίδος της, ἰδίᾳ εἰς τὸν « Δημοσιογράφον » ἐφημερίδα συστηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σουάρ, (*Suar*) ἀκαδημαϊκοῦ, πατρὸθεν φίλου αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ δεκαετίαν διετέλεσε τακτικὴ συνεργάτις ποτὲ μὲν διὰ τῶν ἀρχικῶν τοῦ δυνάμτος της γραμμάτων φαινομένη, ποτὲ ψευδωνύμως, ὅτε ἰδίως κατεπολέμηε διαφόρων ἀνδρῶν τὰς πολιτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἰδέας.

Ἄπαντα τὰ ἄρθρα αὐτῆς ἐξεδόθησαν καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ὑπὸ τὸν τίτλον *Σύμμικτα* τῷ 1802. Κατὰ τὴν μακροχρόνιον τότε συνεργασίαν αὐτῆς ἐν τῷ « Δημοσιογραφικῷ » συνέβη αὐτῇ τὸ ἀκόλουθον ῥομαντικὸν γεγονός.

Ἐν μέσῳ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῆς δυστυχιῶν εὐρισκομένη καὶ δεινῶς πάσχουσα

τὴν ὑγίαν ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ ἐπὶ καιρὸν τὰς γραφικὰς αὐτῆς ἐργασίας· ἀλλὰ ἀγνωστὸς τις δι' ἐπιστολῆς ἀνυπογράφου, τῇ ἐπεμψε σειρὰν ἄρθρων, ἅτινα παρεκάλει αὐτὴν νὰ χρησιμοποίησῃ δι' ἑαυτὴν μέχρι ἐντελοῦς ἀναρρώσεώς της. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ κ. *Guizot* νέος τότε ὢν καὶ ἀγνωστός, μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ ἐκδότου τοῦ *Δημοσιογράφου* τὰ περὶ τῆς Παυλίνης, ἔσπευσε νὰ τῇ ἀπευθύνῃ τὴν ἀνυπόγραφον ἐκείνην ἐπιστολὴν μετὰ τῶν ἄρθρων, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἐφημερίδι ἐκείνῃ ψευδωνύμως.

Ἡ ἔκτακτος αὕτη περίστασις συνήνωσε τάχιστα τὰ δύο ταῦτα ἔξοχα πνεύματα μολοντί ἦσαν τὴν τε ἡλικίαν διάφορα ὡς τῆς Παυλίνης οὔσης μεγαλειτέρας αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, ὡς τοῦ Γκιζώτου διαμαρτυρομένου ὄντος τὸ θρησκευμα.

Τὸ 1821 ἡ Παυλίνα ἐπονομασθεῖσα κυρία *Guizot* ἤρξατο νὰ γίνηται γνωστοτέρα εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον. Ἐκτοτε ἐδημοσίευσε τὰ τέσσαρα, τὸ πρῶτον σύγγραμμά ὑπερ φέρει τὸ ἀληθὲς ὄνομα αὐτῆς, δημοσιευθὲν τῷ 1814, τὸν «*Paoul καὶ Βικτωρα*» τὸ 1821, τὰ *Νέα Διηγήματα* τὸ 1824, τὰς *Περὶ ἀνατροφῆς Οἰκογενειακῆς Ἐπιστολὰς* τὸ 26, τὴν *Οἰκογένειαν* τὸ 28. Ἐκ πάντων ὅμως τούτων τὸ μόνον σύγγραμμά, ὑπερ ἀνύψωσεν αὐτὴν ἐν τῇ ἀριπροπέστέρᾳ θέσει τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου ἦτον *Αἱ περὶ ἀνατροφῆς οἰκογενειακαὶ ἐπιστολαί*, ἀληθὲς ἀπόσπασμα μητρικῆς καρδίας ἀφοσιωμένης ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς.

Ἐκ τοῦ γάμου της ἔσχεν ἓνα μόνον υἱόν, ὃν ἠγάπα περιπαθῶς καὶ ὃν ἀπεκάλει προσφιλέως συμφέρον *Cher intérêt* ἐν τῷ προλόγῳ τῶν περὶ ἀνατροφῆς ἐπιστολῶν της.

Καχεκτικὴ παιδίθην ἔπαθε σπουδαίως τὴν ὑγίαν μετὰ τὸν τοκετὸν, τὴν δὲ πρῶτην Αὐγούστου τοῦ 1827 ἀπὸ πρῶτας προΐδοῦσα τὸ τέλος της παρεκάλει τὸν σύζυγόν της νὰ τῇ ἀναγνώσῃ ἐπιστολὴν τινα τοῦ Φενελῶνος πρὸς τινα ἀσθενῆ καὶ τινα λόγον τοῦ Βουσσουέτου περὶ τῆς ἀθανασίας

τῆς ψυχῆς, ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἀναγνώσεως ἐξέπνευσε καὶ οὕτως ἔσθεσεν εἰς ἔτι ἀσθῆν, ὅστις μεσουρανίας ἐν τῷ φιλολογικῷ δρίζοντι κατέδειξεν ὅτι ἡ λάμψις ἐστὶ μία διὰ τε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα.

Τὸ δὲ σύγγραμμά αὐτῆς, ὅπερ ἀπέστειλεν ὁ Κοραῆς τῇ Εὐανθίᾳ ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ ἐπιγραφόμενον *Les enfants* ὅπερ πρῶτον μὲν ἐδημοσιεύθη τεμαχιδὼν εἰς τὸ περιδικὸν σύγγραμμά. «*Τὰ χρονικά τῆς ἀνατροφῆς*» ὅπερ ἐξέδιδεν ὁ σύζυγός της κ. *Guizot* καὶ ὅπερ ἔπαυσε τὸ 1814 ἐνεκεν τοῦ τότε διεγερθέντος κοινωνικοῦ ἐν Γαλλίᾳ Σάλου.

Τὸ σύγγραμμά τοῦτο τῆς κυρίας *Guizot* φέρει τὸν τύπον τῆς διηγηματικῆς ἀφηγήσεως, διὰ τοῦ πέλους τῆς ὁποίας ἠθέλησε νὰ στολίσῃ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς, αἵτινες ἀλλοίως ξηρῶς ἐκφερόμεναι δύνανται νὰ κουράσῃσι τὸ πνεῦμα, ἐνῶ ἐν ἀφελείᾳ διηγηματικῆς σειρᾷ ἐκτυλισσόμεναι, καθίστανται εὐχερέστεραι πρὸς διατύπωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀναγνώστου. «*Ἐν τοῖς τέκνοις*» ἡ κ. *Guizot* ἀλληλοδιαδόχως ἐκτυλίσσει τὰς περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν ιδέας της, αἵτινες, μετ' οὐ πολλὴ ἐκτενέστερον ἀναπτυχθεῖσαι εἰς *Τὰς περὶ ἀνατροφῆς Οἰκογενειακῆς Ἐπιστολὰς* ἀνεβίβασεν αὐτὴν εἰς ἀριπροπέτη καὶ ἀρίστηνον θέσιν μετὰ τῶν συγγραμμάτων ἠθικολογικῶν συγγραμμάτων.

Ὅτι δὲ τοῦτο ἦτον τὸ σύγγραμμά, ὅπερ ἀπέστειλεν ὁ Κοραῆς τῇ Εὐανθίᾳ δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κ. *Guizot* ἐκτὸς τῶν *Ἀρτιθέσεων*, ἃς ἐδημοσίευσε νέα ἔτι οὖσα, καὶ αἵτινες ἦσαν ἀνάρμοστοι τῇ Εὐανθίᾳ, ὡς ἀφορῶσαι ζητήματα ἠθικοκοινωνικὰ εἰδικὰ τῆς τότε καταστάσεως τῆς Γαλλίας καὶ ἐκτὸς τῶν ἐν ἐφημερίσιν ἄρθρων της, τὸ μόνον σύγγραμμά ἦτο τοῦτο, ὅπερ ἐξέδοτο φέρον τὸ ὄνομά της καὶ δυνάμενον νὰ ἦ χρήσιμον εἰς πᾶσαν γυναῖκα μέχρι τοῦ 1815, ὅτε ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη. Ἄλλως τε δὲ μόνον τοιαύτης ὕλης ἠθικολογικῆς καταλλήλου ταῖς γυναῖξιν σύγγραμμά ἠδύνατο νὰ πέμψῃ τῇ Εὐανθίᾳ ὁ Κοραῆς καὶ τῇ συστάσῃ τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ.

Συμβουλεύων ὁ Κοραῆς τὴν Εὐανθίαν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ συγγραμματος τούτου, ἐπεθύμει νὰ ὠφεληθῇ αὕτη εἰς τε τὴν Γαλλίδα φωνὴν καὶ εἰς τὴν Ἑλληνίδα, ὡς καθαρῶς λέγει αὐτῇ «*Ἄν ὄχι ἄλλο, γυμνάζεσαι κἂν διὰ τῆς μεταφράσεως εἰς τε τῶν Γάλλων τὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν μητρικὴν σου.*»

Ἐπι δὲ γενικωτέρων ἐπιθυμιῶν τὴν μετάδοσιν τῶν ὠφελημάτων αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκδόσεως, καθὰ ὑπεκρίνεται τοῦ συγγραμματος, ἐνισχύει αὐτὴν καὶ διὰ τῶν πατριῶν εὐλογιῶν του, λέγων αὐτῇ «*Ἐάν ὅμως ἐπιτύχῃς νὰ κάμῃς τὴν μετάφρασιν ταύτην, ὅποια καὶ νὰ ἀναγινώσκειται με εὐαρέστησιν, τότε θέλει λάβειν ἀμοιβὴν τῶν κόπων σου τὸν ἔπαινον τῶν ὁμογεγνων, καὶ τὰς εὐλογίας ἐμοῦ τοῦ γέροντος, ὅστις ἐποθνήσκω πλέον εὐχαριστημένος, ἀφοῦ ἴδω ὅτι ἡ παιδεία ἐπροχώρησε καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ γένους μας τὰς γυναῖκας.*»

Καταλήγων δὲ τὴν ἐπιστολὴν του ἐπιπέφει αὐτὴν διὰ τῶν εὐχῶν τῆς μεγάλης αὐτοῦ καρδίας λέγων.

«*Υγίαινε καὶ πρόκοπτε εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου*

Ὁ Εὐχέτης τῆς προκοπῆς σου
ΚΟΡΑΗΣ.

Καὶ ὁ θεὸς τῆς Ἑλλάδος εἰσέκουσε τῶν εὐχῶν τοῦ γηραιοῦ Κοραῆ. Τὸ ἔθνος, ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐφιάλτου, ἐξύπνησεν ἡρωικῶς, ἐξύπνησεν ὡς νέος καὶ ἐν τῇ Ἠῶ τοῦ νέου του Μαΐου ἐτρέπη τὴν πρὸς τὸν Παρνασσὸν ἄγρουσαν, ὅπως ἀναπνεύσῃ τὴν αὔραν τῆς προόδου, στολίσῃ τὸ στῆθος του διὰ τῶν βόδων τῆς ἐπιστήμης καὶ οὕτω παιδρὸν καὶ ἱλαρὸν χαίρει τὸ μέλλον του, στήνον ἀνά πᾶν αὐτοῦ βῆμα καὶ ἓνα βωμὸν ταῖς Μούσαις.

Ἐκ τούτου ἡ ἀπανταχοῦ ἀνέγερσις σχολῶν, ἐν αἷς προώρισται ὁ ἀνὴρ παιδευόμενος νὰ γίνῃ χρηστὸν καὶ χρήσιμον μέλος τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας. Τοῦντεῦθεν καὶ ἡ σύστασις Παρθεναγωγείων ἐν οἷς ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ μάθῃ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ὡς γυναικὸς καὶ ὡς Ἑλληνίδος.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ σύστασις σχολῶν γυναικείων εἶναι ἀξιεπικίνος πάντοτε, οὐχ' ἦττον ἀποβαίνει ἀτελέσφορος, ἐάν ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλίᾳ δὲν γίνεται συνωδᾶ ταῖς ἔθνικαῖς ἀπαιτήσεσιν, ὕψις σκοπίμος καὶ κατάλληλος ὅπως ἐνσπείρῃ προπόντως ταῖς μαθητευούσας τὴν πρὸς τὴν προγονικὴν εὐκλειαν κλίσιν καὶ ἐπίδοσιν καὶ ἐν γένει εἰπεῖν ἀναπτύξῃ τὸ ἔθνικὸν φρόνημα. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀποστολὴ τῶν Παρθεναγωγείων, ἐξ ὧν ἡ κοινωνία προσδοκᾷ ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ κλίπῳ τῶν οἰκογενειῶν γυναικῆς σοφῆς ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ βίου, δυναμένης νὰ μορφώσῃσι τὸν ἔθνικὸν χαρακτῆρα τῶν περὶ αὐτάς, νὰ ἐμπνεύσῃσι τὰς μεγάλας τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς εὐσεβείας τῆς φιλανθρωπίας ἀρχὰς καὶ ἐν ἐπιγνώσει τελείᾳ νὰ ἐργάζονται καὶ αὐταὶ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους αὐτῶν.

Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ ὑψηλὴ ἰδέα καὶ τὸ μέγα ὄνειρον τοῦ αἰοδίδμου Κοραῆ, οὗ ὁ φερώνυμος Σύλλογος οὗτος εἶθε κραταιούμενος καὶ ἐνισχυόμενος δυνηθῇ ν' ἀποδείξῃ πράγματι κατὰ τὴν φιλέλληνα Γαλλίδα Μαρκεσίαν δὲν Σαρρέν ὅτι

Θεὶ μαθηταὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ γόνιοι τοῦ Ὀμήρου

Ἦσαν ἀκτῖνα βλέποντες πᾶν φῶς ἐκ τοῦ ἀπείρου,

Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι φιλόσοφοι προσέτι Ἐφ' ὧν διήλθον μάταια σκλῆρὰ τσοῦτα ἔτη Εἰν' Ἑλλήνες εἶν' ἡ ψυχὴ αὐτῶν Ἑλληνική. Γόνιμα φέρει σπέρματα ἡ γῆ των καὶ γενναίως

Ὁ οὐρανὸς ὡς ἄλλοτε τὴν σκέπει ὁ ὥραιος. Γεννᾷ καὶ πάλιν τὴν τιμὴν τὴν δόξαν καὶ τὴν φήμην

Ὡς ὅτε ἐγκατέλειπον ἀθανασίας μνήμην. Εἰς ἔαρ προωρίσθησαν αἰώνιον γλυκύ! Χαίρετε.

Aimelia Kterā leortias.

Η ΔΙΑΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

Κατά τὴν 27 Νοεμβρ. (9 Δεκεμβρ.)
τοῦ ἔτους 1874.

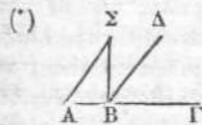
(Μεταφρ. ὑπὸ Σ. Ι. Κεραίσοφλου,
ἐκ τῆς Ἐπιθ. τῶν Δύο Κόσμων).

Πολλὰ τὰ ἀπροσδιόριστα εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα. Αἱ πειραματικὰ μάλιστα ἀλήθειαι τῷ χρόνῳ πολλάκις ἀλλοιοῦνται, καὶ ἡ δοκοῦσα ἀκριβεία ἀριθμητικοῦ τινος ψηφίου ἀποβίνει φανταστικὴ, ἀντικαθισταμένη ὀψέποτε δι' ἄλλου οὐχ ἥττον καὶ αὐτοῦ ἀνακριβοῦς καὶ ἰδανικοῦ. Ἡ ἱστορία τῶν παρατηρητικῶν ἐπιστημῶν ἐλέγχει φανερώς, ὅτι δὲν κατορθώθη εἰσέτι τελειωτικὴ λύσις ἐνίων προβλημάτων, ὅτι καταμετρήσεις τινὲς δέον νὰ ἐπαναλαμβάνωνται, ὅτι τὰ πιθανώτερα ἐξαγόμενα δὲν εἶναι ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ μᾶλλον προσεγγίζοντα εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι ἡ πρόοδος ἐνδέχεται νὰ συνίσταται εἰς τὸ ἀνακάμπτειν οὐχ ἅπαξ εἰς τὴν πρώτην ἀφετηρίαν. Οἱ πρὸς ἐπιτεύξιν τῆς ἀληθείας ἀγῶνες τῶν θνητῶν εἰσι μακροχρόνιοι καὶ ἐπίμοχοι, ὡς ἡ ἐναγῶνις πορεία τοῦ λεπτοδείκτου ἀναγκαζομένου νὰ διέλθῃ δωδεκάκις τὴν περιφέρειαν τοῦ ὥρολογίου πρὶν ἢ ἡ τὴν πρόοδον τῶν ὥρων δεικνύουσα μικρὰ βελόνη ἅπαξ περιέλθῃ αὐτήν. Ὅποση κατανάλωσις πνεύματος, ὑπομονῆς καὶ μόχθου πρέπει τῷ ὄντι νὰ γίνῃται ἵνα κατορθωθῇ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀπάτης, καὶ γνωσθῇ ὅτι ἀπαιτεῖται νῆα παντελῶς ἐπεξεργασία καὶ μετασκευὴ! Οἱ ἀστρονόμοι πρὸ πάντων γνωρίζουσι ἀντὶ πόσων κόπων καὶ ἀγρυπνιῶν τιμᾶται ἡ ἐλαχίστη μεταβολὴ γενομένη εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐκείνους, οὓς ὀνομάζουσι σταθερὰ ποσά (les constantes), καὶ οἱ ὁποῖοι εἰσιν οὕτως εἰπεῖν ἡ στάθμη τῶν ἀστρονομικῶν τύπων αὐτῶν. Ὡς διηγεῖται τῶν ἀντικείμενων ἔχοντες τὸ ἀχανές, πρόκειται νὰ καταμετρήσωσιν τὰ ἀπροσπέλαστα τούν-

τεῦθεν ὡς πρὸς συμπλήρωσιν ἔτι τῆς ἀτελείας καὶ ἀνεπαρκείας τῶν παρατηρητικῶν μέσων ἀνάγκη νὰ συσσωρεύσωσιν ὡς κόκκους ἄμμου τὰς καταμετρήσεις ἵνα βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ἀκριβείας ἐνὸς ψηφίου, εἶναι πολλάκις χρεῖα ἀθρόων καὶ δυσχερῶν παρατηρήσεων. Ἴνα δύνανται εὐλόγως νὰ προσθέσωσιν ἢ νὰ ἀφαιρέσωσι κλάσμα τι δευτερολέπτου, προπαρασκευάζονται εἰς περιουσίας πολυδαπάνους, καὶ παρατηρηταὶ γεγυμνασμένοι ἀπέρχονται ἀφόβως εἰς κλίματα θανατηφόρα, ὅθεν ἅπαντες δὲν ἐπανακάμπτουσι δυστυχῶς πάντοτε. Τὸ 1874 τοῦτο ἔτος θὰ συγκαταριθμηθῆται μεταξὺ τῶν καταλιμπανόντων ἐποχῆν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀστρονομίας διὰ τὰς γινομένας νῦν μεγάλας ὀδοιπορικὰς προπαρασκευάς, ὧν ὁ μόνος σκοπὸς εἶναι ἡ παρατήρησις τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης πρὸ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου περὶ τὰ τέλη τοῦ προσηχοῦς Νοεμβρίου. Διὰ ταύτης προσδοκῶσι νὰ ἐξακριβώσωσιν ὡς οἷόν τε ἐπιτυχῶς ἐὰν τῷ ὄντι ἡ παράλλαξις τοῦ ἡλίου εἶναι 8 δευτερόλεπτα τῆς μοίρας καὶ 8 δέκατα, ἡ μᾶλλον 8 δευτερόλεπτα καὶ 9 δέκατα ὡς ὑποτίθεται. Πρὸ δέκα ἐτῶν εἰσέτι παρεδέχοντο, εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἑγκίου (Hencke) βασιζόμενοι, τὸν ἀριθμὸν 8", 6 (ἧτοι 8 δευτερόλεπτα καὶ 6 δέκατα). Κατὰ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν ὁ ἥλιος θὰ ἀπέειχεν ἀπὸ τῆς γῆς 153 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα ἂν ὅμως ἡ παράλλαξις ἦναι 8", 8, ἡ ἡλιακὴ ἀπόστασις εἶναι τότε 149 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα ἔὰν δὲ ἀπ' ἐναντίας, 8", 9, ἡ ἀπόστασις περιορίζεται εἰς 148 μόνον ἑκατομμύρια. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν λοιπὸν τοῦ μέτρου τῆς ἡλιακῆς ἀποστάσεως ἀφ' ἡμῶν, οἱ ἀστρονόμοι πανταχόθεν μετὰ πλουσίας ἀποσκευῆς τηλεσκοπίων, χρονομέτρων καὶ φωτογραφικῶν προσέτι ὀργάνων θὰ μεταβῶσιν εἰς διάφορα μέρη τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὀκεανοῦ, τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Κίνας, τῆς Αὐστραλίας καὶ εἰς τὰς νοτίους ὁχλάσσας. Διὰ τὰς δαπάνας τῆς περιουσίας ἡ μὲν ἐθνικὴ συνέλευσις τῆς Γαλλίας ἐπεψήφισε 300,000 φράγκα, αἱ δὲ Ἠνωμένα Βασιτεῖαι τῆς

Ἀμερικῆς 450,000 τάλληρα, καὶ αἱ κυβερνήσεις τῆς Ρωσίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἐχορήγησαν ὡσαύτως οὐκ εὐκαταφρόνητα ποσά. Ἡ ἐκλογή τῶν καταλλήλων σταθμῶν πρὸ πολλοῦ ἐγένετο, τὰ χρεωσθησόμενα ὄργανά εἰσιν ἔτοιμα, καὶ οἱ παρατηρηταὶ κάμνουσι τὰς τελευταίας προπαρασκευάς τῶν ἵνα ἀποπλεθῶσι διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἡλιακῆς παραλλάξεως.

Ὀνομάζεται ἐν γένει παράλλαξις, ἡ ὀπτικὴ διαφορὰ ἢ ἐκτροπὴ ἢ μεταξὺ τῶν φαινομένων θέσεων ἀντικειμένου τινὸς κατοπτουμένου ἐκ δύο διαφόρων σημείων ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι ἡ παράλλαξις δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἡ γωνία ἢ σχηματιζομένη ὑπὸ δύο ἐκ διαφόρων τόπων εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον συμπίπτουσῶν ὀπτικῶν ἀκτίνων. Τεθεῖσθαι ὅτι δύο παρατηρηταὶ ἐκ δύο καταλλήλων θέσεων κατοπτουνοῦσι τὴν κορυφὴν δένδρου τινὸς μακρὰν μὲν κειμένου, ἀλλ' ἄρατοῦ ἢ ἴδωσιν αὐτὴν κατὰ διευθύνσεις τοσοῦτω μᾶλλον διαφερούσας, ὅσω ἡ χωρίζουσα αὐτοῦς ἀπόστασις εἶναι μεγαλειτέρα κατ' ἀναφορὰν δὲ πρὸς πύργον τινα καθορῶμενον εἰς τὸν ὄριζοντα, ἐὰν ὁ εἰς τῶν παρατηρητῶν βλέπῃ τὸ δένδρον πρὸς τὰ δεξιὰ, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ πύργου, ὁ ἕτερος θὰ τὸ βλέπῃ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ διαφορὰ τῶν δύο σκοπομένων διευθύνσεων ἔσται ἡ παράλλαξις τοῦ δένδρου ἔὰν δὲ καθ' ὑπόθεσιν ἦναι γνωστὸν προσέτι καὶ τὸ μῆκος τῆς βάσεως τῆς ἐργασίας, τοῦτέστι τὸ μεταξὺ τῶν δύο σταθμῶν διάστημα, εἶναι εὐκόλον νὰ εὑρεθῇ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ἡ ἀπόστασις τοῦ δένδρου. Τοιαύτη τις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν μεθόδων δι' ὧν καταμετροῦσι τὰς ἀπροσίτους ἀποστάσεις. (*) Διὰ τῶν παραλ-

(*) Ἐστω Σ τὸ κατοπτουμένον ἀντικείμενον, Α καὶ Β τὰ δύο διάφορα σημεία ὅθεν γίνεται ἡ κατόπτουσις. ΣΑΓ ἡ μὲν γωνία, καὶ ΣΒΓ ἡ ἕτερα ἢ μεταξὺ τούτων διαφορὰ, ἧτοι ΣΒΓ—ΣΑΓ=ΣΒΔ=ΑΣΒ (τῆς ΒΑ ὑποτιθεμένης παραλλήλου τῆς ΑΣ) παριστῆ τὴν λεγομένην παράλλαξιν ὑποτίθεται ἐν-

λάξεων τῶν οὐρανίων σωμάτων (1) κατορθοῦται ἡ εὑρεσις τοῦ μεταξὺ τούτων καὶ ἡμῶν διαστήματος τὰς ὀπτικὰς ταύτας διαφορὰς (differences d' aspect), τὰς ἀνεπαίσθητους ἐκτροπὰς διευθύνσεων λεπτομερῶς προσδιορίσας ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν στενὴν φυλακὴν τοῦ πλανήτου του, ἠδυνήθη νὰ χωρρομετρήσῃ τὸ σύμπαν. Ἀλλ' ἀτυχῶς μεταξὺ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως κεῖται χάσμα τὸ πρόβλημα καθίσταται λίαν περιπλοκὸν ἕνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς ἧτις χρησιμεῖει ὡς βάσις τῆς ἐργασίας, καὶ τῶν πρὸς κατόπτουσις ἀστέρων ἕνεκα τῆς μικρότητος τῶν γωνιῶν αἰτινες πρέπει νὰ μετρηθῶσι, καταντᾶ σχεδὸν εἰς τὸ ἀδύνατον. Ἡ μέγιστη βάσις ἦν θὰ εἶδοντο νὰ παρέχῃ ἡμῖν ἡ γῆ εἶναι ἡ διάμετρος τῆς, ἔχουσα μῆκος ὑπὲρ τὰς 3000 περίπου λεύγας. Ἀλλὰ τῆς διαμέτρου τοῦ ἡλίου οὕσης κατὰ παρατηρητὰς 12000 φορὰς μείζονος, δύο παρατηρητὰς ἀπέχοντες ἀλλήλων ὅσον θὰ ἠδύνατο μακρὰν, ἢ ὑπερ αὐτῶν, ἐκ τῶν δύο ἄκρων τῆς διαμέτρου ἢ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς βλέποντες τὸν ἥλιον, εἰς τοιαύτην θέσιν θὰ εὐρίσκοντο ἀπέναντι αὐτοῦ, εἰς οἷαν ἐάν, θέλοντες νὰ προσδιορίσωσι τὴν παράλλαξιν γῆνου τινὸς ἀντικειμένου 12000 μέτρα μακρὰν αὐτῶν κειμένου, διήθονταν τὰ τηλεσκοπία των ἐκ δύο παραθύρων κατὰ ἐν μόνον μέτρον ἀφισταμένων ἀλλήλων αἱ διευθύνσεις τῶν ὀπτικῶν ἀκτίνων δὲν θὰ διέφερον εἰ μὴ κατὰ 17 δευτερόλεπτα μοίρας τόξου. Ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπὸ τοὺς ὑποθετικούς τούτους ὄρους ἡ παρατήρησις τοῦ ἡλίου εὐδεμιάς ὄφε-

ταῦθα, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις τοῦ ἀναγινωσκομένου ἄρθρου ἢ γῶσις τούλάχιστον ἀρχῶν τινῶν τῆς Γεωμετρίας. Σημ. τ. Μ.

(1) Ὅταν πρόκηται περὶ τῆς παραλλάξεως τοῦ ἡλίου ὡς ἀριθμοῦ ὀρισμένου, ἐννοοῦσι πάντοτε τὴν σταθερὰν παράλλαξιν, ἧτις εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς παραλλάξεως τῆς ἀναφερομένης εἰς δύο τόπους ἀντιποδας. ἢ τὸ ἡμισυ τῆς γωνίας ὄφ' ἦν παρατηρητῆς τις ἐκ τοῦ ἡλίου κατοπτουμένων ἠθελε βλέπει τὴν γῆν. Ἡ σταθερὰ αὕτη ποσότης ἰσοῦται περίπου μὲ 9 δευτερόλεπτα τῆς μοίρας.

λείας θά ἐγένετο πάροχος, διότι οἱ παρατηρηταὶ ἀπὸ δύο ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων τόπων κατοπεύοντες θά ἐβλεπον τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, ὅπου ἡ ἀτμοσφαιρική θλάσις παρακωλύει πᾶσαν ἀκριβῆ καταμέτρησιν. Ἀνάγκη λοιπὸν οὔσης νὰ περιορισθῶσιν εἰς διαφορὰς διευθύνσεων πολλῶ ἤττον ἐπαισθητὰς ἢ τὰς ὑπὸ τῆς θεωρίας ἐξ ὑπαρχῆς ἀποδεικνυόμενας, προφανῶς πᾶσα τοιαύτη ἄμεσος μέθοδος πρὸς καταμέτρησιν τῆς ἡλιακῆς ἀποστάσεως ἀποριπτεία ἔσται.

Ὁὐχ οὕτως ὅμως ἔχουσι τὰ πράγματα καὶ ὡς πρὸς τὴν σελήνην· διότι ταύτης 30 περίπου μόνον γήνιν διαμέτρον ἀπεχούσης ἀπ' ἡμῶν, ἡ παράλλαξις φθάνει μέχρι 2 μοιρῶν ὡς ἔγγιστα· διὸ οἱ ἀστρονόμοι Λακάδος καὶ Λακάιλ (Lacaille), παρατηροῦντες ὁ μὲν ἐκ Βερολίνου, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, εἰς τὰ δύο ἄκρα μιᾶς βάσεως ἐχούσης 9000 χιλιομέτρα, ἐδυνήθησαν νὰ προσδιορίσωσι (κατὰ τὸ 1756 ἔτος) μετὰ μεγίστης ἀκριβείας τὴν παράλλαξιν τῆς σελήνης. Ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος καὶ ὁ Ἰππάρχος ἐγίνωσκον αὐτὴν ἤδη ὡς ἔγγιστα. Ἄλλ' ἡ παράλλαξις τοῦ ἡλίου ἢ, ταῦτον εἰπεῖν, ἡ ἀπόστασις τοῦτου τοῦ ἄστρου ἐπὶ πολλὸν χρόνον σχεδὸν ἦτο ἄγνωστος· ὁ Ἀρίσταρχος εἶχεν ἀποπειραθῆ τὴν καταμέτρησιν αὐτῆς διὰ μεθόδου θεωρητικῶς μὲν εὐφραστῆς, ἀλλὰ πρακτικῶς ἀτελοῦς, λαμβάνων ὡς βᾶσιν τὴν ἀπόστασιν τῆς σελήνης. Κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ πρώτου ἢ τοῦ τελευταίου τετάρτου, ὅποτε τὸ φωτιζόμενον μέρος εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἥμισυ τοῦ δίσκου, τὴν ὅποιαν στιγμήν ὀνομάζουσι *διχοτομία*, ἡ σελήνη ἀποτελεῖ ὀρθὴν γωνίαν μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου· ἀρκεῖ τότε νὰ καταμετρηθῆ ἀκόμη ἡ γωνία ἢ περιεχομένη μετὰ τῶν διευθύνσεων τῶν δύο ἄστρων, ἀμφοτέρων ὁρατῶν εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἵνα κατασκευασθῆ τὸ ἐν τῷ διαστήματι σχηματιζόμενον ὀρθογώνιον τρίγωνον, καὶ ὀρισθῆ ἡ σχέσις τῶν ἀπ' ἡμῶν διαστάσεων αὐτῶν. Ὁ Ἀρίσταρχος εὐρών τὴν μεταξὺ τοῦ

ἡλίου καὶ τῆς σελήνης γωνίαν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς διχοτομίας ἴσην μὲ 87 μοίρας συνεπέρανεν ὅτι ἡ ἀπόστασις τοῦ ἡλίου ἦτο δεκαπενταπλασία τῆς σεληνιακῆς· πράγματι ὅμως τῆς ἐν λόγω γωνίας οὔσης 89 μοιρῶν καὶ 50 πρωτολέπτων ὁ ἥλιος τετρακοσίας φορὰς ἀπέχει ἀπ' ἡμῶν μᾶλλον ἢ ὁ δορυφόρος τῆς γῆς. Τὸ λάθος τοῦ Ἀριστάρχου καὶ τῶν διαδόχων του μέχρι Κοπερνίκου καὶ Τυχοβραχίου προήρχετο ἐκ τῆς δυσκολίας τοῦ εὐρίσκειν ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν στιγμήν τῆς διχοτομίας, διότι ἡ διαχωρίζουσα τὸ φωτεινὸν ἐκ τοῦ σκιεροῦ μέρος τοῦ σεληνιακοῦ δίσκου γραμμὴ οὐδέποτε δύναται νὰ προσδιορισθῆ ἐντελῶς καὶ καθαρῶς. Μέχρι λοιπὸν τοῦ 17ου αἰῶνος οἱ ἀστρονόμοι παρεδέχοντο ὡς μέτρον τῆς ἡλιακῆς ἀποστάσεως ἀριθμὸν εἰκοσάκις μικρότερον.

Ἄλλ' ἔτι χειρόν, ὅταν πρόκηται νὰ ὀρισθῆ ἡ ἀπόστασις τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ὡς πρὸς αὐτοὺς, ὅλαι αἱ γῆνιν βάσεις εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς· ἐνταῦθα παρουσιάζεται ἀπέναντι ἡμῶν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀγανές. Οἱ ἀστρονόμοι μόνις κατώρθωσαν νὰ προσδιορίσωσιν ἢ μᾶλλον νὰ εἰκάσωσι τὰς ἀποστάσεις τινῶν ἐξ αὐτῶν λαμβάνοντας ὡς βᾶσιν λογιστικὴν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν τῆς γῆνιν τροχιάς, ἐχούσης διάμετρον ἴσην μὲ 300 ἑκατομμύρια χιλιομέτρα. Τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον εἶναι τὸ ὄριον τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιοδείας ἡμῶν μετὰ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι μικρὸν καὶ ἀνεπαρκές διὰ τὸν προκειμένον σκοπὸν ἡμῶν· διότι οἱ πλείστοι τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπὶ τοσοῦτον μακρὰν ἡμῶν κείνται, ὥστε ἡ διαφορὰ τῶν 300 ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ παρατηρητοῦ οὐδ' ἐλάχιστην παράγει ἐκτροπὴν τῆς ὀπτικῆς ἀκτίνος· τῶν δὲ πλειοψηφῶν ἀπλανῶν ἢ *ετησια παράλλαξις* μικρόντι κλάσμα δευτερολέπτου εἶναι, καὶ εἶναι λίαν δυσχερὲς νὰ προσδιορισθῆ ἀκριβῶς μία τοιαύτη μικρὰ ποσότης. Ἐπὶ Κοπερνίκου, τῶν παρατηρητικῶν ὀργάνων πᾶν ἀτελῶν ἔτι ὄντων ὡς πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην γνώσιν τῶν παραλλάξεων τῶν ἀστέρων, ἀνέβητο

τὴν διασάφησιν ταύτην εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἐπιφερομένης κατὰ τῆς παραδοχῆς τῆς κινήσεως τῆς γῆς ἐν τῷ διαστήματι αὐστηρᾶς κατὰ τὸ φαινόμενον ἐνστάσεως. Περὶ τὰς ἀρχὰς μόλις τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ τελειοποίησις τῶν ὀργάνων καὶ τῶν μεθόδων ἀνεῖλε τὴν τελευταίαν δυσκολίαν ἣτις ἐτάραττε τὴν ἰδρυτὴν τῆς νεωτέρας Ἀστρονομίας. Ἡ ἀμφιβολία λοιπὸν δὲν εἶναι πλέον δυνατὴ γνωρίζομεν τοῦτεῦθεν πόσον μικρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ γῆ ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλ' ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆ ἔχει καὶ τὸ ἰδιάζον, ὡς εἶπεν ὁ Λαπλάκιος (Laplace), νὰ παραγορῆ τὸν ἄνθρωπον ἐφ' ἣ ἐπὶ τῆς γῆς κατέχει θέσει, δεικνύουσα αὐτῷ αὐτὸ τὸ μεγαλεῖόν του ἐν τῇ ἄκρᾳ σμικρότατι τῆς βάσεως δι' ἣς καταμέτρησε τὰ ἐπορφάνα (*).

Εἶδομεν ὅτι ὁ ἄμεσος προσδιορισμὸς τῆς παραλλάξεως τοῦ ἡλίου δὲν εἶναι σχεδὸν κατορθωτός· ἀλλ' εὐτυχῶς ἔμμεσοι τρόποι οὐκ ὀλίγοι ὑπάρχουσι. Κατὰ τοὺς ἀνακαλυφθέντας νόμους ὑπὸ τοῦ διασήμου ἀστρονόμου Κεπλέρου αἱ σχέσεις ἢ αἱ λόγοι τῶν ἀποστάσεων τῶν διαφόρων πλανητῶν πρὸς τὸν ἥλιον (λαμβάνομένης ὡς μονάδος τῆς

(*) Ὡ· συμπλήρωμα καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ παραγράφῳ περιεχομένων παραθέτομεν τὰ ἑξῆς: Ἐάν ὑποτεθῆ ὅτι ὅλος ὁ ἥλιος ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τῆς γῆνιν τροχιάς, ἢ ἡ διάμετρος εἶναι ὑπὲρ τὰ 300 ἑκατομμύρια χιλιομέτρα, καὶ κέντρον αὐτοῦ ὁ ἥλιος, ἀπετέλει φωτεινὸν τι σῶμα, τὸ τεράστιον τοῦτο σῶμα καθορώμενον ἐκ τοῦ ἐγγυτέρου ἡμῖν ἀπλανοῦς ἀστέρος, ὑπὸ γωνίαν πολλοστημορίου τινός τοῦ δευτερολέπτου τῆς μοίρας, μόλις θὰ διεκρίνετο ὡς ἐλάχιστόν τι φωτεινὸν σημεῖον λάμπον ἐν τῷ στερεώματι, ὡς μικρότατός τις τῶν ὁρατῶν ἀστέρων τοῦ γαλαξίου· ἐκ δὲ τῶν ἀνωτέρω κειμένων, ὅθεν αἱ διευθυνομένης ὀπτικῆς ἀκτίνες εἰς τὰ ἄκρα τῆς διαμέτρου ἢ τὰ ἀντίθετα σημεῖα τῆς περιφερείας τοῦ σώματος τοῦτου μηδεμίαν γωνίαν ἀποτελοῦσαι συμπίπτουσι, ἐξ ἐκείνων λέγομεν τῶν μακροσυσμένων ἀστέρων οὐδὲ ὡς σημεῖον πλέον θὰ ἠδύνατο νὰ φαίνεται τὸ ἐν λόγω σῶμα· ὅποια τεραστία ἀπόστασις τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων! καὶ ὅποιοι παμμεγέθαι ὄγκοι τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα τὰ ὅποια ὑπ' ἡμῶν καθορῶνται διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν. Ἰλιγγισθ' ἀληθῶς ὁ νοῦς καὶ φανταζόμενος τὰ τοιαῦτα. Σ. τ. Μ.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ').

γήνης) εἰσὶν ἐντελῶς γνωστοὶ ἡμῖν· ἀρκεῖ ἄρα, πρὸς προσδιορισμὸν τῶν λόγων ἢ τῶν σχέσεων τούτων νὰ γνωρίζωμεν τὸν χρόνον τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορᾶς τῶν πλανητῶν (α). Ἐνεκα τοῦ θαυμασίου τοῦτου συνειρμοῦ ἀπάντων τῶν μερῶν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, δύναται τις κατὰ πρῶτον νὰ μορφώσῃ τὸ σχέδιον αὐτοῦ ἐντελῶς, καὶ δὲν ὑπολείπεται, ἵνα ὑπολογίσῃ τὰς ἀποστάσεις εἰς χιλιομέτρα, εἰμὴ νὰ καταμετρηθῆ μίαν ἀπόστασιν οἰανδήποτε μεταξὺ δύο σημείων (*). τότε θὰ ἔχη προσδιορισμένη τὴν κλίμακα τοῦ σχεδίου. Καλὸν εἶναι ὅμως νὰ ἐκλέξῃ ὡς βᾶσιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασιν τοῦ Ἄρεως· διότι τοῦ πλανήτου τοῦτου κατὰ τινὰς ἐποχὰς πλησιάζοντος πολὺ εἰς τὴν γῆν, αἱ παρατηρήσεις ἀποκαλύπτουσι λίαν αἰσθητὰς παραλλάξεις· ὁ Τυχοβράχιος πρῶτος εἶχε προτείνει τὸ μέσον τοῦτο, καίπερ αὐτὸς μὴ ἀποπειραθείς. Βραδύτερον, κατὰ τὸ 1671, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Δομνίκου Κασσίνη, ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις ἐπεμφε τὸν ἀστρονόμον Ρίχερον εἰς Καυέννην πρὸς καταμέτρησιν τοῦ ὕψους τοῦ Ἄρεως, ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ Ηικάρδος καὶ ὁ Ροίμερος θὰ ἐποίουν τὰς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν παρατηρήσεις τῶν ἐν Παρισίοις. Ἄλλ'

(α) Εἰς τῶν νόμων τοῦ Κεπλέρου, ὁ ὑπονοούμενος δηλ. ἐνταῦθα, εἶναι ὁ ἕξῃς: τὰ τετράγωνα τῶν χρόνων τῆς περιφορᾶς τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον εἰσὶ πρὸς ἀλλήλα ὡς οἱ κύβοι τῶν μέσων ἀποστάσεων αὐτῶν. Σημ. τ. Μ.

(*) Οἱ λόγοι τῶν ἀποστάσεων τῶν διαφόρων πλανητῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ὅπως εὐρέθησαν, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Κεπλέρου, διὰ τῶν μεμετρημένων χρόνων τῆς περιφορᾶς αὐτῶν περὶ τὸν ἥλιον, εἰσὶν οἱ ἑξῆς, λαμβανομένης τῆς ἀποστάσεως τῆς γῆς ὡς μονάδος: ἦτοι τῆς Γῆς ἀπεχούσης τοῦ ἡλίου = 1, ὁ Ἑρμῆς ἀπέχει 0, 39, ἡ Ἀφροδίτη 0, 72, ὁ Ἄρης 1, 52, ὁ Ζεὺς 5, 20, ὁ Κρόνος 9, 54, ὁ Οὐρανός 19, 48 καὶ ὁ Ποσειδῶν τέλος 30 περίπου. Ἐάν τώρα ἡ μέση ἀπόστασις τῆς Γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἦναι 150 ἑκατομμύρια χιλιομέτρα, πολλαπλασιάζοντες τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω λόγους εὐρίσκουσι εἰς χιλιομέτρα ὑπολογισμένην τὴν ἀπόστασιν ἑκάστου τῶν πλανητῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Σημ. τ. Μ.

ὁ Ῥίχτος κατέστησεν ὠφελιμώτερον τὴν ἐν Καυέννη διαμόνην του καὶ διὰ τῶν γενομένων συνάμα λαμπρῶν πειραμάτων του εἰς τὰ μήκη τοῦ ἔκκρεμου τοῦ σημαίνοντος τὰ δευτερόλεπτα τῆς ὥρας. Διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς τέλος καὶ τῶν γενομένων κατὰ τὸ 1862 παρατηρήσεων τοῦ Ἄρεως ἐν Γρηνοῦσίῳ, Πουλκόνῳ, Ἀκρωτηρίῳ τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ Βιλλιαμστόνῳ τῆς Αὐστραλίας, ὠρίσθη ὡς ἔγγιστα ἀκριβῶς ἡ ἀπόστασις τοῦ ἡλίου, ὅπερ καὶ συμφωνεῖ καθόλου πρὸς τὰ δι' ἄλλων μεθόδων εὑρεθέντα. Ἀλλὰ τὸ αἰρετώτερον μέσον τῆς προσδιορίσεως τῶν ἀπολύτων διαστάσεων τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶναι ἔτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς Ἄλλεῦ κατὰ τὸ 1694 προταθέν, ἥτοι ἡ παρατήρησις τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης πρὸ τοῦ ἡλίου.

Ὁ πλανήτης Ἀφροδίτη, ὁ γνωστός πᾶσι φαιδρὸς αὐγερινός, ὅστις ἕνεκα τῆς ζωηρᾶς λάμψεώς του εἶναι ὁρατὸς ἐνίοτε καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας, ἐκτελεῖ 13 περιστροφὰς περὶ τὸν ἥλιον ἐν ἡμέρᾳ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα περιτρέχει τὴν τροχίαν τῆς ὀκτάκις ἀνά δ' ἕκαστον ἔγδοον ἔτος τὰ δύο ταῦτα σώματα συντυγχάνουσιν εἰς τὰ αὐτὰ σημεῖα τῶν τροχιῶν τῶν. Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, ἡ Ἀφροδίτη διέρχεται πεντάκις μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου καὶ καθὼς ἡ νέα σελήνη, στρέφει τότε πρὸς ἡμᾶς τὴν σκοτεινὴν ἐπιφανείαν τῆς καὶ καθίσταται ἀόρατος, παρ' ἕκτος τῆς σπανιωτάτης ἐκείνης περιπτώσεως καθ' ἣν προβάλλει ἐπὶ τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, τοῦ ὅπερ ὀνομάζουσιν ἰδίως διάβασιν. Τότε φαίνεται ἐπὶ τινὰς ὥρας ἐπὶ τοῦ ἀκτινοβόλου ἡλιακοῦ δίσκου ὡς μικρὰ τις καὶ ὀλοστρογγυλὸς μέλαινα κηλὶς. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐντὸς ἑκατονταετηρίδος δις μόλις παρουσιάζεται εἰς διάστημα μὲν ὀκτῶ ἐτῶν δύο διαβάσεις τυγχάνουσιν ἀλλὰ μετὰ ταῦτα αἰὼν ὀλόκληρος πρέπει νὰ παρέλθῃ ἵνα ἐπαναληφθῶσιν ἐκ νέου δύο ἄλλαι διαβάσεις ὡς πρότερον κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα ὅτι δὲ αἱ διαβάσεις τῆς Ἀφροδίτης δὲν συμβαίνουσι συχνότεραι,

ἢ αἰτία εἶναι ὅτι τὸ ἐπίπεδον ἐν ᾧ κινεῖται ὁ πλανήτης οὗτος δὲν συμπίπτει μετὰ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἥτοι τῆς τροχίας ἐνθα κινεῖται ἡ γῆ περὶ τὸν ἥλιον ὅτε μὲν διέρχεται ὑψηλότερον, ὅτε δὲ χαμηλότερον, καὶ καθίσταται ἀφαντος ἕνεκα τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας. Αἱ διαβάσεις συμβαίνουσι πάντοτε κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Δεκεμβρίον (κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.) αἱ ἐγγύτεραι ἡμῖν χρονολογοῦνται ὡς ἑξῆς:

7 Δεκεμβρίου 1634

4 Δεκεμβρίου 1639

6 Ἰουνίου 1761

3 Ἰουνίου 1769

9 Δεκεμβρίου 1874

6 Δεκεμβρίου 1882

8 Ἰουνίου 2004

6 Ἰουνίου 2012.

Τὴν διάβασιν τοῦ 1634 εἶχε προείπει ὁ Κέπλερος ὡς καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ συμβῆσαν κατὰ τὰς 7 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀστρονόμος διανοεῖτο μάλιστα νὰ ἐξιχνεύσῃ τὰ περίεργα ταῦτα φαινόμενα διὰ τινος τῶν ὑπὸ τοῦ Γαλιλαίου ἐπινοηθέντων τότε τηλεσκοπίων ἀλλ' ἐστερήθη τῆς ἀπολαύσεως τῶν πόθων του ἀποθανὼν τὴν 17ην Νοεμβρίου ὁ Γασσενδῆς μόνος παρεφύλασσε τὸ φαινόμενον ἀλλὰ καὶ αὐτῷ δυστυχῶς συνέβη ἐμπόδιον εἰς τὴν παρατήρησιν. Ἡ διάβασιν τοῦ 1839 εἶναι ἡ πρώτη ἣν εἶδον ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων. Παρατηρήθη ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ Χορόξ καὶ Κραβτρη (Horrox καὶ Crabtree) κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Κεπλέρου καίπερ μικρὸν τι ἐσφαλμένῃ, καθ' ἣν ἔπρεπε ἡ Ἀφροδίτη νὰ φαύσῃ μόνον τὸ χεῖλος τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου. Ἄλλως τε δὲν ἤδυνήθησαν νὰ ἴδωσι τὴν εἴσοδον τοῦ πλανήτου εἰμὴ ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐν τοσοῦτῳ ὁ Χορόξ διετράνωσε τὸν ἐνθουσιασμόν του ἐν διθυράμβῳ ᾠδικῷ τῶν γάμων τῆς Ἀφροδίτης μετὰ τοῦ Θεοῦ τῆς ἡμέρας. Μέχρι τινὸς αἱ διαβάσεις τῆς Ἀφροδίτης παρετηροῦντο ἀπὸ ἀπλῆς μόνον περιεργείας πρῶτος ὁ Ἐδμόνδος Ἄλλεῦς κατεῖδε τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν αὐτῶν. Εἰκοσιδύο ἐτῶν

ἦν, ὅταν κατὰ τὸ 1677 ἐν τῇ νήσῳ τῆς Ἁγίας Ἑλένης παρετήρησε τὴν τοῦ Ἑρμοῦ διάβασιν πρὸ τοῦ ἡλίου ἰδὼν μετὰ θαυμασμοῦ ὅτι καθαρῶτατα ἡ μέλαινα κηλὶς ἐφῆπτετο τῆς περιφερείας τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, ἔστοχάσθη ἀμέσως ὅτι τὰ οὕτως ἀκριβῶς ἔχοντα φαινόμενα θὰ ἐχρησίμευον κατ' ἐξοχὴν πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν πλανητικῶν ἀποστάσεων ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς τῶν παραλλάξεων τῶν πλανητῶν εἰς τὰς στιγμὰς τῆς τε εἰσόδου καὶ τῆς ἐξόδου. Διὰ τὸν Ἑρμῆν ἡ ἐπιρροή αὕτη δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπαισθητὴ ὅσον διὰ τὴν Ἀφροδίτην διὸ ὁ Ἄλλεῦς ἐπιμελῶς συνίστα εἰς τοὺς ἐπερχομένους ἀστρονόμους τὴν διάβασιν τοῦ 1761 ἐν δυοῖ πολυτίμοις ἀπομνημονεύμασιν: « Εἶθε ὁ Θεὸς, λέγει τελευταῖον, εἶθε ὁ Θεὸς βοηθήσαι τὰς παρατηρήσεις των μὲ τὸν ὠραιότερον καιρὸν! ὅταν δὲ ἐπιτύχῃαι τοῦ σκοποῦ των καὶ προσδιορίσῃαι ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν τοῦ ἡλίου, ἂς εὐαρεστηθῶσι νὰ ἀναπολήσωσι κατὰ νοῦν ὅτι Ἄγγλος τις ἦν ὁ πρῶτος συλλαβῶν τὴν εὐτυχὴ ταύτην ἰδέαν »

Δὲν ἦτο βέβαια νὰ λησμονηθῇ ἐκὼς ἡ σπουδαία αὕτη σύστασις. Μεγάλοι λοιπὸν προπαρασκευαῖ ἐγένοντο διὰ τὴν κατόπτευσιν τῶν διαβάσεων τοῦ 1761 καὶ 1769 οἱ ἡγεμόνες καὶ τὰ σώματα τῶν σοφῶν ἐναμίλλως διοργάνωσαν ἀποστολὰς πρὸς παρατήρησιν εἰς τόπους μακρυνούς, οὕτω πως ἐκλεγεμένους ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παραλλάξεως νὰ ἦναι ὡς οἷόν τε σημαντικόν. Τὴν 6ην Ἰουνίου 1761 τὰ τηλεσκοπία διευθύνθησαν πρὸς τὸν ἥλιον ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, ἐκ Λαπωνίας, ἐκ τῆς Τοβόλσκης τῆς Σιβηρίας, ὡς καὶ ἐξ Ἑυρώπης ἐν τοσοῦτῳ δυσμενεῖς τινες πάλιν περιπτώσεις παρεκώλυσαν τὴν ἐκ τῶν καταμετρήσεων τούτων προσδοκωμένην ὠφέλειαν ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἡ διάβασιν τοῦ 1769 παρετηρήθη ἀπανταχοῦ μετὰ πλείστης ὕψους ἐπιτυχίας ὁ Κοῦκ καὶ ὁ ἀστρονόμος Γρὴν εἶχον ἀπέλθει εἰς Ταίτιον, ὁ ἀββᾶς Chappel d'Auteroche εἰς

Καλλιφορνίαν, ὁ Πιγγρὸς εἰς Ἁγιον Δομίνικον ὁ βασιλεὺς τῆς Δανιμαρκίας εἶχε ζητήσει παρὰ τῆς Μαρίας Θηρεσίας τὸν Χέλλην ἵνα τὸν ἀποστείλῃ εἰς Βαρδούς τῆς Λαπωνίας. Συνδυάσαντες τὰς διαφόρους παρατηρήσεις τὰς γενομένας εἰς οὕτωσιν ἀφροσπικτάς τόπους, εὑρον διὰ τὴν ἀπόστασιν τοῦ ἡλίου τιμὰς λίαν προσεγγίζουσας εἰς τὴν κοινῶς σήμερον παρὰ τοῖς ἀστρονόμοις παραδεκτὴν.

Μεταξὺ τῶν λαθόντων μέρος εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας παρατηρητῶν ὑπῆρξεν εἰς, ὅστις κατέστη ἐνδοξὸς διὰ τὰ παθήματά του. Τὸ ταξιδίδιον του εἶναι τις Ὀδύσεια, καὶ ἡ ἀτυχία ὁ προωράτης του. Ὁ Ζαντίλ Δελαγαλακίσιερ (Gentil de la Galaisiere) εἶχε δεχθῆ τὴν ἐντολὴν νὰ παρατηρήσῃ τὴν διάβασιν τοῦ 1761 εἰς Πονδισερὴν (Pondichéry.) Ἀπάρας τὸν Μάρτιον τοῦ 1760, κατέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον τῆς Γαλλίας (Ile-de-France) τὴν 10ην τοῦ ἐπομένου Ἰουλίου ἀλλ' ἐν τῷ μεταξῷ, Ἀγγλογαλλικοῦ πολέμου κηρυχθέντος, ἐδέχθη νὰ περιμείνῃ πέντε ὀλοκλήρους μῆνας, ὥστε γαλλικόν τι δίκροτον νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὰς Ἰνδικὰς θαλάσσας ὅτε ἐφθασε κατέναντι τῆς Πονδισερῆς τὴν 24ην Μαΐου 1761, εἶρε τὴν πόλιν ταύτην κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, καὶ τὴν 6ην Ἰουνίου εὐρίσκειτο ἔτι ἐν θαλάσῃ ὅποτε ἡ διάβασιν τῆς Ἀφροδίτης ἐγένετο εἶδε τὸν ἥλιον λάμποντα εἰς καθαρὴν καὶ ἀνέφελον οὐρανόν, ἀλλ' ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ στήσῃ τὰ βαρῆα τηλεσκοπία ἃ εἶχεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου καὶ τὰ ὁποῖα ἀπήτουν σταθερὰν τοποθέτησιν ὁ Ζαντίλ ἐποίησε τότε μίαν ἠρωϊκὴν ἀπόφασιν: « Εὐρίσκομαι ἐνταῦθα, εἶπε, καὶ θὰ διαμείνω. » ὀκτῶ ἔτη οὕτω διέτριψε παρὰ τὴν Κορομανδέλην περιμένων τὴν διάβασιν τοῦ 1769 τὸν δὲ χρόνον τοῦτο κλίματος τῆς Ἰνδίας, τῶν θαλασσιῶν βουμάτων, τῆς ἀστρονομίας τῶν Βραχμῶν, καὶ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν γεωγραφικῶν θέσεων. Ἡ μεγάλη τέλος ἡμέρα ἐφθασεν ἡ ὥρα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἦν ἐξαίρετος,

και ο μὴν Μάιος κατ' ἐξοχὴν ὥρατος. Ὁ Ζαντίλ εἶχε πλήρη πεποίθησιν καὶ θάρρος· ἡ διάβασις ἐμελλε νὰ γείνη τὴν 4ην Ἰουνίου ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωίας· Ἡ προτεραία, ἤτοι ἡ 3η τοῦ μηνὸς διήλθε λαμπρῶς. Εἰς τὰς δέκα ὥρας τῆς νυκτὸς ὁ Ζαντίλ κατακλί- νεται, ἀφοῦ εἶχε διευθετήσει τὰ ὄργανά του· εἰς τὰς δύο ἐξυπᾶ, καὶ τῷ φαίνεται ὅτι πνέει ἡ νοτιοανατολικὴ αὔρα: « ἐξέλα- θόν τοῦτο, λέγει, ὡς καλὸν οἰωνόν, ἐπειδὴ ἐγίνωσκον ὅτι ὁ νοτιοανατολικὸς ἀνεμὸς εἶναι τὸ σάρωθρον τῆς παραλίας, καὶ ὅτι φέρει πάντοτε γαλήνην· ἀλλ' ἐκ περιεργείας ἐγερούεις μετὰ μίαν στιγμὴν, κατεστράχθη σφοδρὰ ἰδὼν ὅτι ὁ οὐρανὸς ἦτο πανταχόθεν κατειλημμένος, μάλιστα δὲ εἰς τὸ βόρειον καὶ βορειοανατολικὸν μέρος, ἔνθα καὶ ἤστρα- πτεν' ἐν τούτοις ἐπεκράτει ἄκρα γαλήνη· ἡ στιγμὴ ἐκείνη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τῆς κα- ταδίκης μου· ἐρρίφθην εἰς τὴν κλίνην χωρὶς νὰ δυνηθῶ πλέον νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλ- μούς. » Περὶ τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐκρήγνυται σφοδρὰ καταιγίς, καὶ ὁ ἀήρ σκοτίζεται ἐκ τοῦ περιδινουμένου κο- νιοροῦ· περὶ τὰς εἴς ὁ ἀνεμὸς ἐκόπασεν, ἀλλὰ τὰ νέφη δὲν σκορπίζονται· εἰς τὰς ἐπτὰ ὥρας παρὰ τρία λεπτά, στιγμὴν καθ' ἣν ἤθελε γείνη ἡ ἐξοδος τοῦ πλανήτου, φαίνεται μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ μέρος τι ὀπω- σοῦν λευκόν, ὅπου εἰκάζεται ὅτι εὐρίσκεται ὁ ἥλιος, ἀλλὰ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου οὐδὲν διακρίνεται. « Ἡσύχως οἱ ἀνεμοὶ μετέθη- σαν εἰς τὸ ἀνατολικὸν καὶ νοτιοανατολικὸν μέρος, τὰ νέφη διεσκοδόθησαν, καὶ ὁ ἥλιος ἀνεράνη λάμπων ἐν τῷ στερεώματι· ἔκτοτε δὲν ἔπαυσε φωτίζων τὸν ἐρίζοντα· μέχρις ἐσπέρας· τὴν 5ην ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐν πάσῃ τῇ καλλονῇ, καὶ ἡ ἡμέρα διετέλεσε λαμ- προτάτη ὡσαύτως καὶ ἡ 6η τὴν 7ην καὶ τὴν 8ην ὁ αὐτὸς καιρὸς· ὥστε μόνη ἡ πρώτη τῆς 4ης, ὡς φαίνεται, ἐπίτηδες ἐγένετο. » Ὁ Ζαντίλ ἐξαντλεῖται εἰς ὑποθέσεις περὶ τῆς μυστηριώδους αἰτίας τῆς ὕλης ἐκτάτου εἰς ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ σφοδρὰς πνοῆς τοῦ ἀνέμου. « Ὁ κάλαμος, λέγει,

πολλάκις ἔπεσεν ἐκ τῆς χειρὸς μου, ὅτε ἐμελλον νὰ ἀναγγείλω εἰς τὴν Γαλλίαν τὴν τύχην τῶν ἐργασιῶν μου. »

Ὅποτε τέλος ὁ Ζαντίλ ἐπανεκαμφεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Κορομανδέλης, ἐμαθεν ὅτι ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ἀπὸ ἱκα- νοῦ χρόνου μηκέτι ἔχουσα εἰδήσεις του, καὶ ὑπολαβούσα ὅτι ἀπέθανεν, ἀντ' αὐτοῦ εἶχεν ἀντικαταστήσει ἕτερον. Εἷς δ' ἐκ τῶν συγγενῶν του, ὠφελήθεις ἐκ τῆς περιστά- σεως, κατασχὼν εἶχε κατασκορπίσει τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐστάθη ἀδύνατον εἰς τὸν δυστυχῆ Ζαντίλ νὰ ἀποσπᾷ τι ἐκ τῶν χειρῶν ἐκείνου· ἐτελεύτησε δὲ τὸ 1772. Ἡ εἰς τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν περιή- γησις του ἐδημοσιεύθη ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1779. Ἡ κακὴ μοῖρα ἡ παρακολουθή- σασα κατὰ βῆμα τὸν ἀστρονόμον τοῦτον καὶ ἡ καρτερικὴ πάλη αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀτυ- χήματα ἔχουσι τι συγκινητικὸν τῇ ἀληθείᾳ· ἀλλ' ὅμως ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὰς γενο- μένας ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν μακροχρόνιον ἐν τῇ Ἰνδικῇ διαμονὴν του σπουδαίας ἀστρο- νομικὰς καὶ μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις, δημοσιευθείσας ἐν δυοὶ μεγάλοις τόμοις, ἀφορμώμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ἀπόλεσεν ὀλοτελῶς τὸν κόπον του, καὶ ὅτι ἡ ἐπιμονὴ ἔχει πάντοτε τὴν ἀπαιτουμένην ἀμοιβήν.

Ἡ διάβασις τοῦ 1761 ὀρατὴ ἐν Βύρωπῃ, παρετηρήθη ὑπὸ 176 ἀνδρῶν ἀτυχῶς ὅμως ἡ μεγίστη διαφορὰ τῶν διαρκειῶν δὲν ἔφθασεν εἰς 5 λεπτά, ἀνεπαρκῆ διὰ τὸν ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῆς παραλλάξεως. « Ἡ πείρα εἶναι ὁ μέγας ἡμῶν διδάσκαλος, εἶπε κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην Ἰωάννης Δομίνκος ὁ Κασσίνης· τὸ προῖον τῶν μα- θημάτων αὐτῆς ἀποζημιῶσι τοὺς πολυετεῖς κόπους ἡμῶν· ὁ κυριώτερος σκοπὸς ἀπέτυχε τὸ 1761, διότι δὲν παρετήρησαν εἰς τόπους ἔνθα αἱ διάρκειαι νὰ ἔχωσι μείζονας δια- φοράς· ἀνάγκη λοιπὸν εἶναι νὰ προσέχωσιν ὅπως μὴ ὑποπέσωσι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἀτό- πημα. » Διὸ κατὰ τὸ 1769 ἐγένετο ἐκλογὴ καταλληλοτέρων τοποθεσιῶν· ὁ Πιγγρὲς, ὅστις εἶχεν ἤδη παρατηρήσει τὴν διάβασιν τοῦ 1761 ἐν τῇ νήσῳ Ροδρίγη καίτοι βί-

αιος ἀνεμὸς ἐκαπέλει ἀνατροπὴν τῶν ἔρ- γάνων του, ἀπεστάλη νῦν ὑπὸ τῆς Ἀκαδη- μίας τῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὸ γαλλικὸν ἀκρω- τήριον τῆς νήσου Ἀγίου Δομνίκου· ὁ ἀββᾶς *Chappe d'Auteroche*, ὅστις κατὰ τὸ 1764 εἶχεν ὑπάγει εἰς Τοβόλσκην τῆς Σιβηρίας πρὸς παρατήρησιν, « ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς κυτοκρατείας τῆς Ρωσίας, » καὶ ὁ ὅποιος εἶχε τότε καταδαπανήσει πέντε μῆ- νας διερχόμενος τὰς μεταξὺ Πετρούπολεως καὶ Τοβόλσκης παγεράς ἐρήμους, διωρί- σθη τὴν φορὰν ταύτην ἵνα ἀποπλεύσῃ εἰς τὰς νήσους Σολομῶντος ἐν τῇ μεσημβρινῇ θαλάσσῃ. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα, διατελοῦντα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τὴν Ἰσπανι- κὴν κυριαρχίαν, ἄλλως δὲν ἐδύνατο νὰ ὑπάγῃ τις εἰ μὴ μὲ Ἰσπανικὸν πλοῖον· Ἡ αὐτὴ τῆς Μαδρίτης ἀπέριψε μὲν τὴν αἰτη- θέϊσαν ἄδειαν, ἐπέτρεψεν ὅμως εἰς τὸν ἀβ- βαν *Chappe* ἵνα ἐπιβιβασθῇ εἰς τὸν ἀνα- χωροῦντα διὰ τὴν Ἀμερικὴν στόλον, συνο- δεύσασα αὐτὸν καὶ μὲ δύο Ἰσπανοὺς ἀστρο- νόμους· ὁ *Chappe* ἀπέβη μετὰ τῶν δύο συνταξιδιωτῶν του εἰς *San José* τῆς Καλ- λιφορνίας. Ἡ μὲν παρατήρησις τῆς διαβά- σεως ἐστέφθη ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας· ἀλλ' ὁ *Chappe* ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ κιτρίνου πυρε- τοῦ μετὰ δύο μῆνας εἰς ἡλικίαν 41 ἐτῶν. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἄδειαν παρὰ τῆς Ἰσπανίας εἶχε στείλει ἐν δίκροτον εἰς τὴν μεσημβρινὴν θάλασσαν· ὁ περιώνυμος Κοῦκ, κυβερνήτης τοῦ *Endea- vour*, ἀπέπλευσεν ἐπ' ἀδήλοις συμπαραλα- βῶν τὸν ἀστρονόμον Γρὴν καὶ τὸν φυσιοδί- φον Σολανδέρ· κάμψας δὲ τὸ ἀκρωτήριο Ὀρον ἀφίκετο τὴν 13ην Ἀπριλίου 1769 εἰς τὴν νήσον Ταίτιον, καὶ ἀποβιβασθεὶς μετὰ τῶν συντρόφων του περιέμενε τὴν διάβασιν· ὁ Π. Χέλλης, ὁ Π. Σαινοβίζιος καὶ ὁ Δανὸς ἀστρονόμος Βαργρεβίγγιος εἶ- χον ἐγκατασταθῆ εἰς Βαρδούς, πρὸς βορρᾶν τῆς Λαπωνίας, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1768· οὕτως ἅπαντες εὐρίσκοντο εἰς τοὺς σταθμούς των ὅτε τὸ φαινόμενον παρέστη ἐν Παρισίοις παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Κασσίνη τοῦ 1761 ἐν τῇ νήσῳ Ροδρίγη καίτοι βί-

Chaulnes, τοῦ Σεϊόρου (*Sejour*) τοῦ Λαλανδου, τοῦ Βαίλλυ, καὶ ἄλλων ἀστρο- νόμων, ἐνῶ ὁ Λεμονιὲ καὶ ὁ Σαβέρ (*Sabert*) κατώπτειον ἐκ τοῦ πύργου *Saint-Hubert* ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· ἀλλ' ὁ καιρὸς ἦν ἄθλιος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὁ ἥλιος πολ- λὸ χαμηλὸς, καὶ οἱ παρατηρηταὶ δὲν ἔσαν ἱκανῶς προπαρασκευασμένοι διὰ τοιαύτην παρατήρησιν· αἱ σήμειωθεῖσαι στιγμαὶ διέ- φερον κατὰ εἴκοσι καὶ τριάκοντα δευτερό- λεπτα.

Ὅτε μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀπεσταλ- μένων ἀστρονόμων ἐκ τῆς μακρᾶς περιου- ρίας, ἐγένετο ἡ σύγκρισις τῶν παρατηρήσεων, ἐγνώσθη ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς διαβάσεως ἀπέχετο πολὺ τῆς εὐκρινείας καὶ τῆς γεω- μετρικῆς ἀπλότητος τῆς οὕτω ὑπὸ τοῦ Ἄλ- λεῦ ἐγκωμιασθείσης· Ἐλατὸν τεσσαράκοντα ἐννέα παρατηρηταὶ εἶχον σημειώσει τὰς διαφόρους φάσεις αὐτῆς. Συνδυάσαντες δὲ τὰς παρατηρηθείσας διαφοράς, εὕρισκον ἀ- ριθμοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλ- λους διὰ τὴν παράλλαξιν τοῦ ἡλίου· οἱ ἀριθ- μοὶ οὗτοι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Πιγ- γρῆ, τοῦ Λεζέλ, τοῦ Διονυσίου Σεϊόρου, τοῦ Χέλλη καὶ τοῦ Λαλανδου ἐκυμαίνοντο μεταξὺ 8", 9 καὶ 8", 5· ὁμολογητέον ἄρα ὅτι αἱ πλάναί αἱ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πα- ρατηρήσεων ἔχουσαι τὴν πηγὴν αὐτῶν καὶ τὴν αἰτίαν εἰσὶν ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι παρ' ὅσον τις δὲν φαντάζεται.

Τῷ ὄντι τὸ φαινόμενον τῶν ἐπαφῶν ὑπὸ τοιαύτην περίπλοκον καὶ ιδιόρυθμον μορφήν παρίσταται συνήθως, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ βεβαιωθῇ ἐντελῶς περὶ τῆς ἀκριβοῦς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ Ἀφροδίτη εισέρχεται εἰς τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου ἢ ἐξέρχεται· διότι καθ' ἣν στιγμὴν μέλλει νὰ γείνη ἡ εἴσοδος, ὁ ἥλιος κατὰ πρῶτον φαίνεται περιτεμνόμε- νος ἑλαφρῶς καὶ κοιλαινόμενος (*s'echan- gre*)· ἐφεξῆς τὸ ῥήγμα (*brèche*) αὐξάνει, λαμβάνει τὴν μορφήν στρογγύλης κηλίδος προχωρούσης ἐπὶ τοῦ ἡλίου, καὶ μετὰ χρο- νικὸν διάστημα ἀπὸ 15 ἕως 30 λεπτῶν ὁ μέλας οὗτος δίσκος, οὕτινος ἡ διάμετρος εἶναι τεσσαρακοντάκις μικρότερα τῆς τοῦ

ήλιακου δίσκου, αποχωρίζεται τελείως από της φωτεινής περιφέρειας· αὕτη είναι ἡ στιγμή τῆς πρώτης ἐσωτερικῆς ἐπαφῆς. Μετά τινος ὥρας ἡ μέλαινα κηλίς, ἥτις σμικρύνεται βραδέως ἐπὶ τοῦ ἀκτινοβόλου δίσκου, προσεγγίζει εἰς τὸ ἀντίθετον χειλὸς· παρατηρεῖται τότε ἡ δευτέρα ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια ἔξωθεν ἐξέρχεται καθ' ὃν τρόπον εἰσῆλθεν· ἢ στιγμή καθ' ἣν ὁ πλανήτης ψαύει τὸ χεῖλος τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου καὶ ἡ στιγμή καθ' ἣν τελείως αποχωρίζεται, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σημειωθῶσιν ἀκριβῶς, ἢ ἄλλαις λέξεσι τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐξωτερικῶν ἐπαφῶν χρονικὸν διάστημα δὲν δύναται νὰ ὀρισθῆ, ἐντελῶς ἀλλ' ἀτυχῶς καὶ αὐταὶ αἱ τῶν ἐσωτερικῶν ἐπαφῶν στιγμαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἶσιν ἀβέβαιοι διότι ἡ μέλαινα κηλίς ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα πρὶν ἢ ἀποχωρισθῆ τοῦ χειλὸς τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου φαίνεται ἐκτεινομένη ὡς ἂν ἦτον ἀνηρτημένη καὶ προσκεκολλημένη εἰς τὸ χεῖλος· σχηματίζεται, οὕτως, εἰπεῖν, σύνδεσμος ἢ κόμβος (*ligament*)· ἔπειτα ἀποσπάται διὰ μιᾶς, καὶ φῶς ταινωδὲς ἀπαστράπτει ἅμα μεταξὺ τοῦ μέλανος δίσκου καὶ τοῦ χειλὸς τοῦ ἡλιακοῦ· ὡσαύτως καὶ πρὶν τῆς δευτέρας ἐσωτερικῆς ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν γύρων τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ ἡλίου σχηματίζεται αἴφνης ἕτερος μέλας κόμβος, ὁ ὁποῖος μειοῦται κατ' ὀλίγον καὶ ἀφανίζεται τέλος ὅταν τὰ ἄκρα φαίνωνται ἐραπτόμενα. Ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις ἐσημείωσαν σαφῶς ὁ ἀβὸς *Chappe*, ὁ Χέλλης καὶ τινες τῶν ἀστρονόμων, οὐχὶ δὲ καὶ ἅπαντες ὅθεν δύσκολον εἶναι πῶς νὰ ἐρμηνεύσῃ τις τὰς τοιαύτας παρατηρήσεις· οὐτε εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφανθῶμεν ποῖα τῶν διαφόρων φάσεων ἀς ἔχουσιν περιγράφει παρίστησιν ἀληθῶς τὴν στιγμήν τῆς ἐπαφῆς· ἐντεῦθεν προέκυψαν αἱ ἀπὸ 20 μέχρι 30 δευτερολέπτων ἀβεβαιότητες, καὶ οὗτος εἶναι ὁ λόγος τῆς ἀσυμφωνίας τῶν ἐξαγομῶν εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν παρατηρήσεων τοῦ 1769.

Κατὰ τὸ 1824, ὁ Γερμανὸς ἀστρονόμος

Ἔγκε διερευνήσας κατὰ βάθος ὅλα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν διάβασιν τοῦ 1769 διδόμενα, συνεπέρανεν ὡς ὀριστικὴν τιμὴν τῆς ἡλιακῆς παραλλάξεως τὸν ἀριθμὸν $8''$, 57, ἄλλως τε σύμφωνον τῷ εὐρεθέντι καὶ ὑπὸ τοῦ Δελαμβρίου (*Delambre*)· ἔκτοτε ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐσημειώθη εἰς ὅλα τὰ ἀστρονομικὰ πονήματα. Ἐκεῖνο δὲ ὑπερῆδιως διήρесе τοὺς ἀστρονόμους καὶ συνέτελεσε πολὺ εἰς τὴν παραδοχὴν ἄχρι σήμερον οὕτω ἐσφαλμένης τιμῆς τῆς ἡλιακῆς παραλλάξεως, εἶναι ὅτι συνεφῶνει τυχαίως πρὸς τὰ εὐρεθέντα ὑπὸ Λαπλακίου καὶ Βουργίου διὰ μεθόδου χαθόλου διαφόρου, βασιζομένης εἰς ποίαν τινὰ ἀνωμαλίαν τῆς σεληνιακῆς κινήσεως.

Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα ἦτον ἐπόμενον ὅτι δὲν θὰ ἐβράδυνεν ἓνα ἀλλάξῃ ὄψιν. Οἱ γεωμέτραι ἐμβαθυνόμενοι ὡς μάλιστα εἰς τὴν θεωρίαν τῆς παγκοσμίου ἕλξεως, εἶχον τελειοποιήσει τοὺς πίνακας τῶν πλανητικῶν κινήσεων, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου καὶ αἱ παρατηρητικαὶ μέθοδοι ἔσχον πορείαν αὐστηρότερην καὶ προφυλακτικωτέραν. Ὁ Λεβερριέ (*Le Verrier*) προσδιορίσας μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας τὰς κινήσεις τῆς Γῆς, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ἀυξήθῃ κατὰ εἰς τριακοστὸν ἢ ὑπὸ τοῦ Ἔγκε ὀρισθείσα παραλλάξις· εἰς τὸ αὐτὸ ἐξαγομῶν εἶχε καταστήσει ἐπίσης καὶ ὁ Ἄνσεν διὰ τῆς νέας περὶ σελήνης θεωρίας του. Ἡ ἐπίμονος πίστις τῶν ἀστρονόμων εἰς τὴν ἡμερησίαν παραλλάξιν ἤρξατο νὰ κλονίζεται ἐνώπιον τοσαύτης πληθῆος ἀποδείξεων, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ Λέων Φουκῶ ἔθηκεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τὸ ἐξαγομῶν τοῦ ἀξιωματημονέντου πειράματός του περὶ τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός, ἦν εἶχε κατορθώσει νὰ μετρήσῃ κατ' εὐθείαν διὰ κινήτου τινος κατόπτρου, καίτοι τὸ φῶς διαδίδεται μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα, διανύον 300000 χιλιομέτρα κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον. Ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ τούτου συνεπέρανεν ὅτι ἡ παραλλάξις τοῦ ἡλίου ἴσουςται μὲ $8''$, 86

(4). Τοῦτο δὲ ἀπέδειξε κατὰ τὸ ἔτος 1862. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ πλανήτης Ἄρης ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὸν ἥλιον, ἥτις εἶναι ἡ βοηθητικωτέρα περίπτωση διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς παραλλάξεώς του, ἄτε ἀπέχοντος ἀπ' ἡμῶν τότε δις ὀλιγώτερον ἢ ὁ ἥλιος, παρετηρήθη μετὰ μεγάλης προσοχῆς εἰς τὸ κίρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ εἰς τὴν Αὐστράλιαν, ὡς καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Διερευνήσαντες δὲ τὰς διαφόρους παρατηρήσεις εὗρον ὁ Στόν (*Stone*) καὶ ὁ Βίννεκ (*Winnecke*) διὰ τὴν ἡλιακὴν παραλλάξιν ὡς ἐγγιστα $8''$, 8. Ἀπέναντι τοσοῦτων ἐξαγομῶν, συνεπιβεβαιουμένων οὕτω, αἱ ἰσχυρότεροι ἀμφιβολαὶ διεγείροντο κατὰ τῆς ἀκριβείας τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ Ἔγκε. Νέος τις ἀστρονόμος, ὁ Ποβάλκους, ἐπιθεωρήσας ὅλα κατὰ τὸ 1864 μετὰ πάσης τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς καὶ ἐπιστασίας, κατήνησεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐὰν γείνη ἐκλογὴ μόνον τῶν προσφορωτέρων παρατηρήσεων καὶ ἐπιδιόρθωσις τῶν γεωγραφικῶν θέσεων τῶν σταθμῶν ἔνθα αἱ παρατηρήσεις ἐγένοντο, ἐξάγεται ἐκ τῆς διαβάσεως τοῦ 1769 ἀριθμὸς σύμφωνος τῷ εὐρεθέντι ὑπὸ Λεβερριέ καὶ Λέοντος Φουκῶ. Οὕτως ἔλαι αἱ ὁδοὶ ἄγουσιν εἰς τὸ αὐτὸ, ἥτοι ἡ ἀληθεστέρα τιμὴ τῆς ἡλιακῆς παραλλάξεως περιέχεται μεταξὺ τῶν $8''$, 8 καὶ $8''$, 9. Τοῦτο θὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ὡς προβλέπεται, καὶ ἡ μέλλουσα νὰ γείνη κατὰ τὰς 27]9 Δεκεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους διάβασις.

Ἀπὸ δέκα ἐτῶν δὲν ἐπαυσαν ἀμφισβητοῦντες περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν σταθμῶν καὶ

(4) Ἐκ τοῦ φαινομένου τῆς διασκιάσεως τοῦ φωτός (*aberration*) προκύπτει ὅτι ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως τῆς γῆς ἐν τῇ τροχίᾳ τῆς εἶναι τὸ δεκάκις χιλιοστὸν τῆς ταχύτητος μετ' ἧς διαδίδεται τὸ φῶς ἐν τῷ διαστήματι. Γνωρίζοντες λοιπὸν τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, πορίζομεθα καὶ τὴν τῆς γῆς (30 χιλιομέτρα κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον), κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τὸ μῆκος τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς δρόμου ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, εἰς οὗ εὐκόλως εὐρίσκονται ὅλα αἱ διαστάσεις τῆς γῆνης τροχίας, καὶ οὕτως ἀπ' ἡμῶν ἀποστάσεως τοῦ ἡλίου.

τῶν καταλληλοτέρων μεθόδων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προκειμένου σκοποῦ. Κατὰ τὸ 1866 ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐν Παρισίοις εἰς ἐπιτροπὴν προσδρευομένην ὑπὸ τοῦ ναυάρχου *Jurien de la Cravière* ἡ μέριμνα τῆς διευκολύνσεως τῶν ἀπαιτουμένων μέσων· εἰς τοὺς Γάλλους ἀστρονόμους διὰ τὴν παρατήρησιν τῆς προσεχούς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης. Ἐκτοτε ὁ Πουζῶ (*Puiseux*) ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην καὶ λεπτομερῆ ἐρευναν ὄλων τῶν περιπτώσεων τοῦ φαινομένου τοῦ 1874, ἐχάραζεν ἐπὶ χάρτου τὰς ὀδηγητικὰς γραμμάς πρὸς ἐκλογὴν τῶν σταθμῶν· ἴσκιοντες βλέμμα ἐπὶ τούτου τοῦ χάρτου, κατανοοῦμεν ὅτι ἡ τελεία διάβασις θέλει εἶναι ὄρατῆ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὴν Αὐστράλιαν καὶ τὰς νοτίους θάλασσας. Εἰς μέρη τινὰ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα θὰ φανῆ μόνον ἡ ἔξοδος, ἄτε τῆς εἰσόδου γεννησομένης πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου· εἰς ἱκανὴν δὲ ἔκτασιν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ θὰ φανῆ ἀπ' ἐναντίας ἢ εἰσόδος τοῦ πλανήτου, τοῦ ἡλίου δύσοντος πρὸ τοῦ τέλους τοῦ φαινομένου. Ἡ δὲ χώρα τοῦ τέλους τῆς Ἀγίας Τριάδος πρὸς νότον τοῦ κίρω τῆς Ὄρνου ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ θὰ θεᾶται τὸν ἥλιον δύοντα καὶ ἀνατέλλοντα πάλιν ἐν διαστήματι τεσσάρων περίπου ὥρων παρερχομένων μεταξὺ τῆς εἰσόδου καὶ τῆς ἔξοδου. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τοὺς μεσημβρινωτέρους τόπους, ὡς, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὴν γῆν Ἐνδερβῆ, ἢ τὴν τῆς Βικτωρίας, ἢ μόνον εἰς τὰς Κεργουελείους νήσους, θὰ εἶχον τοὺς καλλίστους σταθμούς· οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ἀπελπίζονται νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Παρισίοις Γραφείου τῶν γεωγραφικῶν καταμετρήσεων (*du Bureau des longitudes*) ἐξελέξατο τὰς νήσους Ἁγιον Παύλον καὶ Καμβέλλην· ὁ μὲν Κορ *Bouquet de la Grye*, ὑποπλοίαρχος πρώτης τάξεως, θὰ ἀποπλεύσῃ εἰς τὴν νῆσον Καμβέλλην, ὁ δὲ πλοίαρχος *Mouches* μετὰ τοῦ *Cazin*, εἰς τὸν Ἁγιον Παύλον· ὁ Ἰάσεν (*Janssen*), μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστη-

μών, προτίθεται να απέλθῃ εἰς Πεκίνον, καὶ δύο ἀστρονόμοι τοῦ Ἀστεροσκοπίου τῶν Παρισίων, ὁ Οὐόλφιος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἐτοιμάζονται διὰ Ἰεροχάμα πηθάνον ὕμως καὶ δευτερεύοντες σταθμοὶ νὰ καθιδρυθῶσι καὶ ἐν Νουμέα, Ταϊτίω, Βουρβῶνι καὶ Σαίγῶνι οἱ Ῥώσσοι ἀστρονόμοι προσδιώρισαν 24 σταθμοὺς διὰ παρατήρησιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Σιδηρίαν καὶ τὰ παράλια τῆς Ἀσίας οἱ Ἀγγλοὶ τέλος καὶ οἱ Γερμανοὶ συντάξαν ἐπίσης τὸ πρόγραμμα τῶν παρατηρητικῶν σταθμῶν των.

Τρεῖς μέθοδοι ὑπάρχουσι διὰ τὸν προκείμενον σκοπὸν, ἔχουσα ἑκάστη τοὺς ὅπαδούς της: ἡ ἄμεσος διὰ παρατήρησις τῶν ἐπαφῶν, ἡ μικρομετρικὴ καταμέτρησις τῶν θέσεων τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν διάβασιν, καὶ ἡ φωτογραφικὴ τέλος παράστασις τῆς εἰκόνης τοῦ ἡλίου κατὰ προσεγγίζοντα διαλείμματα (1). Ἡ ἄμεσος παρατήρησις τῶν στιγμῶν τῆς εἰσόδου καὶ τῆς ἐξόδου εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ ἀπλουστετέρα, ὡς κηρύττειν παρὰ ἐν καλὸν τηλεσκόπιον, δύο ἰσχυροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐν χρονομέτρῳ ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν τὸ δυσσεπιτεκνότερον εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ ἐξησκημένος καὶ ὀξυδερκῆς παρατηρητὴς πλείονα κατορθώνει μὲ πῆλόν τι ἐργαλεῖον ἢ ὁ ἀρχάριος μὲ τὰ ἐκλεκτότερα. Αἱ κατὰ προσέγγισιν καὶ μικρομερεῖς παρατηρήσεις οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ σωροὶ ἄχρηστοι, εἰς μὲν τοὺς λογιστὰς ἀπωλείας χρόνου πρόξενον, εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέρους δυσχερεῶν μόνον καὶ περιπλοκῶν, ἕως οὐ ἐν τέλει ἀπορριφθῶσι. Διὸ ἡ

(1) Ἄν σαφῆς ἔχθῃσι τῶν μεθόδων τούτων εὐρίσκειται ἐν τῷ πονήματι τοῦ S. Dubois ἐπιγραφομένου « αἱ διαβάσεις τῆς Ἀφροδίτης » ὅταν θέλωσι νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς διαφοράς τῶν διαρκειῶν τῆς διαβάσεως, ὡς συνιστᾷ ὁ Ἀλλεῦς, πρέπει νὰ ἐκλέξωσι σταθμοὺς τοιούτους, ὥστε νὰ ἴδωσι τὴν ὅλην διάβασιν ἄλλα δυνατόν ἐτι νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰς διαφορὰς τῶν ἀντιστοιχοῦσάν στιγμῶν εἰς μίαν μόνην ἐπαφὴν, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Δελίλ (Delisle). Κατὰ τὸ 1874, αἱ μὲν διαφοραὶ διαρκείας εἶναι 26 πρωτόλεπτα, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ἐπαφῶν 20.

προσεχῆς διάβασις τῆς Ἀφροδίτης, πρὸς ταῖς κεκτημέναις ἄχρι σήμερον ἱκαναῖς γνώσεσι τῶν στοιχείων τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἰδιαίτερον ἀξίαν ἔχουσα, ἀπῆται καὶ ἀνάλογον προπαρασκευὴν ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν ἐσπευσαν κατὰ πρότον νὰ ἐπωφεληθῶσιν ὅπωςδὴποτε ἐκ τῆς διαβάσεως τοῦ Ἑρμοῦ, συμβάσης κατὰ τὰς 23]4 Νοεμβρίου τοῦ 1868. Ἐνέκυψαν δὲ ἐτι μάλιστα εἰς τὴν μελέτην τοῦ φαινομένου τοῦ λεπτοῦ συνδέσμου (ligament), ἧτοι τοῦ μέλανος ἐκείνου κόμβου ὅστις ἐπὶ τινὰς στιγμὰς εἰσὶν τυγκρατεῖ τὸν σκοτεινὸν δίσκον τοῦ πλανήτου προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ἡλιακοῦ ἔνιοι μὲν τῶν ἀστρονόμων παρετήρησαν αὐτὸν εὐκρινῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἄλλοι δὲ ἀποφαινόμενοι ὅτι εἶδον καθαρῶς αὐτὴν τὴν γεωμετρικὴν ἐπαφὴν. Ὁ Οὐόλφιος καὶ ὁ Ἀνδρέας εἶχον συλλάβει τότε τὴν εὐφῶν ἰδέαν τοῦ νὰ παραστήσωσι τεχνητῶς τὰ κατὰ τὴν διάβασιν. Ἴδου ἐν συνόψει τὸ πείραμά των. Ἀνοιγομένης κυκλικῆς ὀπῆς εἰς ἀδιαφανές τι καταπέτασμα, ὅπισθεν τίθεται λυχνία φῶς ζωηρὸν ἐκπέμπουσα, ἧτις εἰκονίζει τὸν ἥλιον μικρὸς δὲ τις δίσκος ἀμαυρὸς κινεῖται ἔμπροσθεν τῆς ὀπῆς ἐλυόμενος ὑπὸ ἀμαξαρίου μὲ ταχύτητα καταλλήλως κεκανονισμένην. Τοῦ διαβατικοῦ τούτου στοχάσματος ἐγκυδρῶντος ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Παρισίαις Λουξεμβούργου, ὁ Οὐόλφιος ἐκ τοῦ Ἀστεροσκοπίου παρετήρει τὰς ἐπαφὰς διὰ τηλεσκοπίου αἱ δὲ στιγμαὶ αὐτῶν ἀνεγράφοντο δι' ἠλεκτρικοῦ χρονογράφου, ὡς καὶ αἱ πραγματικαὶ θέσεις τοῦ παριστῶντος τῆν Ἀφροδίτην κινητοῦ δίσκου. Διὰ τούτου τοῦ τρόπου ἠδυνήθησαν νὰ βεβαιωθῶσιν ὅτι ὁ σχηματισμὸς τοῦ μέλανος κόμβου εἶναι φαινόμενον ὅλως τυχαῖον, ἐξαρτώμενον ἐξ ἐλλείψεων τινῶν τοῦ τηλεσκοπίου, ἐνδεχομένων νὰ διορθωθῶσι, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ στιγμὴ τῆς πραγματικῆς ἐπαφῆς δύναται νὰ γνωσθῇ μετὰ γεωμετρικῆς σχεδὸν ἀκριβείας. Ἀλλὰ καὶ οὕτω θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε, ἕνεκα φυσιολογικῶν αἰτιῶν, διαφορὰ τῆς σταθερᾶ μεταξὺ τῶν στιγμῶν τῶν

ἐπαφῶν τῶν κατοπτρευθειῶν ὑπὸ δύο παρατηρητῶν.

Ἴνα λοιπὸν ἀποφύγῃσι τὰς συμφυεῖς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ὄργάνου τῆς ὁράσεως ἀπάτας ἐκζητοῦσι τὴν συνδρομὴν τῆς φωτογραφίας εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς διαβάσεως τοῦ 1874. οἱ πλείστοι τῶν ἀποπλευσόντων θὰ μετακομίσωσι μετ' ἑαυτῶν καὶ ἡλιογράφους, ὄργανα εἰδικὰ πρὸς φωτογραφίαν τῆς ἡλιακῆς εἰκόνης καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ φαινομένου ὁ Faye φρονεῖ ὅτι ἐάν τις φωτογράφος ἐκλέξῃ τοποθεσίαν καταλλήλῃν (ὡς ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Νέας Ὀλλανδίας, πρὸς βορρᾶν τοῦ ὄρου τῶν θαλασσίων Κυνῶν, ὅπου ὁ ἥλιος ἔσται κατακόρυφος), θὰ δύναται μόνος νὰ προσδιορίσῃ τὸ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς διάστημα διὰ σειρὰς φωτογραφικῶν πλακῶν (clichés.) Διότι τῆς παραλλάξεως ἀλλοιοῦσης ἐπαίσθητῶς τὰς περιστάσεις τῆς διαβάσεως, ἀναγομένης θεωρητικῶς εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆνης σφαίρας, αἱ λίαν ἀκριβεῖς παρατηρήσεις γινόμεναι εἰς ἓνα μόνον σταθμὸν δύναται νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτῆς. Τὸ 1875 λοιπὸν ἔτος θὰ μάθωμεν κατὰ πόσον ἡ φωτογραφία ἔσται πολὺτιμον βοήθημα ἀκριβείας εἰς τὴν ἀστρονομίαν.

Ὁ Ἰάνσεν, ὅστις τὸ 1868 πρὸς παρατήρησιν τῆς ὀλικῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τοῦ Γραφείου τῶν γεωγραφικῶν καταμετρήσεων εἶχεν ὑπάγει εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τότε ὅτι διὰ τοῦ φασματοσκοπίου (ὀπτικοῦ ὄργάνου Spectroscope) κατοπτεύεται εἰς τὰ ἔξω τῶν ἐκλείψεων ὁ γύρος τοῦ ἡλίου καὶ παρατηροῦνται φαινόμενα μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξίν ἀτμοσφαιρᾶς πεπυρκακτωμένου ὑδρογόνου. Εἰπώμεν δὲ ἐν παρενθέσει ὅτι ἡ ἀνακάλυψις ἐκείνη ἤνοιξεν εἰς αὐτὸν τὰς πύλας τῆς Ἀκαδημίας. Τὴν 22 Δεκεμβρίου 1870 ἐμελλε νὰ συμβῇ καὶ ἄλλη ἡλιακὴ ἐκλείψις ὁρατὴ ἐν Ἀλγερῇ. Ὁ Ἰάνσεν, εὐρισκόμενος τότε ἐν τῇ πολιουρχίᾳ τῶν Παρισίων, ἐδέχθη πάλιν τὴν ἐντολὴν νὰ παρατηρήσῃ καὶ τὴν ἐκλεί-

ψιν ταύτην. Τὴν Παρασκευὴν τῆς 2 Δεκεμβρίου περὶ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωίας, ἐφυγεν ἐκ Παρισίων μὲ τὸ ἀερόστατον « ὁ Βόλτας », κατὰ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας κατέβη πλησίον τοῦ Σαβεναί (Savenay) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγερους ποταμοῦ. Ἀτυχῶς ὕμως ἡ κακοκαιρία ἐκόλυσε τὴν παρατήρησιν τοῦ φαινομένου ἐν Ὁρᾶν τῆς Ἀλγερίας, ἔνθα εἶχεν ἀφιγθῇ ὁ ἀτρόμητος ἀστρονόμος. Κατὰ Δεκεμβρίου τοῦ 1871 ἀπαντῶμεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὰ παράλια τῆς Μαλαβάρης παρατηροῦντα νέαν τινα ἐκλείψιν ἄλλα τὴν ὄραν ταύτην ἡ ἐπιχειρήσις του στέφεται ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας. Ὁ παρατηρητὴς οὗτος διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἵνα ὑπάγῃ εἰς Πεκίνον κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος, φανερὸν ὅτι δὲν ἐξετέλεσεν ἐτι τὴν μελετωμένην ἀπόπειραν.

Ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθεῖσα μέθοδος πρὸς ἐξίχνευσιν τοῦ γύρου τοῦ ἡλίου, ἡ ἥδη τοσοῦτον γόνιμος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν περιέργων ἐξαγομένων ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν σύστασιν τοῦ ἀστρου τούτου, δύναται νὰ ἦναι ἐπίσης ἐπωφελῆς καὶ κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς Ἀφροδίτης πρὶν ἢ ἐτι ἀρχίσῃ νὰ ἐντέμνῃ τὸν φωτεινὸν δίσκον. Οὕτω τοῦλάχιστον φρονεῖ ὁ Π. Σέκκς (père Secchi) ὁ σοφὸς διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπίου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κολλεγίου, ὅστις ἐποίησε καὶ αὐτὸς σπουδαίας ἐρεῦνας περὶ τῶν φαινομένων τῆς ἡλιακῆς ἀτμοσφαιρᾶς, καὶ εἶναι ἐκ τῶν μᾶλλον ἐξησκημένων εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ φασματοσκοπίου. Ὅπωςδὴποτε, ἡ χρῆσις τοῦ ὄργάνου τούτου θὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν κατόπτεισιν τοῦ ἡλιακοῦ γύρου, ὅπως διαγνωσθῇ μήπως ἡ διηλεκτικὴ κίνησις τοῦ φωτεινοῦ περικαλύματος τοῦ ἡλίου παράγῃ ἐκσταθημῆσεις (dénivellements) ἐπιταχυνούσας ἢ ἐπιβραδυνούσας τὴν εἰσόδον καὶ τὴν ἐξόδον τοῦ πλανήτου. Ἡ Γερμανικὴ ἐπιτροπὴ θὰ ἀσχοληται μᾶλλον εἰς τὰς μικρομετρικὰς καταμετρήσεις τῶν ἀποστάσεων τῆς Ἀφροδίτης ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, τῇ βοήθειᾳ τοῦ ἡλιο-

μέτρου (4)· αλλά τὸ ὄργανον τοῦτο εἶναι τὸ πολυπλοκώτερον καὶ τὸ δυσχερέστερον πάντων ὅσα οἱ ἀστρονόμοι ἔχουσιν εἰς χρῆσιν αὐτῶν· εἶναι τὸ μᾶλλον ἀπαιτοῦν πείραν καὶ περίσκεψιν· διὸ δὲν θὰ χορηγήσῃ πιθανῶς τὰ ποθητὰ ἐξαγόμενα εἰμὴ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἐπιδειξιωτῶν παρατηρῶν. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ καταφρονηθῇ καὶ ἡ μέθοδος αὕτη πρὸς δοκιμὴν.

Ἡ δευτέρα διάβασις τῆς Ἀφροδίτης, ἡ μέλλουσα νὰ συμβῇ κατὰ τὴν 24 Νοεμβρίου (6 Δεκεμβρίου) 1882, ἔσται ὁρατὴ ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, καὶ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην· ἐν Παρισίοις ὅμως μόνη ἡ εἴσοδος τοῦ πλανήτου ὁρατὴ ἔσται περὶ τὰς 2 μετὰ μεσημβρίαν, τῆς ἐξόδου γεννησομένης μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς 8. Κατὰ τὰς 27]8 Ἰουνίου τοῦ 2004 ἔτους θὰ συμβῇ ὀλικὴ διάβασις, μετὰ ὀκτὼ δὲ ἔτη ἔπειτα (εἰς τὰς 25]6 Ἰουνίου 2042) μόνη ἡ ἐξοδος θὰ φανῇ, δύο ὥρας ὕστερον ἀφοῦ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὸν προσδιορισμὸν τῆς παραλλάξεως διὰ τῶν ἐπαφῶν, ἡ διάβασις τοῦ 1882 δὲν θὰ ἴναι τοσοῦτον πρόσφορος ὅσον ἡ τοῦ 1874, ἔνεκα τῆς σμικρότητος τῶν διαφορῶν ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν· ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὰς μικρομετρικὰς μεθόδους ἀμφοτέραι αἱ διαβάσεις ἴσα ἰσχύουσιν, ὡς ἀρτίως ὑπελόγησεν ὁ Πουίζῶ διερευνήσας κατὰ βάθος τὰ παρεπόμενα τῶν φαινομένων τούτων.

Οἰαιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ εἰς χρῆσιν μέθοδοι, ἀρκεῖ μόνον, κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ Ἀλλεῦ « οἱ περίεργοι ἐξερευνηταὶ τῶν ἀστρῶν νὰ μὴ στερηθῶσιν τοῦ πολυποθήτου ἐκείνου θεάματος ἔνεκα τοῦ δυσαρέστου σκότους νεφελώδους τινὸς καιροῦ, » εἶναι ἐλπίς ὅτι ἡ προσεχὴς διάβασις τῆς Ἀφροδίτης θὰ παρασχῇ σπουδαιότατα ἐξαγόμενα ἀναλόγως τῆς προόδου τῶν παρατηρητικῶν μέσων. Τὰ λάθη τοῦ 1769 εἰσὶ διὰ

(4) Τὸ ἡλιόμετρον, ἐπινοηθὲν ὑπὸ Φραουνχόφερ (Fraunhofer) εἶναι τηλεσκόπιον, οὗτινος ὁ ἀντικειμενικὸς φακὸς εἶναι δίχα τεταμημένος· τὸ ἕτερον τῶν τμημάτων κινεῖται διὰ τινος μικρομετρικοῦ κοχλίου ἢ ἑλικος.

τὴν παρούσαν γενεάν γόνιμα μαθήματα, ὧν ἡ ὠφέλεια ἔσται μεγίστη.

Ἐὰν ἄλλως, καίπερ ἀδύνατον, αἱ παρατηρήσεις τοῦ 1874 κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἀποτύχωσι τελείως, οὐχ ἤττον ὅμως ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ προσδιορίσωσιν ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς θεωρίας μόνης ἐπαυξανομένης πάντοτε ἀκριβείας· διότι οἱ ἀστρονόμοι τοῦ παρόντος αἰῶνος ἔχουσιν ὄντως, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφρασθῶμεν χυδαϊκώτερον, πλείονας χορδὰς εἰς τὸ τόξον των. Ὁ Λεβερριὲ ἀπεφάνητο ἐσχάτως ὅτι, χάρις εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν μεσημβρινῶν (*méridiennes*) παρατηρήσεων τῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βράδλεῦ, ἤτοι ἀπὸ 120 ἐτῶν γενομένων ἄχρι τοῦδε, δυνάμεθα σήμερον νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβέστατα τὰς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῆς γῆς εἰς τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως προξενουμένης ἀνωμαλίας. Διὰ τὸν Ἄρην μάλιστα ὑπάρχουσι τρεῖς συμφωνόταται παρατηρήσεις γενόμεναι κατὰ τὸ 1672 ὑπὸ τοῦ Ριχέρου ἐν Καυένη, τοῦ Πικάρδου παρὰ τὴν Βωφόρτην (*Beaufort*) καὶ τοῦ Ροιμέρου ἐν Παρισίοις, ὅπερ εἰς δυάδα ἑκατοντατηρίδων ἀνάγει τὸ περὶ τοῦ πλανήτου τούτου διακείμενον χρονικὸν διάστημα. Ἐκ τῆς γνώσεως τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων δύναται οὕτω νὰ ὑπολογίσωσι τὴν γῆνιν μάζαν, καὶ ἐντεῦθεν κατὰ τινὰ νευτωνιανὸν τύπον ἐξάγεται ἀμέσως ἡ ζητούμενη παράλλαξις. Ἄλλ' ὁ Λεβερριὲ διὰ τριῶν διαφόρων ὁδῶν καταντᾷ οὕτω εἰς τρεῖς ἀριθμοὺς σχεδὸν ἀπαραλλάκτους, ὧν ὁ μέσος ὅρος εἶναι 8",86, σύμφωνος πρὸς τὴν ὑπὸ Φουκῶ εὐρεθεῖσαν παράλλαξιν. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην, ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ φρονώμεν ὅτι ἡ οὐράνιος μηχανικὴ δύναται ἀπὸ σήμερον ἀκριβῶς νὰ παρίδῃ τὸν δι' ἀμέσου τρόπου προσδιορισμὸν τῆς ἡλιακῆς ἀποστάσεως. Αἱ ἀνωμαλίαι ὧν ἡ εξέτασις δύναται οὕτω νὰ ἀναπληρώσῃ τὰς ἀμέσους καταμετρήσεις μεγεθύνονται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, καὶ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

ΥΠΟ ΦΥΣΙΚΗΝ ΤΕ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ἐν τῷ Α' μέρει διελάβομεν συγκριτικῶς περὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων ἀμφοτέρων τῶν γενῶν· ἐνταῦθα δὲ θέλομεν ὁμιλήσει ἰδιαιτέρον περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς γυναικός.

Ὅχι ἀγνοοῦντες τὴν σπουδαιότητα βαθείας καὶ ἀκριβοῦς μελέτης τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως, ἀλλ' ἀφηρημένως ἐξετάζοντες τὰς διανοητικὰς δυνάμεις ἅς ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς ἐχορήγησε πρὸς τὰ δύο γένη, ἠθέλομεν ἀνεῦρει ἰσότητά τινα. Ἡ πλάστιγγὴ μάλιστα δύναται νὰ βαρύνῃ ὑπὲρ τῆς γυναικός. Αἱ γυναῖκες καθηρέθησαν εἰς ὑποδεεστέρην τάξιν ὄντων ὑπὸ τῆς μαλθακότητος τῶν Ἀσιανῶν ἀφ' ἑνός, καὶ ὑπὸ τῶν δυναστικῶν ἀφ' ἑτέρου φρονημάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης. Ἀλλ' ἐν ταῖς ἀρκτώαις χώραις ἡ ἰσότης διατηρήθη πάντοτε ἀπαραβίαστος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Σαξόνων καὶ Γερμανῶν ἐθεωρήθησαν αὐταὶ ὡς θεαὶ κατὰ τὴν σοφίαν καὶ τὸ κάλλος, ὡς ὄντα ἀνωτέρως λαχόντα διανοίας καὶ ἀληθείας. Διότι, τοῦ νοῦς ἐπασκουμένου τότε διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, τοῦ δὲ γυναικείου νοῦς ὄντος καταλληλοτέρου πρὸς τῆς αὐτῆς ἀσκήσιν ἢ ὁ ὑμέτερος· καθόσον αἱ πρὸς τὴν εὐλάβειαν ψυχικαὶ διαθέσεις γεννῶνται ὑπὸ ἀπεριορίστου θαυμασμοῦ, σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὰ θεῖα, τουτέστιν ὑπὸ αἰσθημάτων ἅτινα σφοδρότερον ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ νοῦς τῆς γυναικός· δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αἱ γυναῖκες, ἐκτενῶς ἐπὶ τούτοις ἀσκηθεῖσαι, ἀνήγαγον τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις εἰς ὑψηλότερον βαθμὸν ἢ οἱ ἄνδρες. Ὅθεν καὶ τὸ γυναικεῖον κύρος λίαν ἀξιοσέβαστον

μόνον παρήγορον και συνεταῖρον, διότι, προκειμένου ἵνα μετοικισθῆ, προθύμως συμπαρομικρτεῖ μεθ' ἡμῶν ὅποιδήποτε προβαίνομεν. Δὲν προσκολλᾶται εἰς ἰδίαν τινα χώραν, δὲν ἐπιποθεῖ τὴν γενέθλιον γῆν. Ἡ μόνη αὐτῆς ἀφοσίωσις ἔστι πρὸς τὴν οἰκίαν, και ταύτην πάντοτε συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτῆς. Ἡ ζωτικότης αὐτῆς οὐδόλως ἐπηρέαζεται, αἱ δὲ συμπάθειαι αὐτῆς διαμένουν σῶαι και ἀβλαβεῖς ἐκ τῶν ἀντενεργειῶν τῶν ἀλλοδαπῶν ἡθῶν και ἐθίμων και τῶν ἀλλοτριῶν κλιμάτων. Τὴν νεότητά της πιθανῶς διήλθεν ἐν πεινιχρᾷ και ἀγροτικῇ καλύβῃ, ἀλλ' ἐν καθαρᾷ και ὑγιεινῇ ἀτμοσφαιρᾷ. Μετὰ ταῦτα, ἐν ὠρίμῳ ἡλικίᾳ οὖσα, μετωκίσθη εἰς οἰκίαν ἐντός τῆς πόλεως, ἐνθα θερμὸν και πεπυκνωμένον ἀναπνέει ἀέρα, και οὐχὶ φυσικὸν ἀλλὰ μαλλον τεχνητὸν διακνέει βίον, ἐν ἀτμοσφαιρᾷ μεμολυσμένη και νοσερᾷ. Ἀλλ' ὅμως και ἐνθάδε εὐτυχῆς λογίζεται, ἡδύτητα ἐπιφέρουσα εἰς πᾶν ὅτι ἐγγίζει και φῶς φαιδρὸν και ἰλαρὸν ἐπιχέουσα εἰς τὰ περὶ αὐτὴν. Τὸ ἦθος τοῦ προσώπου της ἔστι χαριέν ὡς και πρὶν τὸ μειδιάμα της εὐάρεστον και ὁ φιλοπαίγμων αὐτῆς γέλως οὐχ ἦττον ἐρατεινός.

Οἱ ποιηταὶ εἶναι οἱ μέγιστοι φίλοι και συγχρόνως οἱ μέγιστοι ἐχθροὶ τῶν γυναικῶν. Θεωρήσατε τὰ συγγράμματα τῆς ἐθνικῆς ἀρχαιότητος, τὰ συγγράμματα τῶν ποιητῶν Ἑλλήνων τε και Ῥωμαίων. Ὅπόσον οὗτοι ἐγκωμιάζουσι τὸ ὠραῖον φύλον! Και ὅμως ὅπόσον ἀλαζονικῶς και ὑπερφρονητικῶς προσφέρονται πρὸς αὐτάς! Φκίνονται θεωροῦντες τὴν γυναῖκα ὡς ἀντικείμενον μόνον πάθους. Δὲν ὑπάρχει μὲν πρὸς αὐτοὺς οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἑλληπις ἐρωτικῆς ἐπιδείξεως και συμπαθείας πρὸς αὐτὴν. Αἱ ὠδαὶ αὐτῶν βρῖθουσι γλυκυτάτων ἐπαίνων τῆς ὠραιότητος τῶν θελγήτρων και τῶν χαρίτων αὐτῆς. Ἀλλ' ὅμως τὰ διανοητικὰ αὐτῶν πλεονεκτήματα μένουσιν ἀπαρατήρητα, και ἀσημείωτα, ὡσανεὶ αὐτὴ οὐδόλως τοιαῦτα ἐκέκτητο, ἀλλ' ἀπλῶς ἐγεννήθη ἵνα καταστῆ ἀντικείμενον τῆς φαντασιοτροπίας και τῶν

παθῶν τοῦ ἀνδρὸς και τὸ θεωπευτικὸν παίγνιον τῶν ὠρῶν τῆς ἀνέσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' ἔστι τοῦτο ἀληθές;...

Ἡ ἐπιρροή τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῶν ἡθῶν εἶναι μεγίστη, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν ἐν κοινωνικῇ μεταξὺ τῶν φίλων. Περὶ δὲ τούτου οἱ ἀρχαῖοι ἐθνικοὶ φιλόσοφοι τοσοῦτον φαίνονται πεπεισμένοι ὥστε τὰς χάριτας, τὰς Μούσας και ἀπάσας τὰς Ἀρετὰς διὰ θεληκοῦ γένους προσωνόμασαν, καλῶς γινώσκοντες ὅτι ἡ γυνὴ και μόνη ἡ γυνὴ κέκτηται τὰς ἀναγκαῖαις ιδιότητας τοῦ ἐξανθρωπίζειν τὴν κοινωνίαν. Καὶ μὲν αἱ πόλεις δύνανται νὰ ρηθᾶσων εἰς μεγάλην προαγωγήν, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπενεργείας τῶν γυναικῶν, και ἀνευ τῆς βοηθείας ἢ συμπράξεως αὐτῶν φιλοπάτριδες, μαχηταὶ, λόγιοι και θεολόγοι δύνανται νὰ καλλωπίσωσι τὴν κοινότητα δι' εὐγενῶν και ἐνδόξων θεσμοθεσιῶν και ἐπεκτείνωσι τὰ κράτη. Ἀλλὰ μόνον ἐνθα αἱ γυναῖκες ἀκωλύτως περιοδεύουσι διὰ μέσου τῶν κοινωνιῶν, αἱ δὲ εὐάρεστοι και ἐνάρετοι αὐτῶν ιδιότητες και χάριτες ἀναδείκνυνται ἀσμένως και δαψιλῶς διαμέσου τῶν πρωτεύουσῶν και μεγαλοπόλεων, ἐκεῖ μόνον δύνανται οἱ ἄνδρες νὰ γείνωσιν ἦπιοι, πειθῆνιοι, εὐαγαθοὶ ὡς πρὸς τὰ πάθη, ἄγνοιοι πρὸς τὰ αἰσθήματα, εὐγενεῖς πρὸς τὸν ἔρωτα και εὐσυλλόγιστοι πρὸς τὸν νοῦν. Εἰς τοὺς θεωπευτικούς αὐτῆς λόγους ὑπέκοντες και ὑπὸ τῶν θελγήτρων τῆς ὠραιότητός των καταγοητευόμενοι, ἅπαντες φυσικῶ τῷ λόγῳ σφόδρα ἐπιθυμοῦσιν ὅπως ἐφελέσωσι τὴν εὐμενῆ περὶ αὐτῶν ἰδέαν τῆς γυναικός. Ἴνα δὲ ὁ ἀνὴρ κερδίσῃ τὴν ἀγάπην αὐτῆς, ὀφείλει νὰ ἔχη φρονήματα και αἰσθήματα προσόμοια αὐτῆς ὀφείλει νὰ ζῆ, νὰ κινῆται, νὰ πράττῃ και νὰ συλλογίζεται κατὰ τρόπον διεγερτικὸν τῆς συμπαθείας αὐτῆς πρὸς τὰς πράξεις του, και ἰσχυρὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἐμποιοῦντα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ὑπὲρ αὐτοῦ. Πῶς δ' ἄλλως ἤθελεν ἐκτελέσει τοῦτο, εἰμὴ δεικνύων πρὸς αὐτὴν ἐναργῶς ὅτι αἰσθάνεται οὗτος και ἐκτιμᾷ και θαυμάζει πᾶν ὅτι καθαρὸν ἐν τῇ αἰσθήσει και ὠραῖον ἐν τῇ ὑπάρξει; Οὕτω δὲ δυνάμει συνηθείας και

σταθερᾶς μετὰ τῶν γυναικῶν συνοικειότητος, συμμεριζόμεθα ἀνεπαισθῆτως τὰς κλίσεις αὐτῶν και ἀντιλήψεις και γινόμεθα ὅλως διάφοροι τοῦ ὅ,τι ἠθέλαμεν διαμεῖναι, ἐὰν ἐστερούμεθα τῶν πλεονεκτημάτων και τῶν χαρίτων τῆς μετ' αὐτῶν συγκοινωνίας. Καὶ οὕτω, καταδαμάζουσαι τὰ πάθη και τὴν τραχύτητα τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνδρὸς, εἰσὶν αὐταὶ τὸ ἰσχυρότερον διεγερτικὸν κέντρον τοῦ νοῦς πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὴν τιμὴν, τὴν ἀλήθειαν και τὴν θρησκείαν, και θέλουσιν ἐσαεὶ διατελεῖ οὕσαι τοιαῦται, ἐφόσον ὁ ἔρωσ πρὸς τὸ κάλλος αὐτῶν και ἡ αἰσθησις τῶν θελγήτρων της διαμένουσιν ἀναφαίρετοι μερίδες τῆς φύσεως ἡμῶν.

Χαμερπῆ τινα και οὐτιδανὰ ἀνδράρια, εἰς χρεῖα πάντοτε περιπίπτοντα και οὐδεμίαν παραμυθίαν ἢ ἀνεσιν κατ' οἶκον ἀνευρίσκοντα, ἀλλ' ἐν πότοις και ὄργιοις διανυκτερεύοντα, εἰσὶν οἱ ἐμπαιζοντες τὸν ἐγγαμον βίον ἄγαμοι ὄντες, εἰ δ' ἐγγαμοὶ τὸν θάνατον τῶν συζύγων των ἐπικαλοῦνται. Ὁ ἄγαμος ἀνὴρ ζῆ ἐν τῷ σκιερῷ χώρῳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ὁ βίος του ἁμοιάζει πρὸς ἡμέραν ἀνευ ἡλιακοῦ φωτός, ὀμιχλώδη και μελαγχολικὴν. Ἀλλ' ὁ ἐγγαμος διαπλέει ἐπὶ πελάγους ἐνθα τὰ κύματα εἰσὶ πάντοτε ἤρεμόντα, αἱ θερναι τοῦ ἡλίου ἀκτίνες πάντοτε διαυγεῖς, οἱ δὲ ὠραῖοι και ἀστερόντες λαμπτήρες τοῦ ἔρωτος διαλάμπουσιν ἐν τῷ οἰκιακῷ αὐτοῦ παραδείσῳ.

Ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἡ γυνὴ ζωοποιεῖ, ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ κατευναρίζει τὰ πάθη τῆς ψυχῆς και ἐν τῇ θλίψει κέκτηται ἐπίδρασιν ἱερὰν και ἱαματικὴν, ἐπιχέουσα ἐπὶ τῶν αἰσθησεῶν ἡμῶν τὸ βάλασμον τῶν ἰδίων αὐτῆς εἰρηνηκῶν διαθέσεων, ἡ δὲ παρουσία αὐτῆς ἐπαφίνει ἡμῖν αἰσθημα ἡδονῆς, καθαρὸν και ἀμόλυτον.

Ἡ γυνὴ πληροῖ τὸ κενὸν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν ὅπερ ἄλλως ἤθελε καταθλίβει ἡμᾶς και ὅτε ἀκόμη ἠθέλομεν ἀπολαύει τῶν καλλωνῶν τῆς φύσεως, τῆς στοργῆς τῶν συγγενῶν και τῆς πιστότητος τῶν φίλων διότι, ὡσπερ ἡ ποίησις, ἡ γυνὴ παρέχει ἰσχὺν πρὸς τὴν φύσιν, ζῆσιν πρὸς τὴν ἀγάπην, θέλγη-

τρον πρὸς τὴν φιλίαν και ἀξίαν πρὸς τὴν ὑπαρξιν.

Ἐμ. Γιαργακόπουλος.

ΤΟ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΟΠΛΟΣΤΑΣΙΟΝ.

Ὅταν ὁ τὴν Βιέννην ἐπισκεπτόμενος, ἐκ τοῦ ὕψους τῆς Καλεμβέργης (Kahlenberg) παρατήρησῃ σωρὸν οἰκιῶν, περὶ τὴν μητρόπολιν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἠθροισμένων, ἐπὶ ἐνὸς προπάντων τετραπλεύρου ζοφεροῦ, πρὸς τὴν ἀνατολικοδυτικὴν ἐσχάτιαν κειμένου και μόνου σχεδὸν αὐτοῦ κατέχοντος ὅ,τι ἕκτασιν μία συνήθης πόλις, προσηλυταὶ τὸ βλέμμα. Ἐσχον τὴν τύχην νὰ ἴδω τὸ κτήριον τοῦτο ἐν ἡμέρᾳ ἡλίου μεγαλοπρεποῦς ἂν ὁ καιρὸς ἦτο βροχερός, θανάσιμον ἤθελε μοὶ ἐμπνεύσει μελαγχολίαν. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εἶναι τὸ ὀπλοστάσιον τῆς Βιέννης, εἰς ἄλλος ἐν Αὐστρίᾳ Πύργος τοῦ Λονδίνου.

Ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας, αἱ τύχαι τῆς Ἀγγλίας ἐμειναν στενωῶς συνδεδεμέναι με τὰς τύχαις τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου. Τὰ θεμέλια τοῦ φρουρίου τούτου, ἐνὸς δευτέρου Zwing-Uri ἐν Ἀγγλίᾳ, κατασκευάσθησαν, ὅσον στερεῶς ἦτο δυνατόν, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὁ δὲ τὸν ὠχυρομένον λοφίσκον τοῦτον κυβερνῶν, ἦτο αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. Ἡλθον μετὰ τοὺς Ῥωμαίους οἱ Σάξονες, μετὰ τοὺς Σάξονας οἱ Δανοὶ, μετὰ τούτους οἱ Νορμανδοί. Ὅλοι ἐξ ἰδίας πείρας ἔμαθον, ὅτι ὁ κύριος τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου ἦν αὐτοῦ τοῦ Λονδίνου ὁ κύριος, ὁ δὲ τοῦ Λονδίνου κύριος, ἦτο ὁ τῆς Ἀγγλίας.

Καὶ ταῦτα μὲν καθόσον ἀφορᾷ τὸν ἐν Λονδίῳ Πύργον. Ἐνταῦθα δὲ, ὁ γαλινὸς δι' οὗ ὁ ἱππότης τοῦ οἴκου τῶν Αὐσθούργων περιέδεσε τὸ φορτηγὸν αὐτοῦ ζῶον, εἶναι ὀλιγώτερον ὀγκώδης και νεωτέρως κατασκευῆς. Τῷ ἐλλείπει τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο χρῶμα, ὅπερ παρέχει ἡ ἀρχαιότης, τῷ ἐλλείπει ἡ ῥομαντικὴ φυσιογνωμία, ἡ ἀνάμνησις βαρῶν φεουδαλισμοῦ. Ἐν-

ταῦθα, οὔτε τάφοι, οὔτε τὰ πρηνῆ αὐτῶν μέρη, οὔτε τρίβολοι, οὔτε περιτταί γέφυραι. Δώδεκα ὄμως πόδας ἄνω τοῦ ἐδάφους, ὑψοῦνται τὰ παράθυρα μετὰ τοὺς σιδηροὺς αὐτῶν καὶ κιγκλιδωτοὺς μαχλοὺς, ὡς εἶπτοντα βλέμματα ὑπονοίας τριγύρω των. Βλέπει τις τοὺς ἐρυθροὺς τοῦτους πλίνθους καὶ ἀγνοεῖ πόθεν ἔλαβον τὸ χρῶμά των. Ἐνθεν κἀκείθεν προμαχῶνες διαρρηγνύουσι τῆς γραμμῆς τὸ μονότονον, καὶ προστατεύουσι τοῦ οἰκοδομήματος τὰ πλευρά, ὡς περ ἐλέφαντες συνοδεύοντες βινοκέρων ἀγέλην.

— Ἴδου ἡ Αὐστρία! μοὶ λέγει ὁ σύντροφός μου, ἐνῶ εἰς ὁδηγός, εἰς Πάρδουρος, ὅπως τοὺς ὀνομάζουσι, τὴν εὐθεστέραν ἔχων ἐξ ὕψων δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ φυσιογνωμιῶν ἐν Σλαβωνίᾳ, μᾶς ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐτοῦ.

Διήλθομεν μαρμάρινον ἀντιθάλαμον, ὅλον πλήρη λειψάνων προσφιλῶν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Αὐσθούργων. Ἀνέγνωμεν μετὰ τινος δυσκολίας, ἐπὶ τραπέζης χρυσῆς, τὰς ἀκολούθους λέξεις: Ἐν τῷ στρατοπέδῳ σου ἦν ὀλιγὴ ἡ Αὐστρία. Ἦτο ἐπὶ τῆς τραπέζης τεθειμένη ἡ ράβδος τὴν ὁποίαν ὁ στρατάρχης Ῥαδέσκης ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τῶν πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ. Ἡ ράβδος εἶναι χρυσῆ, ὁμοιάζει δὲ τηλεβόλον ἐπὶ ὑποστάτου. Εἶναι κεκοσμημένη μετὰ σαρπείρους, μετὰ ἀνθράκας (rubis) καὶ ἄλλου, λίθους πολυτίμους, προπάντων δὲ μετὰ ἀμεθύστους, οἵτινες, κατὰ τὰς Ἀνατολικὰς παραδόσεις, προφυλάττουσι κατὰ τῆς ἀπιστίας τὸν φέροντα αὐτούς. Πίνακες, ὑπὸ στεφάνους ἐκ δάφνης κρεμάμενοι, φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν μαχῶν, καὶ τῶν ἐντὸς καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Αὐστρίας συγκροτηθεισῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις ὁ Ῥαδέσκης κατετρόπως τῶν Αὐσθούργων τοὺς ἔχθροὺς, ὑπὸ δὲ τὰς δάφνας ταύτας ὑπάρχουσιν ἐστοιβαγμένα χρυσᾶ τῆς ὀπλικῆς τέχνης ἐμβλήματα: τηλεβόλα, ξίφη, σημαίαι, σφαῖραι, κιβώτια, κράνη, πιστόλια, σκύται, πανοπλῖαι, λόγχαι καὶ ἐπὶ τέλους ἄλυστοι. Οὐδὲν ἄλλο ἐλλείπει, ὅπως συμπληρώσῃ

τὴν σκηνὴν, εἰμὴ ὀλίγα πτόματα. Πρέπει τῇ ἀληθείᾳ νὰ ὠφέλησε μετὰ ὅλως ἐξαιρετικὸν τρόπον τὴν αὐτοκρατορίαν ἢ μάλλον τὸν αὐτοκράτορα ὁ Ῥαδέσκης, διότι ζῶντος αὐτοῦ ἠγέρθη τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εἶναι δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης τεθειμένος, καὶ ὅλον τὸ πλημμυροῦν αὐτὴν φῶς, ἐξ ἐκείνου φαίνεται ἀπαυγάζον.

Παρατηρήσαμεν ἀκολούθως κλεῖς ὑπερμεγέθεις, ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος χρονολογούσας καὶ ἐπὶ προσκεφαλαίων ἐκτετριμένου ὀλοσηρικῶν τεθειμένας: ταύτας ὅλας σεβάσμιοι δῆμαρχοι καὶ μετὰ φαινάκας μακρὰς ἄρχοντες, ἐν ταπεινῇ συνοδίᾳ καὶ μετὰ τρέμοντα γόνατα, παρέδωκαν εἰς παρελθόντων αἰώνων Ῥαδέσκας, εἰς τὸν Τίλλιον (Tilly) ἴσως. Ἐρχονται κατόπιν ἀπείρων πόλεων σημαίαι, ὅλαι τρόπαια τοῦ Τριακονταετοῦ πολέμου. Ἐξήγησα, ματαίως ὄμως, νὰ εἴρω τοιαύτας καὶ τοῦ Ἐπταετοῦ. Ἀφοῦ ἐρρίψαμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὑπερμεγέθους πύλου τοῦ Παππενάιμ (Pappenheim,) παρατηρήσαμεν ἐν μέσῳ ἀπείρων χρυσοκεντήτων χιτῶνων Αὐστριακῶν στρατηγῶν, θώρακα μολυβδόχρουν, τοσοῦτον ὅμως ἀπλοῦν, ὥστε ἐφαίνετο διαμαρτυρούμενος, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τοῦ περὶ αὐτὸν πλοῦτου. Κατῶθεν αὐτοῦ ἦν γεγραμμένον τὸ ὄνομα ἐνὸς σεβαστοῦ ἥρωος. Ἄμα εἶδον τὸ λείψανον τοῦτο, καὶ τὸ εἶδον πρὸ πάντων εἰς θέσιν τοιαύτην, ὑπὸ τοσοῦτων ἄλλων τοῦτέστι πλουσιῶν περικυκλούμενον, ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι, ἂν δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ Σχίλλερ εἰπὼν, ὅτι ἡ μεγαλειτέρα ἐκδούλευσις ἦν ὁ Γουστάβος Ἀδόλφος, διότι τούτου ἦτο τὸ λείψανον, εἶχε κάμει εἰς τὴν Γερμανίαν, ἦτο ν' ἀποθάνῃ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέθανε.

— Ἦτο τρομερὸς ληστής, μᾶς λέγει ὁ συνοδεύων ἡμᾶς, βλέπων ἐμὲ πρὸ πάντων εἰς σκέψεις βεβουθισμένον τρομερὸς ληστής, κύριοι, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἡμῶν διέταξε νὰ τοῦ κόψωσι τὴν κεφαλὴν.

Ἐρχοντο κατόπιν ἀλυσικρότων σειραὶ, περικεφαλαίαι καὶ θώρακες, ἅτινα ὅλα βλέπων τις, ὅπως ἦσαν διευθετημένα, ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἀπέναντί του σιδηρῶν ἀνδρῶν στρατόν.

Ἐσιγήσαμεν, χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, φοβούμενοι μὴ τοὺς ἐξυπνήσωμεν. Ἦσαν δὲ ὅλα ταῦτα, αὐτοκράτορες, βαρῶνοι, δοῦκες, κόμητες καὶ εὐγενεῖς. Εἰς μόνον ἐργάτης ἐκράτει μετὰ τῶν κνημιῶν του τὴν πανοπλίαν ἐνὸς τῶν ἵπποτων τούτων καὶ τὴν ἐκκαθάριζε.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ὁ κανὸνλάπτης μᾶς ἐδειξε μίαν θαυματουργὸν Παναγίαν: Ἴδέτε, κύριοι, ἰδέτε, μᾶς λέγει μετὰ φωνὴν βραγχώδη, εἶναι τὸ ἀγιώτερον ἄγαλμα Παναγίας ἀφ' ὅλα τὰ ἐν Αὐστρίᾳ ὑπάρχοντα. Ἠθέλησαν οἱ ἄπιστοι νὰ τὸ συντρίψωσι μετὰ πυροβολισμοῦς, ἐκάστη ὄμως σφαῖρα, φθάσασα ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος, μετεβλήθη εἰς ἕν ῥόδον. Ἴδέτε πόσα ῥόδα φέρει ἐπ' αὐτοῦ!

Ὀλίγον ἀπωτέρω μᾶς ἐδειξαν πεντήκοντα χιλιάδας τουφέκια, ἅτινα ὁ αὐτοκράτωρ ἐμελλε νὰ παραδώσῃ ἀντὶ χρημάτων εἰς τὸν Σουλτάνον. Ὅτε τὸ ἠκούσαμεν, μᾶς ἐξέπληξε κάπως. Αἱ πεντήκοντα ὄμως χιλιάδες μολυβδόβολων ἅτινα, ὑπὸ θάμβους κατελλημένοι, παρτηρήσαμεν, ἦσαν πλησίον διαφόρων χωρητικότητων τηλεβόλων ἐντὸς τῶν αὐλῶν ἐστοιβαγμένα.

ἤρχισα κατόπιν ἀτελεύτητον διὰ μέσου τῶν ἐργοστασίων καὶ ἀπὸ αἰθούσης εἰς αἰθούσαν ταξείδιον. Παντοῦ ἡ αὐτὴ πυριφλεγῆς καὶ τὸν ὄλεθρον ἔζουσα ἀτμοσφαῖρα, παντοῦ ὁ αὐτὸς τῶν τροχῶν κρότος, καὶ ἄλλων ἀξόνων κλαγγή. Ἐργάται πνευστιῶντες μετέφερον ἀκαταπαύστως τεμάχια μολύβδου, πέντε ποδῶν μήκους, δωδεκάδες δὲ ἄλλων ἐργατῶν τὰ ἐρρίπτον ἐνδον μηχανῶν, πρὸς ὑφαντήρια ὁμοίων· ἐκεῖ μετετρέποντο εἰς μικρὰ τεμάχια ἐνὸς μόνον δακτύλου μήκος ἔχοντα. Τὰ ἐλάμβανον ἀκολούθως ἐκείθεν καὶ τὰ ἐρρίπτον ἐντὸς δωδεκάδος νέων μηχανῶν. Ἠκούετο ἐπὶ τέλους ξηρὸς ἤχος ἡ σφαῖρα ἦτο καθ' ὅλα τελειωμένη. Ἐντὸς ἄλλης αἰθούσης, εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῆς κειμένης, τὰς μετέτρεπον εἰς φυσέκια, ὅπως τὰς φυτεύσωσι μίαν προσεγγῆ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἡμέραν, τίς οἶδε κατὰ τῆς κεφαλῆς ποίου δυστυχοῦς. Ἐβλεπον τὴν

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ')

σφαῖραν βαθμηδὸν τελειουμένην καὶ δὲν ἐδυνάμην νὰ κρατήσω τὴν συγκίνησίν μου, συλλογιζόμενος πῶς ἄρα εἰμαρμένη τὴν περιέμενε.

Τοιοῦτου εἶδους ἐργασίαι, πλὴν ἐντὸς κύκλου πολὺ μεγαλητέρου, ἐνηργουῦντο ὀλίγον ἀπωτέρω, πρὸς κατασκευὴν σφαιρῶν τηλεβόλων. Κατηρώμην τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας μου εὐρισκόμενα. Μακρύτερον δ' ἀκόμη, ἔχονον τηλεβόλα, τὰ διευθέτου κατόπιν, τὰ ἐχαράκωνον... Καὶ διηρχόμεν, συλλογιζόμενος ὅτι ἡ ἀνθρωπότης, εἰς δύο μέρη διηρεῖτο· φονευόντων καὶ φονευομένων... Τῶν θλιβερῶν τούτων λογισμῶν μ' ἐξήγαγε μετ' οὐ πολὺ ὁ σύντροφός μου.

— Ἐδῶ ἰδέ! ἀνέκραζεν ἰδοὺ τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων!

Καὶ ἦνοιξε μίαν θύραν, θέαμα δ' ἐπιβλητικὸν παρέστη ἀπέναντι ἡμῶν. Ἦτο αἰθουσα ὅπως τὰς λοιπὰς ὅλας, αἰθουσα ὄμως τὴν ὁποίαν ὀλόκληρον ἐπλήρου μία μόνη ἀτμομηχανή. Διὰ μέσου λωρίων τὰ τείχη διαπερῶντων, μηχανὴ ἄπειρος μετέδιδε τὴν δύναμιν εἰς τὰς ἐν ταῖς παρακειμέναις αἰθούσαις μηχανάς. Ἀπὸ τοῦ μεγαλητέρου μέχρι τοῦ μικροτέρου καταστρεπτικῶν ἐργαλείου, ὅλα ἐκ τῆς μηχανῆς ταύτης ἐξήρχοντο. Μετὰ εἶχε τόσον ζαλίσει ὁ κρότος ὥστε, ἂν ἦκουον σχεδὸν τὸν διαφόρου ἐξηγήσεις δίδοντά μοι μηχανικόν· αἱ τελευταῖαι ὄμως ἀκόλουθοι λέξεις αὐτοῦ μετ' εἶχον καθ' ὑπερβολὴν ἐκπλήξει: Ἴδέτε, κύριοι, μᾶς λέγει, ὅλος ὁ ἄπειρος οὗτος μηχανισμὸς ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης καρφίδος ἐξαρτάται. Τίς νὰ τὸ πιστεύσῃ; Ἀφαιρέσατε ἐντοσοῦτω τὴν καρφίδα ἢ θραύσατέ την, καὶ ὅλα θὰ σταματήσωσι.

Ἐξήλθομεν. Κώδων ὑπερμεγέθης ἔνοθεν ἡμῶν ὑψούμενος καὶ κωφαίνων τὰ ὄτα ἀληθῶς, μᾶς ἀνήγγελλεν ὅτι ἦτο μεσημβρία· ἤρχισαν ἀμέσως αἱ θύραι νὰ ἐμῶσιν ἀπειρίαν ἐργατῶν. Ἐπειδὴ ἐβλεπον ποικίλων χρωμάτων καὶ σχημάτων στολάς, ἠρώτησα τὸν ὁδηγόν μας, ἂν ἦσαν στρατιωτικοὶ ὄλοι.

— Ἐπάνω κάτω, μοὶ ἀπήντησε.

— Καὶ πόσους ἐργάτας ἔχετε;

45.

— "Όταν ἦναι ὅλοι παρίντες, δεκατέσσαρας ἕως δεκαπέντε χιλιάδας.
(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ). Β.

ΑΚΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΜΥΡΜΗΓΚΕΣ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἐκεῖνος ὅστις ἀπεκάλεσε τὰς ἀκρίδας ὀδύνην τοῦ Φαραῶ πληγὴν, ἡμάρτησεν ἴσως κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι δὲν προέταξε ταύτην τῶν ἄλλων ἐπτά. Τίς ἀγνοεῖ ὅποιας ἀπείρου καταστροφῆς τὸ ἔντομον τοῦτο, τῆς δημιουργίας τοῦ ὁποῖου ὁ σκοπὸς μένει μετὰ πολλῶν ἄλλων ἔτι ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς φύσεως θεθαμμένος, γίγνεται πολλάκις τῷ κόσμῳ παραίτιον; Ἡμεῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀνατολὴν, ἐν κύκλῳ σμικρῶ πολὺ εὐτυχῶς γινώσκομεν ἐξ ἰδίας πείρας τί ὄλεθρος κρύπτεται ἐν αὐτῷ καὶ ὅμως φρικιωμένον ἐπὶ ἀπλῆ εἰδήσει, ὅτι σμήνος ἀκρίδων ἐπέπεσεν ἐν τῇ μιᾷ ἢ τῇ ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ὑπάρχουσι λαοὶ πολλῶ ἡμῶν δυστυχέστεροι. Ὀλίγοι δὲν ἀνέγνωσαν μέχρι ποίου κύκλου ἐκτείνεται πολλάκις ἡ καταστροφή τὴν ὁποίαν τὸ ἔντομον τοῦτο, ἐνσκήπτον ἐν Ἀφρικῇ, ἀφίνει ἀντὶ παντὸς ἔχοντος τῆς διαβάσεως του. Ὀλίγοι ὅμως ἐπίσης γινώσκουσιν ἴσως πόσον ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς πολλὰ ἤδη μέρη τῆς Ἀμερικῆς τῶν ἀκρίδων τὰ σμήνη καὶ ὁποῖον ὄλεθρον κατενέγκουσι κατὰ τοῦ δυστυχῶς γεωργοῦ. Αἱ ὀλίγοι ἀκόλουθοι συνοπτικαὶ πληροφορίες, ἐκ τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων συλλεχθεῖσαι, θέλουσι δώσει ἀμυδρὰν περὶ τούτου ἰδέαν τῷ ἀναγνώστῃ.

Αἱ ἐν Ἀμερικῇ (τῇ Μεσημβρινῇ) ἀκρίδες ἔχουσι τὸ αὐτὸ μέγεθος καὶ σχῆμα μὲ τὰς μεγαλητέρας ἐν Εὐρώπῃ. Πηδῶσιν ἐν γένει μετὰ τινος δυσκολίας, πλὴν ἵπτανται μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ βίωμης. Τρώγουσι μὲ ἀπίστευτο λαίμαργίαν εἶναι τόσοῦτον ἀδηφάγα τὰ ἔντομα ταῦτα, ὥστε πολλάκις, ἐνῶ συζεύγνυνται, ἡ θήλεια καταβιβρώσκει τοῦ ἄρρένου τὴν κεφαλὴν. Χω-

ρὶς νὰ γνωρίζῃ τις πόθεν ἔρχονται, παρυσιάζονται αἰφνης εἰς σμήνη ἀναρίθμητα, ἀφοῦ δ' ἐν βραχεὶ διαστήματι μεταβάλλουν εἰς χέρσον γῆν τὴν εὐφορωτέραν χώραν, ἀπέρχονται. Ὁ Ἅγιος Λύγουστίνος διηγείται ὅτι, ζῶντος αὐτοῦ, εἶχεν ἐνσκήψει ἐν Νουμηδίᾳ τῆς Ἀφρικῆς πανῶλη θείρασα ὀκτακοσίας χιλιάδας ἀνθρώπων, προσθέτει δὲ, ὅτι μόνη αἰτία τῆς ἐνσκήψεως τῆς ἐπιδημίας ἐκείνης ἦν ἡ ἀκόλουθος: μυριάδες ἀκρίδων εἶχον διέλθει τῆς χώρας ταύτης, ὑπὸ δυνατοῦ δ' ἀνέμου αἰφνης παρασυρθεῖσαι, ἔπεσαν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ κύματα ἐπεσώρευταν μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τῆς παραλίας τῶν ἀκρίδων τὰ πτώματα, ἡ δὲ σῆψις αὐτῶν ἐδηλητήρισε τὴν ἀτμοσφαῖραν μὲ λοιμώδη μιάσματα.

Όταν αἱ ἀκρίδες παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πλάταν ἰδίως τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ὁ λαὸς ὅλος ἐγείρεται κατ' αὐτῶν. Ἀνάπτουσι μεγάλα πυρὰ, ἀνοίγουσιν ὑπερμεγέθεις λάκκους ἐντὸς τῶν ὁποίων τὰ ἔντομα καταπίπτουν, πλὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἐν μέρει μόνον περιορίζεται τὸ κακόν. Οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν τὰς τρώγουσι, ὅπως πράττουν οἱ λαοὶ τοῦ ἐνδοτέρου τῆς Ἀφρικῆς. Ἀποφεύγον τὰ δασώδη μέρη τὸ ἔντομον τοῦτο, ἐπιζητεῖ τὰς πεδιάδας, ὅπου πολλαπλασιάζεται μὲ θαυμασίαν ταχύτητα. Καίτοι ὅμως τὰς πεδιάδας ἐπιζητοῦσαι, διαβαίνουσιν ἄνευ δυσκολίας πολλάκις τῶν ὀρέων τὰς κορυφάς. Οὕτως ὁ Souillac ἀναφέρει, ὅτι διερχόμενος κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1806 τὰ βουνὰ τῶν Κορδιλιέρων, τὰ εὗρεν ὅλα ὑπὸ ἀκρίδων κεκαλυμμένα, ἐνῶ αἱ ἐπ' αὐτῶν χιόνες μόλις εἶχον ἀρχίσαι νὰ διαλύωνται.

Παντοῦ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου τὸ ἔντομον τοῦτο ἐνσκήψει, παρετηρήθη ὅτι ἀνὰ πᾶσαν ἐξαστίαν ἢ ἐπταστίαν παρουσιάζεται εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος. Ἐνίοτε — σπανίως μολαταῦτα, — ἐνσκήπτει κατὰ δύο ἐπανειλημμένα ἔτη εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν χώραν, ποτὲ ὅμως μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφθονίας καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος. Ὁ δὲ ὄλεθρος τὸν ὁποῖον ἐπιφέρει καὶ ἡ ἄ-

νευ πτερῶν ἐτι ἀκρις εἶναι ἐπίσης μέγας, ὅπως αἱ ἀνεπτυγμέναι ἤδη καὶ πτερωταὶ ὁμογενεῖς αὐτῶν. Εἶναι δὲ καὶ πολυαριθμότεραι, αἱ ἄπτεροι ἐννοοῦμεν. Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις τὰ ἀναρίθμητα σμήνη τῶν τοιούτων, ὅταν εἰσβάλωσιν εἰς μίαν χώραν. Ὅταν ἐν γραμμῇ, ἢ μᾶλλον στήλῃ ἀπείρω, ἀπλωθῶσιν ἐπὶ ζηροῦ καὶ βουλοῦ ἐδάφους, ὁμοιάζουσιν μὲ ποταμὸν πρᾶσινον βέοντα ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ. Ἐάν, ταξιδεύουσαι, ἀπαντήσωσι βύακα ἢ ἄλλο μεγαλύτερον βῆμα ὕδατος, τὸ διερχονται προσκολλώμεναι αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τρώγονται ὑπὸ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πτηνῶν πλὴν τοῦτο ἀνεπαίσθητον ἐλάττωσιν φέρεται ἐπὶ τοῦ ὀλιγοῦ ἀριθμοῦ, ἢ δ' ἀναρίθμητος στρατιᾷ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν αὐτῆς, τῶν πτωμάτων τῶν πρώτων πεσόντων νεκρῶν χρησιμεύοντων ὡς γέφυρα τῶν κατόπιν ἐρχομένων. Ὑπάρχουσι, λέγει ὁ Martin de Moussy (*) αὐτόπται μάρτυρες, ἰδόντες στρατιᾷς τοιαύτας κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον διελθοῦσας ὀλόκληρον τὸν μέγαν ποταμὸν Παράνα! Φαίνονται δὲ, ὡς ἐξ ἐνστίκτου κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πάντοτε ὠθοῦμεναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, εἰς σμήνη πάντοτε ταξιδεύουσαι. Προηγεῖται τακτικῶς ἡ μεγαλητέρα ἐξ αὐτῶν, πτερωτὴ ἐνίοτε, ὡς ἀρχηγός, ἡ δὲ στρατιᾷ ἔπεται ἐν τάξει καὶ ἐν εἴδει στήλης, ὅπως ἡ τῶν μυρμηγκῶν, ὑπακούουσα πάντοτε εἰς τὰς διατάγας τὰς ὁποίας ἄλλαι, ἐν εἴδει ὑπαρχηγῶν, παρὰ τὰ πλευρὰ βαδίζουσαι, τῇ δίδωσιν. Ἀμα αἱ ἄπτεροι ἀναπτυχθῶσι τὸ σῶμα ὀπισθοῦν, σχίζεται τὸ δέρμα τῆς βίωμης καὶ ἐξέρχονται τὰ πτερά. Φεύγουσι τότε κατὰ μυριάδας, ἐπιπίπτουσαι παντοῦ ὅπου ἴδωσι βλαστήσεως ἔχοντες, ἢ δ' ἀτμοσφαῖρα πολλάκις γίγνεται μελανὴ ἐκ τῆς πληθῆος αὐτῶν. Ἐν γένει δὲ περιμένουν νὰ ἐτοιμασθῶσιν ὅλα καὶ τότε ἀναχωροῦν ἱπτάμεναι.

(*) Confederation Argentine.

Καίτοι καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ζῶν τρώγουσι μὲ παραδειγματικὴν ἀδηφάγαν, προπάντων ὅμως ἅμα ἐφοδιασθῶσι μὲ πτερά, καταβροχθίζουσιν τετραπλάσιον ἢ πρῶτον ποσόν. Μακρόθεν ἀκούεται ὁ κρότος τῶν σιαγῶνων τῶν, τεμνουσῶν τὰ τραχύτερα τῶν φυτῶν μέρη τρώγουσι δ' οὐ μόνον τοὺς κορμούς τῶν νεαρῶν δένδρων, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὸν φλοιὸν αὐτόν. Αἱ κόπροι τῶν ῥυπαίνουσι τὴν γῆν μὲ εἶδος τι μαύρης καὶ δυσώδους βροχῆς. Δὲν προσβάλλουσι δ' ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ φυτὰ, οὐδέποτε τὰς μελίαις, σπανίως δὲ τοὺς πέποντες. Ἐπιπίπτουσιν ὅμως λυσοσάδεις κατὰ παντὸς φυτοῦ ἢ δένδρου, ἄρωμα περιέχοντος, κατὰ τῆς χουσομηλείας, τῆς ροῖας, τῆς συκιάς, ἀκακίας κτλ. « Ὅτε κατὰ τὸ 1858, λέγει ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς « συγγραφεὺς, διήλθομεν τὰς ὄχθας τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ποταμοῦ Salado, σμήνη ἀκρίδων εἶχον πρὸ ὀλίγου διέλθει τοῦ μέρους « ἐκείνου » οὐδ' ἐν φύλλῳ εἶχεν ἀπομείνει ἐπὶ τῶν δένδρων, ἡ δὲ γῆ τοσοῦτον « εἶχε γυμνωθῆ τῆς χλόης, ὥστε ἐνόμιζε « τίς ἔστι προηγήθη μεγάλη τις πυρκαϊά. » Εἰσέρχονται τέλος πάντων καὶ εἰς τὰς αἰκίας αὐτάς, τρώγουσι ὅτι πανίαν εὖρωσι πρόχειρα, καὶ αὐτάς τὰς ἀχυροσκεπεῖς στέγας τῶν καλυβῶν τῶν χωρικών. Ἀφοῦ δὲ καταστρέψωσι πᾶν τὸ ἐκ φυτοῦ προσερχόμενον, ἀπέρχονται.

Ὑπάρχει μεγίστη μυρμηγκῶν ποικιλία καθ' ὅλην τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν ἐν μολαταῦτα μετὰ αὐτῶν εἶδος εἶναι τὸ σπουδαίως προσβάλλον καὶ βλάπτον τὴν γεωργίαν. Εἶναι μαῦροι, τριπλάσιοι τὸ μέγεθος ἀπὸ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ συνήεις, ὀπλισμένοι δὲ μὲ δύο λαβίδας ἰσχυροτάτας καὶ κοπτεράς, ὅσον δίδεται. Τοὺς ὀνομάζουσιν ἐν Ἀμερικῇ, ἀχθοφόρους, συνεπεία τῶν βαρέων φορτίων ἅτινα μεταφέρουσιν. Ἐκλέγουσι διὰ τὰς μυρμηγκιάς τῶν ἐδάφην σκληρὰ, ἐν αὐτοῖς σκάπτουσιν εἰς ἱκανῶν μέτρων βάθος πολλάκις, εὐρείας κατοικί-

ας, συχνάκις μεμακρυσμένας πολὺ τοῦ μέρου ὑποῦ μέλλου, ἐπιπίπτοντες, νὰ ἐπιφέρωσι τὴν καταστροφὴν. Οὕτως ἐν Μοντεβιδέω καὶ Βουένος Ἄγρες, πολλαὶ τῶν φωλεῶν αὐτῶν εἶναι κεκρυμμένα ὑπ' αὐτὰς τῆς πόλεως τὰς ὁδοὺς καὶ ὑπὸ τὰς αὐλάς καὶ τὰ θεμέλια τῶν οἰκιῶν. Ἐξέρχονται τὴν νύκτα εἰς στήλας μακρὰς καὶ καταστρέφουν πᾶν ἄνθος ἢ φυτὸν, ὅπερ εὖ ῥωσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς καλλιεργούμενον, ῥοδιωνιάς, καρυόφυλλα, πελαργόνια, κτλ. Εἰς μάτην οἱ δυστυχεῖς ἰδιοκτῆται θέτουσι τοὺς πόδας τῶν κιθωτίων, ἐν οἷς τὰ ἄνθη ἀναπτύσσονται, ἐνδον δοχείων μὲ ὕδωρ, οἱ μύρμηγκες κατασκευάζουν γεφύρας διὰ μακρῶν ἀχύρων καὶ ἀναβαίνουνσι. Καταστρέφουν οἱ ἰδιοκτῆται πολλάκις σωροὺς ὀλοκλήρους ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' οἱ μύρμηγκες ἀνοίγουν ἄλλας τρύπας ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ἐπανέρχονται λυσσώδεστεροι. Ἐν δὲ τῇ ἐξοχῇ, καταστρέφουσι πολλάκις τὰς κεντρικὰς φωλεὰς τῶν, ἀνοίγοντες τάρρους πέριξ αὐτῶν, καὶ πληροῦντες ὕδατος αὐτάς. Διὰ τοῦ μέσου τούτου τοὺς πνίγουν.

Οἱ μύρμηγκες οὗτοι προσβάλλουσι προπάντων τὰ λεπτὰ φυτὰ, σπανίως δὲ τὰ μεγάλα δένδρα. Ὅταν ὅμως εἰσβάλλωσιν εἰς κήπους ὀπωροφόρων δένδρων καὶ λαχανικῶν, — καὶ αὐτοὺς ἐπιδιώκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, — καταστροφή ἐντελής ἐπέρχεται. Οἱ μὲν, ἀναβαίνοντες ἐπὶ τῶν δένδρων κόπτουν τοὺς μισχοὺς τῶν φύλλων, ἐν εἶδει χιόνος καταπίπτοντας, οἱ δὲ, ὑπὸ τὸ δένδρον μένοντες, τοὺς ἀρπάζουν, ἅμα πέσουν, τοὺς κόπτουν εἰς τεμάχια μικρὰ καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὴν κοινὴν κατοικίαν. Προχωροῦν ἐσπευσμένοι βήμασι κατὰ στήλας, ὑπὸ ἀρχηγῶν, διπλασίον τὸ μέγεθος, ὀδηγούμενοι. Φέρει ἕκαστος ἐν φύλλον, συχνάκις μεγαλύτερον αὐτοῦ, ὅταν δ' ἦναι καθ' ὑπερβολὴν βαρὺ, τὸν βοηθεῖ δεύτερος· οὕτω δ' ἐπανερχόμενοι, ὁμοιάζουν μὲ πράσινον ποταμὸν ῥέοντα, διότι τὸ μελανὸν τῶν μυρμηγκῶν χροῖμα χάνεται ὅλον ὑπὸ τὰ φύλλα. Παρὰ τῆς στήλης τὰ πλευρὰ, πηγαινοέρχονται ἕτεροι,

ἐν εἶδει ἐπιτηρητῶν, προσέχοντες ὅπως διατηρῆται ἡ τάξις. Τὰ τεμάχια ταῦτα τῶν φυτῶν φέρονται διὰ μυρίων διαφόρων δρόμων, πνιταχόθεν τεμνόντων τὸν λειμῶνα, μέχρι τῆς κεντρικῆς μυρμηγκιάς, ἀριστουργήματος τέχνης καὶ ὑπομονῆς, ὑποῦ δ' ἐκατομύρια μυρμηγκῶν τοιοῦτων στεγάζονται. Ἡ μυρμηγκιά κατέχει ἐνίοτε πολλῶν τετραγωνικῶν μέτρων περιφέρειαν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐνδον τῆς γῆς ἐπίσης ἐσκαμμένων καὶ γειτνιαζουσῶν στοῶν, οὕτε, ἐννοεῖται, τῶν ὑπογείων δρόμων, ἑκατοστίων μέτρων ἐκτάσεως πηλλάκις. Ὅταν τις σκιφθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ταῦτα πάντα κατορθώσαντος ἐντόμου, εὐρίσκει οὐδὲν τὰ μεγαλοπρεπέστερα τῶν ἀνθρώπων ἔργα, καὶ ἐννοεῖ τί δύναται νὰ διαπράξῃ ἡ μεγάλη ἐκείνη καὶ παρὰ τοῖς ζώοις αὐταῖς ἀρετὴ, τὸ φίλεργον τούτεστι.

Ὅσάκις οἱ θέλοντες νὰ καταστρέψωσι μυρμηγκιὰν δὲν δύνανται νὰ τὴν πληρώσωσιν ὕδατος, εἰσάγουσιν ἐν αὐτῇ θειοῦχον ἀτμὸν ἀλλ' οἱ μύρμηγκες γιγνώσκουσι νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἐκ τοῦ δηλητηριώδους ἀτμοῦ βλάβην, ἀνοίγοντες νέας στοὰς καὶ φράττοντες ἐκεῖνας δι' ὧν εἰσέρχεται τὸ θειοῦχον ἀέριον. Ἐν Βρασιλίᾳ, ὅπου οἱ μύρμηγκες εἶναι ἔτι καταστρεπτικώτεροι ἢ ἐν Πλάττ, πολλάς ἔκαμον πρὸς ἐξόντωσιν αὐτῶν ἀποπειράς διὰ τοῦ καπνοῦ, διὰ τοῦ ἀρσενικοῦ, διὰ τοῦ θείου καὶ ἐπὶ τέλος δι' ἄχνης διαβρωτικῆς ὑδραργύρου. Τὸ τελευταῖον τοῦτο φάρμακον, εἰς κόκινον χυνόμενον ἐπὶ τῶν ὁδῶν διὰ τῶν ὀπίων οἱ μύρμηγκες διέρχονται, τοὺς καθιστᾷ μανιώδεις· τοσαῦτον, ὥστε πόλεμος τρομερὸς ἄρχεται ἀμέσως μεταξὺ τῶν καὶ ἐν ὀλίγοις τῆς ὥρας λεπτοῖς τὸ ἔδαφος καλύπτεται ὑπὸ πτωμάτων. Ὅλος ὅμως ὁ κόλεμος οὗτος λαμβάνει χώραν ἐκτός τῆς μυρμηγκιάς· ἐκεῖ δὲ ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ προσβαλλόμενοι ἀποθνήσκουσι, οὐδέποτε εἰσερχόμενοι ἐν τῇ φωλεᾷ, ἵνα μὴ φέρωσι τὸ μίasma ἐν αὐτῇ. Ἀμέσως δ' ἄλλοι μύρμηγκες, ἐργάται ἀποκλειστικοὶ οὗτοι, φράττουν τὴν θύραν καὶ δι' ἄλλης ἐξόδου ἐ-

ξέρχονται. Καταφεύγουσι δ' ἐν Παραγουάῃ καὶ ἐν Βρασιλίᾳ καὶ εἰς ἄλλο τι εἶδος ἐρυθροῦ μύρμηγκος, ἀσπόνδου τῶν ἄλλων ἐρυθροῦ, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς πολεμῶσιν. Ὀνομάζεται ὁ ἐρυθροῦς οὗτος μύρμηγκς *Sala-unpa*, τρέφεται δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἐντόμων καὶ ἰδίως ἐξ ἄλλων μυρμηγκῶν. Οἱ κοινοὶ μύρμηγκες ἀθροίζονται εἰς μυριάδας

πολλάκις, ὅπως πολεμήσωσι τοὺς ἐρυθροὺς, ὅταν ὅμως ἴδωσι τούτους σχετικῶς πολυαριθμούς, τοῖς ἐγκαταλίπουν τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ ἀποσύρονται εἰς μέρη μεμακρυσμένα. Διὰ τῶν ἐρυθρῶν τούτων μυρμηγκῶν οἱ ἰδιοκτῆται σώζουσι πολλάκις τοὺς κήπους αὐτῶν.

Φ.

Η ΤΙΜΩΡΙΑ

(ἀπόσπασμα ποιήματος).

Πνοὴ λαίλαπος ἀγρία, πνοὴ δαίμονος βρυχᾶται
καὶ τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον σπείρουσα περιπλανᾶται
πνέει ἄνεμος λυσσώδης ἀγνοεῖται ὅμως πόθεν
ἐμμανὴς καὶ στροβιλώδης συσπειροῦται πανταχόθεν.
Ἄστραπὴν θεσθεῖσαν μόλις διαδέχεται αἴφνης ἄλλη
ὁ αἰθὴρ δονεῖται ὅλος ὑπὸ τῶν βροντῶν καὶ πάλλει,
πρὸ πολλοῦ δὲ ἀπεσθέσθη, πρὸ πολλοῦ ἐκρύβη ὅλος
τ' Οὐρανοῦ ὁ κυανόχρους καὶ ἀστέρων γέμων θόλος,
ὡς τὴν ὕψιν ἀποτρέπων ἀπὸ ταραχῆν καὶ βίαν
ὁ εἰς πλήρη τῶν στοιχείων ἀρεσκόμενος εὐδῖαν.
Μὲ ἐρθότριχα τὴν κήμην ἴσταται ἐξηγειωμένη
καὶ περιδεὴς ἡ φύσις, ὑπὸ τῶσιν πλησσομένη
τόσων ἀλληλομαχοῦντων ἑτερογενῶν στοιχείων,
καὶ μ' ἠνίας ἀφειμένας νὰ κυλίηται τὸ θεῖον
ἄρμα τῆς εἰς τοὺς ἀπείρους κύκλους τοῦ ἀπείρου χρόνου
πᾶς τις ἤθελε νομίσει μετὰ τῶσιν βλέπων πόνου
ἐπωδύνως νὰ χαράσῃ προαιώνιον πορείαν
λυσσώδως δ' ἀντιμαχοῦντα τὰ στοιχεῖα μὲ μανίαν.
Ἰπὸ τῆς ὀρμῆς ἐκείνων, ὑπὸ τὴν βαρῶν τῶν πόδα
καταθραύονται καὶ σπαίρουσι καὶ τὰ κρῖνα καὶ τὰ ῥόδα,
αἱ λεπταὶ ἄβραι ὑπάρξεις αἱ τὴν γῆν κατακοσμοῦσαι
πρὸ τοῦ ἐφημέρου τέλους φθίνουσαι, φυλλορροοῦσαι.
Οὕτω τῶν παθῶν ἡ λαίλαψ, ἡ παράφορος μανία
μαρασμοῦ ἐκχύνει σπέρμα, ἀναρπάζει δὲ ἐν βίᾳ
ὅτι ὕψηλόν καὶ μέγα, ὅτι εὐγενὲς καὶ θεῖον
ἀπαρτίζει τῶν ἀνθρώπων τῆς φυλῆς τὸ μεγαλεῖον.
Ἐν ἀκατασχέτῳ δίνῃ ὅλως στροβιλιζομένη
ἡ δεινοπαθοῦσα φύσις, βίγηλῃ, ἐπτοημένη,

δὲν παρέχει ἤδη σκέπη διὰ δένδρου πολυφύλλου
εἰς τοὺς αἰθερίους ψάλτας τοῦ πολυκελλάδου φύλου
τῶν πτηνῶν, τῶν ἐξυμνούντων καλλονὴν καὶ χάριν τόσην
ὅτε εἰς εὐώδεις κόλπους αὐτῆς θείως ἐντροφῶσιν
κεραυνὸς διότι βρέμων φλέγον πῦρ ἐκσφενδονίζει
καὶ ἐν ἀκαρεῖ τὸ φροῦδον ἄσυλον καταφλογίζει.
Εἰς τὰ βάθη τῶν σπηλαίων ἀποσύρεται ἐν βίᾳ
ἐρπετῶν εἰδεχθεστάτων καὶ θηρίων ἢ χορεία·
βαίναν τὴν αἰμοβόρον μετὰ λέντος ἀγρίου
μετὰ τίγριδος λυσσώσης κ' ἰοβόλου κροταλίου
ὁ κοινὸς συνδέει τρόμος, ἀλλ' ἐκ βάσεως κινεῖται
ὑπὸ μυκηθμῶν τὸ ὄρος τῶν ἀνέμων καὶ κλονεῖται.

Τὰ ὑγρά τοῦ πόντου πλήσσει εὐερέθιστα πεδία
καὶ ἀνακυκᾷ βιαίως, ἐμμανῶς ἢ τρικυμία·
ὁ ἀφρὸς ὅστις κοχλάζει τεραστίως ἐξαπλοῦται
καὶ εἰς ἐν οὐμίγλης κρᾶμα μετὰ τῶν νεφῶν ἐνοῦται.
Ἄλλὰ τί ἐπὶ κυμάτων παταγούντων καὶ ἀγρίων
ὡς λευκὸν πέραν σημεῖον φαίνεται; ὡ εἶναι πλοῖον!
δυστυχία! φεῦ ἢ Μοῖρα θὰ διέγραψεν ἐν τάχει
ἀπὸ τῆς ζωῆς τὰς δέλτους ὅτι ζῶν ἐκεῖ ὑπάρχει.
Μὲ ἀπάθειαν φρικώδη καὶ σκληρὰν ἀταραξίαν
καταχρᾶται τῆς ἰσχύος καὶ πατάσσει μὲ μανίαν
τὸ παφλάζον κύμα. σκάφος εὐθραυστον, ἀπηλπισμένον,
εἰς φορὰν φρικτοῦ στοιχείου ὅλως καταλειμμένον
ἐπὶ τοῦ ἀφροῦ ὡς φῶκος πλέον, αἶρεται εἰς ὕψη
νεφογεῖτονα, ἀλλ' αἰφνης εἰς τὰ βάθη θὰ ἐκλείψῃ
ἀχανοῦς ὑγρᾶς ἀθύσσου, ἕως ὅτου τάλαν θῦμα
βαθμιαίως καταθράυση ἀδυσώπητον τὸ κύμα.
Εἰς φῶς πλὴν ἀκαριαῖον ἀστραπῆς ταχυκινήτου,
— περιέπεσα εἰς πλάνην; ἦτο ἄρα ἡ μορφή του; —
νὰ φωτίζεται μ' ἐφάνη πρόσωπον γνωστὸν καὶ ποῖου;
Ὡ θεὲ διάψευσόν με! ἡ μορφή τοῦ Γεωργίου!

Ὡ, ναί! βλέπω εἰς τὴν λάμψιν ἀστραπῆς τῆς τελευταίας
εὐδιάκριτον τὴν ὄψιν τῆς μορφῆς του τῆς ὡραίας·
τὴν μακρὰν κυματομένην κόμην ἤδη διακρίνω....
Φεῦ! τὸ πλοῖον τὸ σφαδάζον καὶ ἡμίθραυστον ἐκεῖνο
ὑπαρξὶν πολυτιμῆτου θὰ συναπωλέσ' ἀξίας
κρημνιζόμενον εἰς βάθη τῆς θαλάσσης τῆς ἀγρίας·
ὡ ἀγωνιᾷ, ὡς θῦμα τὸ πληττόμενον κ' ἐκπνέον
ἐν στροβίλῳ ἀντιτάσσει τὴν ἰσχύν του τελευταῖον.

κ' ἐμυγνύοντο οἱ λόγοι συμφορᾶς καὶ δυσθυμίας
μετὰ τῆς βαρυηχούσης καὶ φρικώδους τρικυμίας:
» Ἐμμανὴς ἀγρία πάλη! Εἰκὼν εἶσαι ἀνταξία
» παραχῆς τῆς ἐνδομύχου ἢν αἰσθάνετ' ἡ καρδία;

» Ὁ ὕδατινὸς σου ὄγκος, θάλασσα, νὰ ἀποσβέσῃ
» φλογερῶν παθῶν κρατῆρα δύναται, καὶ ἐν νὰ θέσῃ
» τέρμα εἰς τῆς πυρεσσούσης ὑπὸ ἄλγους διανοίας
» τοὺς ἀτελευτήτους πόνους, τὰς φρικώδεις ἀγωνίας;
» Φεῦ! τὸ πλοῖον ἀπωλέσθη καὶ ἐσώθη μόνος ἴσως·
» δὲν ἐξήντησεν ἢ Τύχη τὸ παράλογόν της μίσος!
» Τρικυμία! τὴν ὀργὴν σου θὰ διαδεχθῇ αἰθρία
» τὸν φρικώδη μυκηθμὸν σου δὲν θ' ἀκούσῃ ἢ πρωτα,
» ἀλλ' ἐγὼ! ὡ εἰς τοῦ τάφου τὴν σκοτίαν, νὰ ἐλπίσω
» ὅτι πῦρ τὸ διατρέχον εἰς τὰς φλέβας μου θὰ σβύσῃ;
» Τὴν πρωτὰν ταύτην μόλις, ἢ ἀυγὴ διαγελώσα
» ῥόδα ἐπὶ τῆς ὕδου τῆς ἔρραινεν μυρία ὄσα,
» ἐπὶ κροσταλλώδους πόντου οὐρανὸς ἠντανακλάτο
» καὶ πνοὴ τερψικαρδίου αὔρας περιεπλανᾶτο·
» τὴν γαλήνην ἡμερῶν μου τῶν ἀρχαίων ἀνεμνήσθην
» κ' ὑπὸ θλίψεως καὶ πόνου ἀκουσίως ἐνεπλήσθην.
» Ἦδη θύελλ' ἄς φρυάττει' παραλλήλως κὰν βαδίζει·
» μετὰ τοῦ ἐντός μου σάλου καὶ ἐκείνον κατοπτρίζει.

Δ. Β.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

('Επιγραφαὶ Περγάμου).

ΗΒΟΥΛΗΚΑΙΟΔΗΜΟΣΕΤΕΙΜΗΣΑΝ
ΚΛΑΥΔΙΑΝΑΛΚΙΜΟΥΘΥΓΑΤΕΡΑΑΚΚΑΝ
ΗΙΕΡΑΚΛΑΥΔΙΑΣΑΛΚΜΙΛΛΗΣΙΕΡΕΙΑΣ
ΝΕΙΚΗΦΟΡΟΥΚΑΙΠΟΛΙΑΔΟΣΑΘΗΝΑΣ
Τ Ι ΣΗΣΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚ.

Ἐπὶ μαρμάρου μετενεχθέντος πρὸ ἐτῶν
ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τοῦ τείχους χα-
νίου τινὸς εὐρισκομένου.

ΟΙΒΟΥΚΟΛΟΙΕΤΕΙΜΗΣΑΝ
ΣΩΤΗΡΑΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥΤΟΝ
ΡΧΙΒΟΥΚΟΛΟΝΔΙΑΤΟΕΥΣΕΒΩΣ
ΚΑΙΑΞΙΩΣΤΟΥΚΑΘΗΓΕΜΟΝΟΣ
ΔΙΟΥΣΟΥΠΡΟΙΣΤΑΣΘΑΙΤΩΝ
ΘΕΙΩΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝ
ΕΙΣΙΝΔΕΟΙΒΟΥΚΟΛΟΙ
Α...:...:ΟΣΓΑΛΛΟΣ

ΠΕ...:...:ΝΗΣΠΕΡΙΓΕΝΟΥΣ
ΜΗΝ...:...:ΡΟΣΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ
ΕΡΜΑΙ...:...:ΕΡΜΑΙΣΚΟΥ
ΔΙΟΥΔΙΟΣΔΙΟΚΛΗΣ
ΤΡΥΦΩΤΡΥΦΩΝΟΣΚΟ ΗΣ
ΔΙΟΜΗΔΗΣΔΙΟΜΗΔΟΥΣ
ΕΡΜΑΙΣΚΟΣΠΟΣΙΔΩΝΙΟΥ
ΜΗΝΟΓΕΝΗΣΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥΜΙΝΝΑΣ
ΝΙΚΟΜΑΧΟΣΝΙΚΟΜΑΧΟΥ
ΕΡΜΟΝΗΣΑΓΑΘΟΒΟΥΛΟΥ
ΔΑΝΕΙΝΙΟΣΟΥΔΙΑΝΟΣ

ΓΙΟΥΔΙΟΡΟΥΦΟΣΟΚΑΙΑΦΡΟΔΕΙΣΙΟΣ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ. ΖΩΤ ΕΙ:ΝΕΙΚΟΣ
ΑΓΑΘΟΒΟΥΛΟΣΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥΠΟΠΛΙΟΣ
ΙΟΥΣΤΟΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

ΥΜΝΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ
ΜΗΝΟΦΙΛΟΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥΦΗΛΙΣ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣΜΟΣΧΟΥΠΑΡΙΣ
ΣΕΙΑΗΝΟΙ
ΜΗΝΟΦΑΝΤΟΣΜΗΝΟΦΑΝΤΟΥΠΟΔΥΒΙΟΣ
ΘΑΛΑΜΟΣΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ

ΠΟΥΗΔΙΟΣΝΑΣΩΝΧΟΡΗΓΟΣ

Ἐπὶ μαρμάρου ἀνακαλυφθέντος ἐν τῷ ἀρχαίῳ θεάτρῳ ἤδη δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Συλλόγου.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΚΑΙΣΑΡΘΕΟΥ
ΤΡΙΑΝΟΥΠΑΡΘΙΚΟΥΥΙΟΥ
ΘΕΟΥΝΕΡΟΥΔΥΙΩΝΟΣ
ΤΡΙΑΝΟΣΑΔΡΙΑΝΟΣΕΒΑΣΤΟΣ
ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΣΥΝΟΔΩΙΤΩΝΕΝΗΡΓΑΜΩΙ
ΝΕΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ
ΕΠΙΓΝΟΥΣΕΚΤΕΤΩΝΓΡΑΜΜΑ
ΤΩΝΚΑΙΔΙΑΤΟΥΠΡΕΣΒΕΥΟΝ
ΤΟΣΚΛΑΥΔΙΟΥΚΥΡΟΥΤΗΝΧΑ
ΡΑΝΘΗΣΕΦΗΜΕΙΝΩΜΟΛΟΓΕΙ
ΤΕΜΕΤΕΙΛΗΦΕΝΑΙΗΓΟΜΗΝ
ΣΗΜΕΙΑΑΓΑΘΩΝΑΝΔΡΩΝ
ΤΑΤΟΙΑΥΤΑΕΙΝΑΙ

ΠΡΟ
ΙΔΩΝΝΟΕΜΒΙ
ΑΠΟ ΥΛΙΟ
ΠΟΛΕΩΣ

ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ
ΚΛΑΥΔΙΟΣΚΥΡΟΣΑΠΕΔΩΚΑ
ΤΟΙΣΠΕΡΙΟΥΔΑΙΩΝΑΣΚΛΗΠΙΑ
ΔΗΝΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣΙΤΩΝΝΕΩΝ
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΜΟΥΑΠΙΟΥ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥΟΥΑΠΙΑΝΟΥ
ΦΛΑΟΥΙΟΥΣΕΚΟΥΝΔΟΥ
ΑΛΥΟΣΤΟΥΑΛΥΟΣΚΕΛΕΡΙΑΝΟΥ

Ἐπὶ πλακῶς μαρμαρινῆς εὑρισκομένης ἐπὶ τάφου τινὸς ἐν τῇ Ἀρμενικῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΟΔΗΜΟΣΠΕΡΓΑΜΗ
ΝΩΝΕΤΕΙΜΗΣΕΝΣΕΙ
ΝΑΝΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ
ΘΥΓΑΤΕΡΑΝΑΜΜΙΟΝ
ΠΡΥΤΑΝΕΥΣΑΣΑΝΚΑ
ΛΩΣΚΑΠΡΣΤΟΝΔΗ
ΜΟΝΚΑΠΡΟΣΤΟΥΣΘΕ
ΟΥΣΕΥΣΕΒΩΣ

Ἐπὶ πλακῶς ἐπίσης μαρμαρινῆς, μετε-

νεχθείσης ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Κυρίου Χούμαν, καὶ σταλείσης εἰς Γερμανίαν, ἧς τὸ ἀντίγραφον ἐλάβομεν.

Ἡ πλαξὶς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ τετράγωνος· ἐκάστης πλευρᾶς μῆκος 0,57 μέτρου.

ΟΔΗΜΟΣΟΚΟΤΙΑΕΩΝ
ΣΕΣΤΟΝΑΠΠΟΛΛΗΙΟΝΤΟΝ
ΑΝΘΥΠΑΤΟΝΚΑΙΕΛΥΤΩΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ

Ἐπὶ πλακῶς μαρμαρινῆς, εὑρισκομένης ἐν τινὶ οἰκίᾳ χριστιανικῇ

ΓΛΥΚΩΝ
ΑΣΚΛΗ
ΟΡΦΕΥΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΔΗΣΙΕΡΟΣ
ΙΟΣΙΕΡΟΣ

Ἐπὶ μαρμάρου ἡμιθραύστου εὑρισκομένου ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν σχολείου.

ΟΔΗΜΟΣ
ΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝΜΥΡΕΙΝΑΙΩΝ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑΙΣΑΡΙΘΕΩ
ΥΙΩΘΕΟΥΣΕΒΑΣΤΩΥΠΕΡ
ΕΙΡΗΝΗΣΕΒΑΣΤΗΣ
ΚΑΘΙΕΡΩΣΕ

Ἐπὶ μαρμάρου τετειχισμένου ἐπὶ τινος Ὀθωμανικοῦ τεμένους ἐν τῷ χωρίῳ Κλησικιοὶ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐλαίαν

ΙΝΙΚΟΔΗΜΟΣΟΚΑΙΝΙΚΩΝ
ἌΦΙΓ
ΑΓΑΘΟΣΕΙΕΝΑΝΗΡΩΣ
ἌΦΙΓ

Ἐπὶ μαρμάρου εὑρισκομένου ἐν τινὶ Ὀθωμ. οἰκίᾳ.